

bruss'help
.brussels

Masterplan voor het uitbannen van de thuisloosheid

De Brusselse operationele strategie
om tegen 2030 via preventie, begeleiding
en huisvesting het noodlot te doorbreken.

Inhoud

Inleiding	4
Vorbereidende werkzaamheden van het Masterplan	4
Diagnose die aan het Masterplan ten grondslag ligt	6
Theoretisch en beleidskader van het Masterplan	10
Definities	12
Afkortingen	13
PIJLER 1 : De primaire preventie	14
Maatregel 1 : De vastgoedmarkt democratiseren, het aanbod van sociale (huur)woningen ontwikkelen en geleidelijk een nieuwe socialezekerheidspijler voor huisvesting opbouwen	15
Maatregel 2 : Een gewestelijk kader voor de preventie van woonstverlies opbouwen	16
Maatregel 3 : Ontwikkeling van de praktijkgemeenschap (bv. WG1)	17
Maatregel 4 : Een samenwerkingsprotocol voor de preventie van thuisloosheid opzetten in de sector van de jeugdzorg (FR/NL)	18
Maatregel 5 : Een samenwerkingsprotocol voor de preventie van thuisloosheid opzetten in de gezondheidssector	20
Maatregel 6 : Een samenwerkingsprotocol voor de preventie van thuisloosheid opzetten in de gevangenissector	22
Maatregel 7 : Een globaal plan voor hulpverlening aan en begeleiding van slachtoffers van huiselijk geweld steunen	23
Maatregel 8 : Een samenwerkingsprotocol voor de preventie van thuisloosheid opzetten in de migratiesector	24
Maatregel 9 : Bijdragen aan de werkzaamheden rond de energietransitie	27
Maatregel 10 : Een monitoring opzetten over de interacties tussen de gewesten	27
PIJLER 2 : Secundaire preventie (vroegtijdige interventie)	28
Maatregel 11 : Het beschikbare aantal duurzame woningen verhogen	30
Maatregel 12 : Een gecoördineerd mechanisme voor begeleiding uit de dakloosheid (FISSA)	33
Maatregel 13 : Dakloosheid vermijden	34
Maatregel 14 : De noodopvangplaats opnieuw definiëren	36
Maatregel 15 : Op grote schaal het begeleid wonen ontwikkelen	38
Maatregel 16 : Rekening houden met de doelgroep van personen zonder verblijfsvergunning via een dubbele voorziening	40
Maatregel 17 : Een centraal punt invoeren voor informatie, dispatching, ondersteuning bij de oriëntatie en monitoring	42
Maatregel 18 : Specifieke acties ten behoeve van migranten	46
Maatregel 19 : Specifieke acties ten behoeve van minderjarigen	47

PIJLER 3 : Tertiaire preventie	48
Maatregel 20 : De overdraagbaarheid van de door de OCMW's geopende rechten waarborgen	49
Maatregel 21 : Een grootschalig Rights First 2.0-programma dat werkgelegenheid en huisvesting aan elkaar koppelt	49
Maatregel 22 : De toegang tot en het behoud van het referentieadres verbeteren	50
Maatregel 23 : Een dubbel ondersteunend mechanisme voor begeleiding in 'crisis-' of 'complexe' situaties ontwikkelen	52
Maatregel 24 : Over een NBMV-aanpak voor het Brussels Gewest beschikken	54
Maatregel 25 : Een plan voor gezondheidsmonitoring en een gewestelijk proces voor aansluiting bij DGH ontwikkelen	54
Maatregel 26 : Een gezamenlijke inspanning doen om de kwaliteit van de begeleiding te verbeteren	55
Maatregel 27 : Een renovatiefonds voor kwaliteitsvolle opvang- en huisvestingslocaties oprichten en operationaliseren	55
Maatregel 28 : Ervoor zorgen dat iedereen over een elektronische documentenhouder beschikt	56
Maatregel 29 : Volledige dematerialisatie verbieden en fysieke toegang garanderen	57
Maatregel 30 : De beroepen van de hulp- en zorgverlening aantrekkelijker maken	58
PIJLER 4 : Preventie van institutioneel geweld & mobilisatie van de stem van de rechthebbenden	60
Maatregel 31 : De professionele en institutionele deontologie voeden	61
Maatregel 32 : De rechthebbenden kennen de procedure voor het indienen van klachten op het niveau van de dienst, de erkenningsadministratie van de dienst en de gewestelijke ombudsman	61
Maatregel 33 : De rechthebbenden betrekken bij elk niveau, van bestuur tot klachtenbeheer	62
Maatregel 34 : Meer aandacht besteden aan de supervisie/intervisie van de maatschappelijk werkers, de peerhelpers en de vrijwilligers in elk centrum	62
Maatregel 35 : Een opleidingsschool rond de preventie van thuisloosheid opzetten die universitaire getuigschriften kan afleveren aan de maatschappelijk werkers en de rechthebbenden	63
Governance van het Masterplan	64
Aard van het Masterplan en band met de politieke besluitvorming	64
Uitvoering van het Masterplan	65
Aansturing van het Masterplan door het coördinatiecomité	66
Interinstitutionele dialoog	66
Annexes	68
Bijlage 1 : Lijst van voorbereidende werkzaamheden	68
Bijlage 2 : Lijst van leden van de raad van bestuur van Bruss'help	70
Bijlage 3 : Lijst van de leden van het Beperkt Comité	71

INLEIDING

Vorbereidende werkzaamheden van het Masterplan

Hoe stellen we een einde aan de thuisloosheid in Brussel? Kunnen we dat bereiken tegen 2030, het jaar waarin een balans wordt opgemaakt van de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling van de Verenigde Naties en het jaar dat door de Europese Unie is vooropgesteld om een einde te stellen aan de thuisloosheid?

De Brusselaars komen tot de verontrustende vaststelling dat het aantal personen dat in een onzekere woonsituatie, zonder thuis of op straat leeft, sterk is toegenomen. Het is dan ook ondenkbaar dat de openbare, particuliere en non-profitactoren (uit Brussel of die begaan zijn met Brussel) zich niet achter die Europese doelstellingen zouden scharen.

Het hier voorgestelde Masterplan is hun operationele strategie om een einde te stellen aan de thuisloosheid. Deze strategie betreft een periode van 6 jaar van 2024 tot 2029. Het Masterplan is het resultaat van een uitgebreid overleg- en cocreatieproces dat Bruss'help en zijn Beperkt Comité in 2023 hebben doorlopen¹.

Ongeveer 200 professionals en mensen met ervaring op het gebied van thuisloosheid hebben eraan meegewerkt. Het is een uitzonderlijke collectieve inspanning.

Het Beperkt Comité werkte eerst een werkmethode uit. Er werd beslist voort te bouwen op het werk dat al werd verricht, inclusief in andere landen. Er werden 3 vooraf bestaande strategieën geselecteerd om de methode uit te tekenen:

- de 4 preventieniveaus van de Wereldgezondheidsorganisatie;
- de 5 doelstellingen van de Europese Federatie van Organisaties die met daklozen werken;
- de Verklaring van Lissabon, die de Europese ambities beschrijft.

Deze strategieën vormden het kader.

Het Beperkt Comité organiseerde dan drie bezinningsdagen in de vorm van een participatieve dialoog. De sector van de thuislozenzorg, de aanverwante sectoren (huisvesting, jeugdzorg, lichamelijke en geestelijke gezondheid, justitiehuisen, verslaafdenzorg, migratie, huiselijk geweld enz.) en rechthebbenden en ervaringsdeskundigen werden hiervoor uitgenodigd.

Tijdens deze drie dagen durende participatieve dialoog kwam een twaalfstal deskundigen aan het woord en er werd over de vier preventieniveaus van de WGO en de vijf doelstellingen van de FEANTSA gedebatteerd:

- eerst om een diagnose te formuleren (dag 1);
- vervolgens om de beschikbare middelen te bepalen (dag 2);
- ten slotte om de middelen te bepalen die onmisbaar, maar niet of onvoldoende beschikbaar zijn (dag 3).

Op basis van het verzamelde materiaal stelde Bruss'help een eerste ontwerptekst voor het Masterplan op die eind augustus 2023 werd ingediend.

Deze ontwerptekst werd:

- vanaf september 2023 bewerkt binnen het Beperkt Comité (10 werkvergaderingen)²;
- door de leden opnieuw opgesteld, rekening houdend met de debatten en de verzamelde input;
- besproken in een twintigtal verenigingen³ en directiecomités van federale, communautaire of gewestelijke overheidsinstanties.

Op 11 maart 2024 legde het Beperkt Comité een geconsolideerd document ter goedkeuring voor aan de raad van bestuur⁴ van Bruss'help.

Op 15 april 2024 werd het Masterplan voorgelegd aan de Brusselse actoren, verenigingen, openbare diensten, politici, lokale, gewestelijke of nationale belanghebbenden uit alle betrokken sectoren.

Dan begint er een viervoudig proces:

- een begrotingsproces voor elke maatregel;
- een verrijksproces: elke actor die zich aangesproken voelt, wordt uitgenodigd om een lijst te maken van zijn prioritaire maatregelen, de maatregelen waaraan hij wil bijdragen en de maatregelen die beter zouden worden omgewerkt;
- een proces van onderhandelingen met de betrokken instanties voor de implementatie van de eerste prioritaire maatregelen;
- een monitoring- en evaluatieproces.

Het Masterplan zal in 2025 en 2027 worden geëvalueerd en verbeterd, rekening houdend met de evolutie van de context, de nieuwe voorstellen van de actoren en de bereikte resultaten.

Het Masterplan is een globaal, gezamenlijk en gecoördineerd voorstel dat kan worden gezien als een richtsnoer, een perspectief voor oplossingen en een basis voor onderhandelingen over de in te zetten operationele middelen. Er blijft nog ontzettend veel werk te doen. Waarschijnlijk zijn er zelfs blinde vlekken die nog moeten worden opgehelderd. Door zijn iteratieve methodologie maakt het Masterplan het mogelijk alle ideeën die tussen 2024 en 2030 naar voren komen, mee te nemen en alle krachten te bundelen rond een gemeenschappelijk doel: thuisloosheid voorkomen, mensen begeleiden die daar nood aan hebben en ervoor zorgen dat iedereen over duurzame huisvesting beschikt.

¹ Zie bijlage over de voorbereidende werkzaamheden.

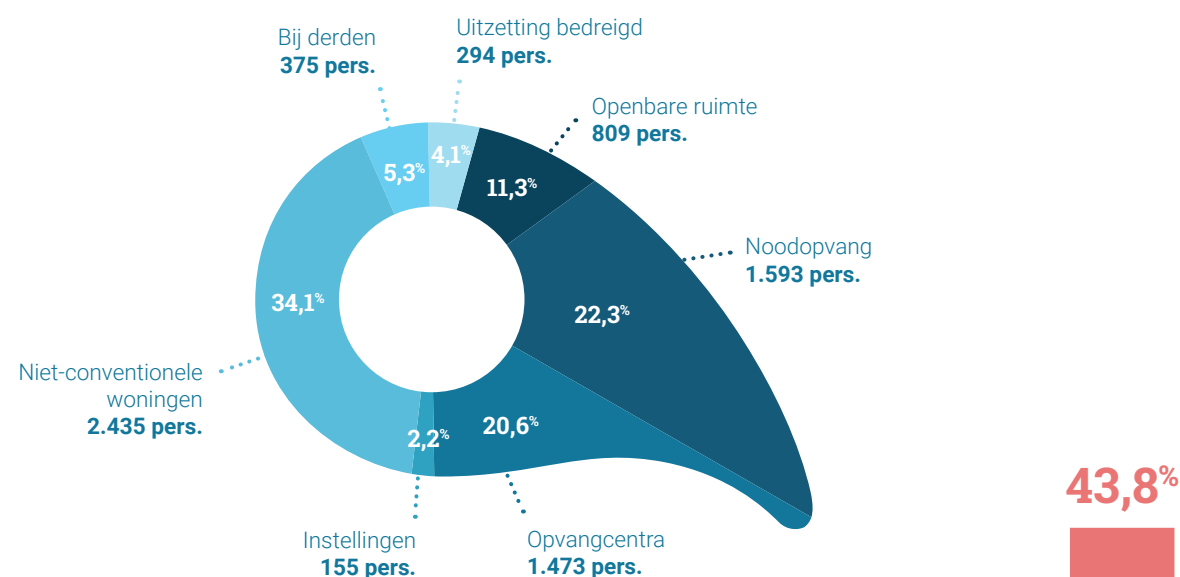
² Zie bijlage over de voorbereidende werkzaamheden, p. 68.

³ Voir Bijlage sur les travaux préparatoires p. 68.

⁴ Zie bijlage met de lijst van leden van de Rvb van Bruss'help, p. 68.

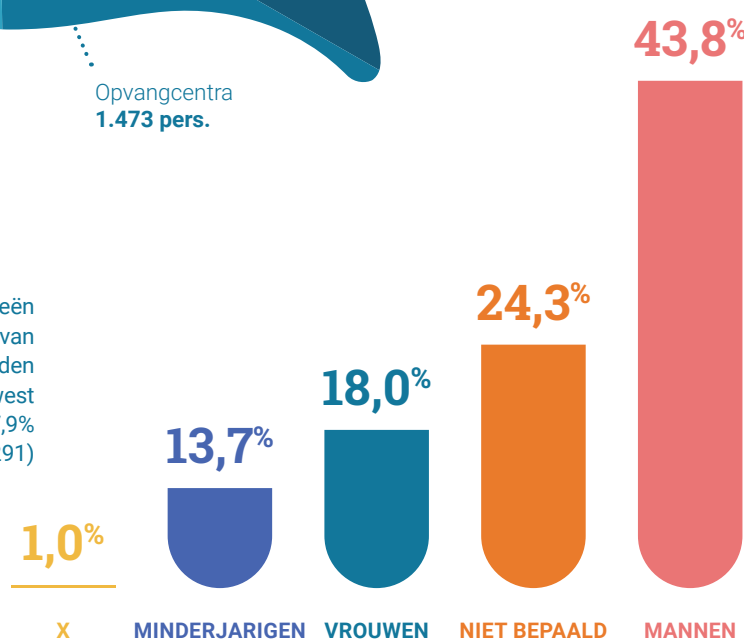
Diagnose die aan het Masterplan ten grondslag ligt

Het is moeilijk de thuisloosheid en de slechte huisvesting te kwantificeren op de schaal van een gewest. Elke persoon bevindt zich in een complexe situatie. Bij zijn tweejaarlijkse telling probeert Bruss'help de diverse situaties zo goed mogelijk in kaart te brengen met de medewerking van een zeer groot aantal actoren. Elke telling is een onderschatting van het verschijnsel, want ze is een momentopname op een tijdstip T. Tijdens de nacht van 8 op 9 november 2022 werden er 7.134 personen geteld. De methodologie van 2022 was verbeterd zodat situaties zichtbaar konden worden gemaakt die dat in 2020 niet waren. Zonder de methodologische bias werden er 6317 mensen geteld, dat zijn er 18,9% meer dan bij de vorige editie in november 2020.

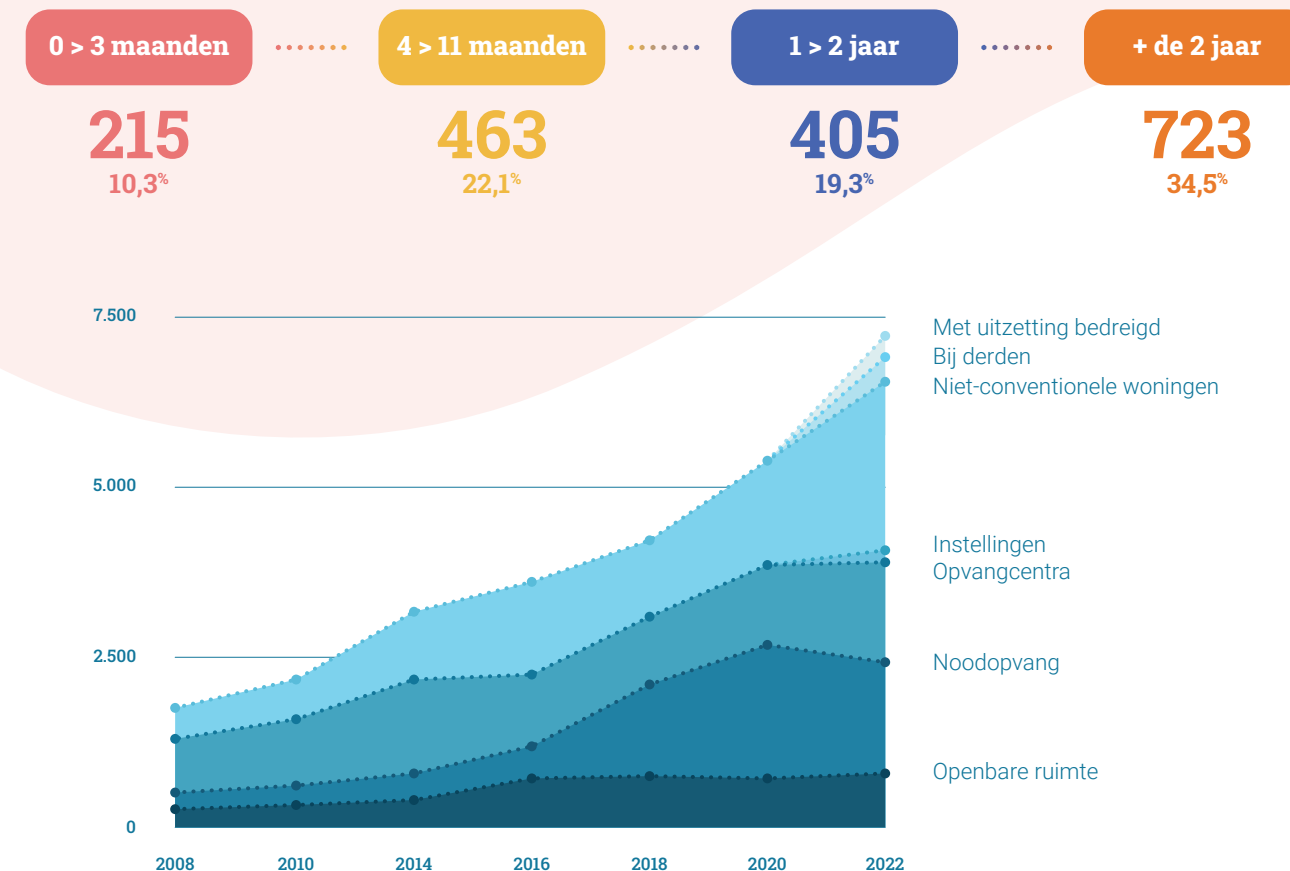

Algemeen overzicht: verdeling volgens leeftijd en gender

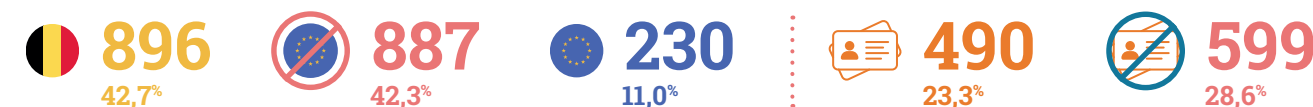
Als we dezelfde leeftijds- en gendercategorieën projecteren op de 24,3% personen van wie de leeftijd en het gender niet konden worden bepaald, telt het Brussels Gewest 23,8% (1.697) volwassen vrouwelijke, 57,9% (4.129) volwassen mannelijke en 18% (1291) minderjarige thuislozen.

Duur van de thuisloosheid

Nationaliteiten

Verblijfsstatuut

In het kwalitatieve deel van de telling van 2022 kon de situatie van 2.097 personen meer in detail worden bekeken. Uiteraard zijn er alleen kwalitatieve gegevens beschikbaar voor personen die sociale begeleiding genieten. Daarmee moet rekening worden gehouden bij de interpretatie van de gegevens. Hoe valt die situatie te verklaren? Welke diagnose stelt het Masterplan? Laten we eerst kijken wat de betrokkenen ervan vinden. De Vakbond Gigant⁵ bijvoorbeeld verklaart de thuisloosheid aan de hand van vier begrippen die de 'giganten' hebben uitgevonden om te beschrijven wat zij vaststellen:

Hiërarchisme

dat betekent dat, voor de samenleving, niet alle mensenlevens dezelfde waarde hebben

Desuniversalisme

dat is ons vermogen om het systeem met twee maten en twee gewichten te organiseren: dezelfde situatie, verschillende behandelingen

Allomorfisme

onze neiging om voor thuislozen voorzieningen op te zetten waarop hun bedenkers nooit een beroep zouden doen voor zichzelf of voor hun naasten

Necropolitiek

of hoe het leven van mensen onmogelijk te maken en ze te straffen omdat ze nog leven

⁵ 'Gigant', letterwoord voor 'Geweldig Individu in Gigantische Armoede maar Niet zonder Trots'. De Vakbond Gigant omschrijft zich als een burgerlobby, een start-up met een maatschappelijk doel dat is voortgekomen uit liefdadigheid, een bemiddelende instantie, een sociale en maatschappelijke gesprekspartner, een psychosociaal en filosofisch laboratorium van politieke ideeën, geëngageerde acties en constructieve voorstellen ten gunste van thuislozen of slecht gehuisvesten.

De rechthebbenden geven blijk van een relatief verlies van vertrouwen in de voorgestelde oplossingen⁶.

Nog fundamenteeler is dat onze samenlevingen, onze leiders, onze burgers thuisloosheid als onvermijdelijk zouden beschouwen: iemand die of een gezin dat zonder thuis leeft, heeft 'gewoon pech gehad'.

We moeten ermee leren leven. De voormelde vier begrippen dienen om dat berustingsproces te beschrijven. Daarom ondertekent de Union des SDF elk van haar communiqués met het onderschrift "Onverschilligheid doodt". Dat is de betekenis van de wat schertsende of kille bedenking die op elke vergadering door het Front des SDF wordt gemaakt: "Vertel ons eens of de daklozen het beter stellen door al het geld dat u in het hulpverlenings- en opvangbeleid investeert". De vzw DIOGENES zegt hetzelfde met andere woorden: "De kloof tussen de wereld van de straat en de geïntegreerde sociale wereld wordt nog wat dieper. Men moet dus op het terrein gaan kijken wie die daklozen die de aangeboden diensten 'weigeren', precies zijn en hoe ze in zulke hachelijke omstandigheden kunnen leven".

Het Masterplan moet dus de neiging tot fatalisme en onverschilligheid omkeren. Het moet mogelijk worden toenadering te zoeken tot deze personen door ze 'echte' oplossingen aan te reiken.

Maar 'echte' oplossingen waarvoor? Uit onze eerste studiedag ter voorbereiding van het Masterplan blijkt dat de diagnose rond thuisloosheid draait om vier bepalende factoren:

Factor 1

Het gebrek aan behoorlijke en toegankelijke woningen. Dit is de meest voor zich sprekende factor. Maar hiermee zijn de vragen over de oorzaken van thuisloosheid lang niet allemaal beantwoord.

Factor 3

Armoede, sociale verhoudingen, aanvaarde ongelijkheden, de diverse soorten discriminatie en soms zelfs geweld. We praten hier over een gebrek aan middelen, maar fundamenteeler over de neiging van onze samenlevingen om ongelijkheden op te bouwen, ze te structureren en onverschilligheid of zelfs afwijzing te creëren ten aanzien van diegenen die onderaan de sociale ladder staan.

Factor 2

Het migratiebeleid. Het beleid laat een groeiend aantal mensen zonder statuut in de kou staan en leidt tot lichamelijke en geestelijke aandoeningen.

Factor 4

De lichamelijke en geestelijke gezondheidstoestand van de personen die uiteraard moet worden gezien in het licht van de gezondheidsdeterminanten. Maar de gezondheid is zo bepalend voor de dakloosheid dat ze op zich aandacht verdient, los van haar determinanten.

De oorzaken van thuisloosheid zijn te vinden in alle uitsluitingsmechanismen. Wat het Masterplan ook probeert, het huisvestings-, migratie-, sociaal- en gezondheidsbeleid, het justitiebeleid en het herstelbeleid hebben een enorme impact op de fabriek van de thuisloosheid. Eind 2029 zullen we misschien ontwaken met het gelukkige gevoel dat we geslaagd zijn. Maar datgene wat het paradigma van het noodlot zal doorbreken, komt van hervormingen die elders zijn bedacht dan in het Masterplan. Omgekeerd zullen we aan het einde van het proces misschien moeten vaststellen dat de thuislozen nog in aantal zijn toegenomen terwijl het Masterplan volledig is uitgevoerd. Om maar te illustreren hoe groot de invloed van externe elementen is.

Eén ding is zeker: deze diagnose verklaart waarom de oplossingen niet alleen van de sector van de thuislozenzorg zullen komen. De sector kan en zal zijn bijdrage leveren, maar de oplossingen moeten worden onderhandeld met de grote actoren van huisvesting, migratie, gezondheid en ongelijkheden. Deze diagnose verklaart ook waarom noodhulp de norm zal blijven zolang er niets aan de voormelde factoren is gedaan. Door de pijnlijke kloof tussen noodhulp (opvangen van mensen die geen woning hebben) en inschakeling (structurele oplossingen opbouwen met deze personen) krijgt de sector intern te maken met een probleem dat veel breder is dan hij kan verwerken.

Bovendien vertonen de medewerkers in de sector tekens van uitputting door de opeenvolging van crises en de noodzaak om er telkens via noodhulpmechanismen op te reageren.

Er moet dus van paradigma worden veranderd. Die noodzaak is een terugkerend thema in de voorbereidende werkzaamheden van het Masterplan. We zijn op de verkeerde weg. De studie⁷ van DULBEA over de kostprijs van de thuisloosheid bevestigt die vaststelling uit economisch oogpunt: herhuisvesten is niet duurder dan het huidige beleid. Het door het Masterplan voorgestelde nieuwe paradigma berust op twee pijlers: preventie en huisvesting.

⁶ Die vaststelling werd uitgesproken tijdens de rondetafel van 17/02/2023 die een diagnose stelde van het institutionele geweld en onrecht.

⁷ BAYENET B., CARLIER J., TOJEROW I., VERDONCK M., Rapport final : Le sans-chez-soirisme : suite ou fin ?, ULB (DULBEA), 2022.

Het is reeds lang duidelijk dat er vooral nood is aan een preventieplan.

Het Masterplan richt zich op preventie en toegang tot huisvesting. Dit nieuwe paradigma van preventie en huisvesting houdt in dat we breder gaan en onderhandelen met andere sectoren zoals huisvesting, migratie, gezondheid en kansarmoede. De toegepaste oplossingen worden dus uitgebreid tot oplossingen en middelen die in deze aanverwante sectoren beschikbaar zijn.

Het Masterplan dient zich aan als een antwoord op:

- het verlies van vertrouwen van de personen in de voorgestelde oplossingen;
- de ademnood van de medewerkers in de sector die merkbaar is aan de reacties op de crisissituaties, de noodhulpmechanismen en het beperkte bereik van de structurele oplossingen;
- het ontbreken van een plan voor de preventie van thuisloosheid;
- de blinde vlek van het beleid inzake welzijnszorg: de huisvesting.

Die vier essentiële feiten kunnen andere belangrijke vaststellingen niet verbloemen:

- het toenemende aantal mensen dat zijn rechten niet uitoefent: het onbegrip voor de complexiteit van de sociale regelgeving, de omslachtige administratieve procedures en de ontoereikende institutionele antwoorden ontmoedigen de rechthebbenden en maken hun situatie nog erger. Lees hierover de publicaties van het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest⁸;
- de politieke crisis van de migrantenopvang: door de federale antwoorden op de komst van verzoekers om internationale bescherming beleefde het Brussels Gewest sinds 2010 een opeenvolging van chaotische situaties en telt het vooral duizenden migranten die op straat leven. Lees in dat verband de diverse verslagen van de Humanitaire Hub en de ngo's⁹;
- intra-Europese mobiliteit: een aanzienlijk (meer dan 10%) deel van de thuislozen bestaat uit personen van verschillende Europese nationaliteiten. De helft van hen leeft bijzonder lang op straat. Lees in dat verband het verslag van DIOGENES¹⁰;
- het tekort aan maatschappelijk werkers en medisch personeel en de toename van het medisch absentisme en de werkgerelateerde burn-outs, die niet becijferd maar wel voelbaar is;
- de institutionele structuur van België: de openbare orde en dus de mogelijkheid om op straat te leven, worden toevertrouwd aan de burgemeesters, de welzijnszorg aan de gemeenschappen, de huisvesting aan de gewesten, de migratie aan de federale overheid, volksgezondheid aan bijna alle bestuursniveaus. In Brussel is die structuur nog complexer;
- de structuur van de Brusselse vastgoedmarkt: het Noodplan voor Huisvesting doet een duidelijke vaststelling: "Het

probleem is niet zozeer het tekort aan beschikbare woningen maar wel het feit dat een alsmaar groter deel van de bevolking steeds moeilijker toegang krijgt tot deze woningen.¹¹" De Brusselaars hebben een minder hoog inkomen dan de Walen en de Vlamingen, terwijl de huurprijzen hoger zijn en er duidelijk sprake is van discriminatie wat de toegang tot huisvesting betreft.

- enz.

Theoretisch en beleidskader van het Masterplan

Het Masterplan is een plan voor het versterken van het recht op behoorlijke huisvesting zoals bedoeld in artikel 23 van de Grondwet. Dit grondrecht is vastgelegd in zeer talrijke multilaterale verdragen zoals het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van het kind (artikel 27) en het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de rechten van personen met een handicap (artikel 28).

Het Masterplan is een plan voor de preventie van thuisloosheid, en geen strategie voor de bestrijding van dakloosheid. Het past binnen het beproefde en robuuste theoretische en methodologische kader van de preventie zoals het door de WGO wordt gedefinieerd.

Het accent ligt op preventie in haar vier dimensies:

- 1. Primaire preventie:** wordt gedefinieerd als de actie die wordt ondernomen om de oorzaken van thuisloosheid bij een persoon of een bevolkingsgroep te vermijden of te elimineren voordat het probleem zich voordoet (bv. over woningen beschikken voor een betaalbare prijs, of uithuiszettingen vermijden).
- 2. Secundaire preventie:** de actie die wordt ondernomen om in een zo vroeg mogelijk stadium op een thuisloosheidsprobleem bij een persoon of een bevolkingsgroep te reageren door de duur of de voortschrijding van dat probleem te beperken (bv. onmiddellijke herhuisvesting).
- 3. Tertiaire preventie:** de actie die wordt ondernomen om de gevolgen en de prevalentie van een chronisch thuisloosheidsprobleem bij een persoon of een bevolkingsgroep te beperken door het verminderen van de functionele kwetsbaarheid, eigen aan een acuut of chronisch thuisloosheidsprobleem (bv. beperking van de risico's).
- 4. Quaternaire preventie:** is de actie die wordt ondernomen om een personen of bevolkingsgroepen met een risico op overinterventie te identificeren, ze te beschermen tegen invasieve of 'paternalistische' interventies, en ze ethisch en sociaal aanvaardbare begeleidingsprocedures voor te stellen. 'Quaternaire preventie' is een nieuw concept dat eigenlijk overeenstemt met het adagium 'Primum, non nocere' (bv. de preventie van onnodige humanitaire ingrepen, of de preventie van paternalisme).

Op het politieke vlak geeft het Masterplan operationeel gestalte aan de volgende strategieën:

- de 5 beginselen van de Europese Verklaring van Lissabon van 21 juni 2021¹² die in april 2024 zullen worden geactualiseerd in de toekomstige Verklaring van Terhulpen.
- het Samenwerkingsakkoord van 12 mei 2014¹³ inzake dak- en thuisloosheid (wordt momenteel herzien).
- de ordonnantie van de GGC van 14 juni 2018 betreffende de dakloosheid¹⁴.
- de 5 doestellingen¹⁵ die FEANTSA heeft bepaald in zijn handleiding voor beleidsmakers die een einde willen stellen aan de dakloosheid.

Deze strategieën herformuleren ieder op haar manier de volgende 6 doelstellingen:

1. Niemand mag op straat slapen.
2. Niemand mag in een noodopvang verblijven wanneer de noodsituatie al voorbij is.
3. Niemand mag langer dan nodig in een overgangverblijf blijven.
4. Niemand mag uit een instelling vertrekken zonder huisvestingsopties.
5. Geen enkele jongere mag dakloos worden door de overgang naar een zelfstandig leven.
6. Niemand mag het slachtoffer zijn van discriminatie wegens zijn of haar status van dakloze.

Het Masterplan definieert 5 beginselen die men zich permanent voor ogen dient te houden:

1. De afwijzing van fatalisme

Thuisloosheid is een maatschappelijke keuze die door het Masterplan wordt afgewezen. Het is de bedoeling een maatschappelijk project op te bouwen dat iedere mens includeert door behoorlijke huisvesting en de realisatie van ieders rechten en vrijheden.

2. Het evenredige universalisme

De acties van het Masterplan moeten universeel zijn, maar hun omvang en intensiteit moeten in verhouding staan tot de graad van sociale achterstelling. Er zal een grotere inspanning moeten worden geleverd voor degenen die vanuit sociaal en economisch oogpunt meer benadeeld zijn, maar door ons alleen te concentreren op de meest kansarmen, zal de gezondheidsgradiënt niet dalen en wordt slechts een deel van het probleem aangepakt. Het Masterplan wil op rechtvaardige wijze evenzeer inwerken op de context als op de doelgroep.

3. De participatie

«Niets voor de rechthebbenden zonder de rechthebbenden». Het Masterplan betreft de eerste belanghebbenden bij de opbouw en de evaluatie van het overheidsbeleid. Empowerment begint bij het erkennen van een capaciteit. Door mee te werken aan de voorbereiding, hebben de rechthebbenden getoond dat ze een belangrijke bijdrage kunnen leveren. Elke belanghebbende verbindt zich ertoe mee een plan op te stellen dat strookt met de werkelijkheid van de terreinsituaties.

4. Kennis verwerven alvorens te handelen

Het Masterplan reikt controlevariabelen en resultaatindicatoren aan die ons bewustmaken van de gevoerde actie en de gevolgen ervan voor de gemeenschap. Evenzo moet de kennisproductie op de kruising liggen tussen de rechthebbenden, de diensten, de kenniscentra: alleen heeft niemand gelijk, en het is essentieel dat de resultaten worden gemeten.

5. Samenwerken

Het Masterplan verenigt alle sectoren die te maken hebben met thuisloosheid en integreert welzijn, huisvesting en (geestelijke) gezondheid in zijn acties.

Ten slotte is het Masterplan één geheel. De implementatie van een van zijn 35 maatregelen zonder rekening te houden met de wisselwerking met de andere maatregelen, kan contraproductief zijn. Met het oog op een maximale coherentie worden de beleidsmakers uitgenodigd om het Masterplan uit te voeren in samenspraak met Bruss'help en het Beperkt Comité.

⁸ Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (2017), Inzichten in non take-up van sociale rechten en in sociale onderbescherming in het Brussels Gewest, Thematic armoeuereport, Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie: Brussel.

⁹ HUMANITAIRE HUB, Opvangcrisis: stand van zaken, mei 2023.

¹⁰ DIOGENES, Wie zijn de dakloze Europese migranten?, Website, 2022.

¹¹ HAMOU H., Noodplan voor Huisvesting 2020-2024, Brussels Hoofdstedelijke Regering, 2020.

¹² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/nl/IP_21_3044

¹³ <https://www.mhi.be/nl/samenwerkingsakkoord>

¹⁴ https://etaamb.openjustice.be/nl/beschikking-van-14-juni-2018_n2018031301

¹⁵ https://www.feantsa.org/download/feantsa_handbook_fr_final-24902801537180740072.pdf

Definities

De hier voorgestelde definities wijken soms licht af van die in de ordonnantie ‘dakloosheid’ van 2018. Zo kon men nuances toevoegen of een ideaal definiëren dat niet noodzakelijk realistisch is of in de huidige wetgeving te vinden is.

Rechthebbenden: term, aangewend in plaats van gebruikelijke woorden zoals ‘gebruiker’, ‘begunstigde’, ‘klant’. Verwijst naar iedere persoon die hulp nodig heeft om zijn grondrechten uit te oefenen. Deze term heeft eerder betrekking op de persoon dan op zijn relatie met de instelling die hem te hulp komt.

Dagopvang: de professionele dienst die overdag geopend is en die daklozen opvangt, een luisterend oor, psychosociale begeleiding en ten minste een van de diensten voor hulp bij het dagelijkse leven biedt en de betrokkenen doorverwijst naar een huisvestingsoplossing die is aangepast aan hun behoeften.

Opvang- en oriëntatiecentrum: onvoorwaardelijke en gratis transitaccomodatatie (zie verder) voor personen zonder verblijfsvergunning (PZVV's) om ze opvang te bieden tot ze naar een legale oplossing worden doorverwezen.

Inschakelingsvoorzieningen: alle diensten die gericht zijn op duurzame herinschakeling en het van de straat weghalen van daklozen. Deze personen krijgen er psychosociale en administratieve begeleiding om ze te helpen weer zelfstandig te worden en hun sociale rechten terug te krijgen. Andere aandachtspunten zijn het zoeken/het behoud van een woning, budgetbegeleiding, medische en/of psychologische begeleiding, begeleiding met het oog op risicobeperking of andere oplossingen die zijn aangepast aan hun behoeften. Daartoe behoren onthaalhuizen, thuisbegeleiding voor het behouden van de woning, Housing First, straathoekwerk en daklozenrondes.

Mobiel team: een voorziening die gericht is op het uitwerken van begeleidingstrajecten en van innovatieve oplossingen met betrekking tot specifieke uitdagingen, soms op het vlak van volksgezondheid, dan weer op dat van preventie en veiligheid, ten behoeve van daklozen die in hun leefomgeving (straat, metro, station, kraakpand, woning, ...) worden ontmoet (outreach).

Thuisbegeleiding: de dienst die voorziet in psychosociale, budgettaire of administratieve thuisbegeleiding bij begeleidingsbehoeftigen die daarom verzoeken, tot deze personen zelfstandig kunnen zijn. Deze dienst zou ook voor opvolging kunnen zorgen ter voorkoming van de uithuiszetting van personen over wie het OCMW informatie heeft gekregen in het kader van een uithuiszettingsprocedure.

Noodopvang: de door een organiserende instantie beheerde onvoorwaardelijke en kosteloze verblijfsdienst die niet individueel beheerst wordt door zijn bewoner en waar de organiserende instantie op korte termijn het onderdak, de maaltijden en de verzorging organiseert alsook een psychosociale begeleiding die tot doel heeft de betrokken persoon te begeleiden naar een huisvestingsoplossing die aangepast is aan zijn behoeften. Deze dienst kan al dan niet gemedicaliseerd zijn.

Transitopvang: de door een organiserende instantie beheerde verblijfsdienst waarbij de opvang niet noodzakelijk aan de individuele controle van de bewoner ontsnapt. De bewoner maakt er gebruik van tot er een statuut- of huisvestingsoplossing is gevonden die aangepast is aan zijn behoeften. De persoon kan zich daar domiciliëren of er zijn referentieadres van maken. Deze dienst kan al dan niet gemedicaliseerd zijn.

Housing first: de dienst die erop gericht is personen die op straat leven rechtstreeks toegang te geven tot stabiele, degelijke en individuele huisvesting en die psychosociale begeleiding aanbiedt die aangepast is aan de complexe behoeften van deze personen. Deze begeleiding, die mobiel kan zijn en buiten de woning verleend kan worden, beoogt re-integratie en is niet beperkt in de tijd.

Huisvesting: gesloten en autonome woonplaats die aan de levenskeuzes van de betrokken persoon beantwoordt. Deze huisvesting kan duurzaam of tijdelijk zijn.

Duurzame huisvesting: huisvesting van lange duur die de bewoner een stabiele verblijfplaats bezorgt.

Noodhuisvesting: gesloten en autonome woonplaats, door een instantie aangeboden aan een persoon die of een huishouden dat ten gevolge van een ramp of een conflict onverwacht zijn woning verliest.

Transitwoning: gesloten en autonome woonplaats die door een persoon, door een huishouden of door een collectief voor maximaal 18 maanden wordt gehuurd in afwachting dat een woning wordt gevonden die aangepast is aan de behoeften van de betrokkene(n). De (psycho)sociale begeleiding die de betrokken persoon eventueel krijgt, is ambulant en niet institutioneel.

Onthaalhuis: door een organiserende instantie beheerde verblijfsdienst die niet individueel beheerst wordt door haar bewoner en waar de organiserende instantie een tijdelijke opvang organiseert alsook een begeleiding die tot doel heeft de dakloze op termijn opnieuw te integreren

Daklozenronde (maraude): de straatronde waarbij de hulpbehoevende daklozen worden opgezocht (outreach), zij als eerste zorgen water, voedsel en overlevingsmateriaal krijgen aangeboden en ze worden begeleid naar een dag- of nachtopvang.

Onderhandelde tijdelijke bezetting: collectieve leefomgeving waarvoor een gemeenschap (meestal in onzekerheid levend wat de verblijfsvergunningen betreft) met de eigenaar heeft onderhandeld over de bezettingsmodaliteiten, en met een overheidsinstantie over de betaling van bepaalde kosten en de modaliteiten voor sociale, medische en/of psychologische begeleiding van de gemeenschap.

Outreach: kenmerkend voor de voorzieningen die de personen in hun leefomgeving gaan opzoeken, terwijl ambulante diensten de betrokken personen in hun dagcentra opvangen zonder aan hun autonomie te raken. Institutionele diensten daarentegen organiseren begeleiding die niet individueel wordt beheerst door hun gebruikers.

Inschakelingsplaats: plaats in een voorziening die als doel heeft het probleem van de uitsluiting van huisvesting op te lossen door begeleiding die erop gericht is de betrokken personen van de straat weg te halen en ze op lange termijn weer in te schakelen in de maatschappij.

Thuisloosheid: volgens de vakbond GIGANT een complex probleem dat veel verder gaat dan het ontbreken van een dak boven het hoofd. Deze term omvat alle situaties van slechte huisvesting (op straat leven, opvang in noodcentra, in kraakpanden of bij kennissen, leven in een instelling, ...) en geeft aanleiding tot het definiëren van een doelstelling, namelijk het beschikken over een geruststellende ‘thuis’.

Straathoekwerk: de mobiele dienst die enkel in de leefomgevingen van daklozen actief is (outreach) en hun verzoeken in acht neemt om enerzijds in hun behoeften te voorzien en hen te begeleiden naar noodopvangcentra, en/of hen anderzijds te begeleiden gedurende hun volledige traject in de marginaliteit, met als uiteindelijk doel hun sociale herinschakeling.

Afkortingen

• SVK	Sociaal vastgoedkantoor	• IBW	Initiatieven voor Beschut Wonen
• AGAJ	Administration générale de l'Aide à la Jeunesse de la Fédération Wallonie-Bruxelles	• K&G	Kind & Gezin
• JW	Justitieel welzijnswerk	• OH	Onthaalhuis
• DGH	Dringende geneeskundige hulpverlening	• NBMV	Niet-Begeleide Minderjarige Vreemdelingen
• BAPA	Bureau d'accueil pour primo-arrivants (Opvangbureau voor Nieuwe Migranten)	• PVT	Psychiatrisch verzorgingstehuis
• BH	Bruss'help	• NSS	New Samusocial
• OBTB	Oekraïense Begunstigden van Tijdelijke Bescherming (toegekend naar aanleiding van de oorlog in Oekraïne)	• TW	Transitwoningen
• OOC	Opvang- en oriëntatiecentrum	• DVZ	Dienst Vreemdelingenzaken
• CGVS	Commissariaat-Generaal voor de Vluchtelingen en de Staatlozen	• ONE	Office de la Naissance et de l'Enfance (dienst voor geboorte en kindervelzijn)
• COCOF	Franse Gemeenschapscommissie	• BGV	Bevel het grondgebied te verlaten
• GGC	Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	• OTB	Onderhandelde Tijdelijke Bezetting
• COVER	Mobiel team voor coördinatie, ziektepreventie en risicobeheersing	• EDC	Elektronische documentenhouder
• OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn	• GWGP	Geïntegreerd welzijns- en gezondheidsplan
• NOC	Noodopvangcentrum	• PZVV	Persoon zonder verblijfsvergunning ¹⁶
• TC	Transitopvangcentrum	• GDPR	General Data Protection Regulation (Algemene Verordening Gegevensbescherming)
• GMD	Globaal medisch dossier	• SAJ	Service de l'Aide à la Jeunesse
• VIB	Verzoekers om internationale bescherming	• OVM	Openbare vastgoedmaatschappij
• FEDASIL	Federaal agentschap voor de opvang van Asielzoekers	• BGHM	Brusselse Gewestelijke Huisvestingsmaatschappij
• HF	Housing first	• NMBS	Nationale Maatschappij der Belgische Spoorwegen
• ICAM	Individual Case Manager van de directie 'Alternatieven voor detentie' van de dienst Vreemdelingenzaken	• MIVB	Maatschappij voor het Intercommunale Vervoer te Brussel
		• SW	Sekswerk(st)er
		• VG	Vlaamse Gemeenschap
		• VGC	Vlaamse GemeenschapsCommissie

¹⁶ d.w.z. die niet of niet meer over een geldige verblijfsvergunning beschikt, ongeacht of hij al dan niet op de hernieuwing van de verblijfsvergunning aan het wachten is, en die verklaart begeleiding nodig te hebben om zijn migratie af te ronden en/of te bestendigen.

PIJLER 1

De primaire preventie

DOELSTELLINGEN

- Niemand mag zonder geschikte huisvesting leven
- Niemand mag zijn huisvesting verliezen zonder een passend alternatief voorstel te krijgen
- Niemand mag een instelling verlaten zonder een passende huisvestingsoplossing

Maatregel 1

De vastgoedmarkt democratiseren, het aanbod van sociale (huur)woningen ontwikkelen en geleidelijk een nieuwe socialezekerheidspijler voor huisvesting opbouwen.

SMART-indicator: Voor eind 2028 is het deel van het inkomen dat door de eerste drie decielen aan huisvesting wordt besteed, beperkt tot 35%

Huisvesting is een grondrecht dat is opgenomen in de Belgische Grondwet (art. 23). Iedereen heeft recht op behoorlijke huisvesting die aan zijn behoeften is aangepast, tegen een betaalbare prijs.

Een gestructureerde dialoog tussen Bruss'help en Brussel Huisvesting zal het mogelijk maken steeds meer rekening te houden met de preventie van thuisloosheid in het Brusselse huisvestingsbeleid. Bij de initiële diagnose die in het inleidende hoofdstuk aan bod kwam, werden twee factoren van thuisloosheid aangehaald die te maken hebben met het huisvestingsbeleid: het gebrek aan behoorlijke en toegankelijke woningen enerzijds, en de discriminatie bij de toegang tot huisvesting anderzijds. Deze twee uitdagingen zullen de dialoog tussen Brussel Huisvesting en Bruss'help structureren. De Brusselse regering zal worden verzocht om één van haar zes vertegenwoordigers in de raad van bestuur van Bruss'help te laten aanstellen door Brussel Huisvesting.

Bruss'help en Brussel Huisvesting zullen zowel gezamenlijk als elk afzonderlijk voorstellen aan de Brusselse regering doen over de volgende uitdagingen:

- de huurprijzen matigen, onder meer door het rooster met de richthuurprijzen naar beneden te herzien, want uit dat rooster blijkt een buitensporige stijging van de huurprijzen. "De Brusselaars besteden gemiddeld 35% van hun budget aan huisvestingskosten (huur en lasten), maar achter dit gemiddelde gaan grote verschillen tussen de gezinnen schuil. De armste gezinnen besteden 70% van hun budget, waardoor er bijna niets overblijft nadat de huur betaald is"¹⁷;
- doortastend optreden tegen discriminatie bij het zoeken naar een woning¹⁸ (discriminatie op basis van het vermogen, via de bewijzen van inkomsten [bijvoorbeeld door middel van een fonds voor huurachterstallen], etnische discriminatie, discriminatie op basis van het gender, de grootte van de gezinnen, een handicap ...);
- de sociale huisvesting van de overheid in Brussel ontwikkelen;

- geschikte en toegankelijke huisvesting voor grote en kansarme gezinnen creëren. Unia wijst bovendien op discriminatie van grote gezinnen door particuliere en openbare eigenaars;
- prioritair de energieprestaties verbeteren van de woningen van personen die niet over de middelen beschikken om buitensporig hoge energierekeningen te betalen, laat staan om een woning met uitstekende energieprestaties te huren;
- de geldige redenen voor het beëindigen van de huurkomst beperken, onder meer door het persoonlijke gebruik als reden beter te controleren;
- mechanismen voor toegang tot eigendom voor kansarme gezinnen creëren, bijvoorbeeld door de bestaande pilootprojecten (zoals CLT) te mainstreamen;
- concreet wilde uithuiszettingen bestrijden;
- ...

De paritaire huurcommissies, het principe van een huurwaarborgfonds, het begrotingsfonds voor solidariteit tijdens het wintermoratorium ... zijn mechanismen die een plaats verdienen in een nieuwe socialezekerheidspijler voor huisvesting. De veralgemening van bijdragen op de huur of de onroerende voorheffing, het paritaire beheer van die bijdragen door de representatieve verenigingen van respectievelijk eigenaars en huurders, de gezamenlijke vaststelling van normen of zelfs van de huurprijzen, het gebruik van een paritaire rechtspraak om geschillen te beslechten ... zijn voorstellen die op huisvesting toepassen hetgeen al bestaat voor arbeid, pensioenen, ziekten, handicaps, ...

In België en vooral in Brussel is weinig informatie beschikbaar over de mogelijke contouren van deze nieuwe pijler van de sociale zekerheid. De Brusselse regering moet zo snel mogelijk een wetenschappelijke studie bestellen om de haalbaarheidsvoorwaarden te bepalen voor een sociale zekerheid voor huisvesting, uitgaande van de vaststelling dat huisvesting een essentiële rol speelt in de sociale zekerheid en dat de investeringen in dat aspect veilig moeten worden gesteld. Brussel Huisvesting zou de debatten rond deze belangrijke uitdaging kunnen structureren door een billijke termijn vast te stellen voor de bepaling van de haalbaarheidsvoorwaarden (eind 2025), de rechtsgrondslag (eind 2026) en de implementatie (eind 2027).

¹⁷ BRUSSELSE BOND VOOR HET RECHT OP WONEN, Memorandum 2024, 2024.

¹⁸ Initiatieven met betrekking tot discriminatie zullen worden behandeld in samenwerking met Unia en Myria.

Maatregel 2

Een gewestelijk kader voor de preventie van woonstverlies opbouwen

SMART-indicator: Het aantal uithuiszettingen van 600 naar 200 verminderen tegen 2026 en naar 0 tegen eind 2029

De ordonnantie van 16 juni 2023 vertrouwt de OCMW's een rol toe voor preventie en begeleiding van/hulpverlening aan personen die aan het begin van een uitzettingsprocedure staan. Het Masterplan baseert zich op de idee dat elk OCMW over een referent op dat vlak zal beschikken. Evenzo resulteerde het Noodplan voor Huisvesting in huisvestingsovereenkomsten tussen het Gewest en elke gemeente en in de geleidelijke aanwerving van huisvestingsreferenten in elke gemeente. Er kunnen huisvestingsquota's worden gereserveerd voor personen die met een uithuiszetting worden geconfronteerd en die zonder deze herhuisvestingsoptie in thuisloosheid dreigen te belanden.

Het gewestelijke kader voor de preventie van woonstverlies is rechtstreeks bestemd voor de Brusselse huurders en omvat drie niveaus:

Niveau 1

De eerstelijnsdiensten moeten over de middelen beschikken om in te grijpen in buitengerechtelijke situaties: «Ik ga mijn woonst verliezen, ik word eruit gegooid (eventueel zelfs door mijn familie), maar er loopt geen gerechtelijke procedure tegen mij. Ik wend me tot de non-profitsector, die de volgende operationele doelstellingen zal nastreven (met passende middelen en opleidingen)»:

- de bemiddeling organiseren met de persoon¹⁹ (eigenaar, ouder, echtgenoot, vriend ...) die beslist om iemand uit zijn of haar woning te zetten;
- de wettigheid (laten) controleren van de opzeggingen die de eigenaars naar de huurders verzenden;
- de wettigheid van de huurindexeringen controleren (registratie van de huurovereenkomst, voorlegging van het EPB-certificaat, kwaliteit van het EPB-certificaat, ...);
- zorgen voor de inschrijving op de wachtlijsten voor sociale huurwoningen of woningen met een gematigde huurprijs;
- de woontoelagen vrijmaken;
- de huurder helpen om systematisch over een advocaat te beschikken via eerstelijns en tweedelijns rechtsbijstand
- de huurder ondersteunen bij zijn contacten met de eigenaar (over de huurprijs onderhandelen, de hygiëne evalueren en de verhuurder formeel inlichten over gebreken op dat vlak, over een ontvangstbewijs beschikken bij onderhandse betaling van huur of huurwaarborgen enz.);
- personen zonder verblijfsvergunning geruststellen door schriftelijke huurovereenkomsten te sluiten of bewijzen van een mondelinge huurovereenkomst te vragen;
- de huurder in contact brengen met het bevoegde OCMW;
- in laatste instantie contact opnemen met het doorverwijzingsmechanisme zoals bedoeld in pijler 2.

Niveau 2

De middelen die Brussel Huisvesting in 2023 aan de OCMW's heeft toegekend om voor rechtsbijstand in te staan, moeten een permanent karakter krijgen. De OCMW's kunnen zich daartoe rond een non-profitdienst (bv. CAW) verenigen als ze zelf te klein zijn: «Er loopt een procedure tegen mij voor de vrederechter. Ik wend me tot/De vrederechter wendt zich tot het OCMW, dat de in de Ordonnantie vastgestelde wettelijke bepalingen ten uitvoer zal leggen en de volgende operationele doelstellingen kan nastreven»:

- -de vrederechter verzoeken om preventief tussen te komen en rekening te houden met de eventuele kwetsbaarheden van de huurder, bijvoorbeeld wanneer verzoekschriften tegen alleenstaande moeders worden ingediend voor feiten die door hun kinderen zijn gepleegd ...;
- opnieuw over de huurschuld onderhandelen of zelfs tussenkomen in de eventuele afwikkeling ervan door een verlenging van de huurovereenkomst of een verlaging van de huurprijs te bedingen;
- opnieuw over de huurprijs onderhandelen, rekening houdend met de kwaliteit van de woning;
- de huurder helpen om systematisch over een advocaat te beschikken via rechtsbijstand;
- voortbouwen op hetgeen de non-profitsector heeft opgebouwd op niveau 1;
- in laatste instantie contact opnemen met het doorverwijzingsmechanisme zoals bedoeld in pijler 2 en pijler 3 (doorverwijzing);
- de thuisbegeleiding van geherhuisveste gezinnen organiseren, gedurende de periode die nodig is voor de stabilisering van de leefsituatie in de woning.

Niveau 3

De gewestregering vertrouwt Brussel Huisvesting de zorg toe om wilde uithuiszettingen te registreren en te bestrijden: «Ik ben het slachtoffer van een wilde uithuiszetting²⁰. Ik wend me tot Brussel Huisvesting,» dat de volgende operationele doelstellingen nastreeft:

- met de politiezones en de gemeentebesturen de beste middelen bepalen om wilde uithuiszettingen te bestrijden;
- naar het bevoegde OCMW doorverwijzen om het gezin te hulp te komen;
- het indienen van een klacht tegen de eigenaar, het opbouwen van de bewijzen en de inschakeling van een advocaat voor rechtsbijstand vergemakkelijken;
- het doorverwijzingsmechanisme, zoals bedoeld in maatregel 17 en pijler 3, activeren.

Maatregel 3

Ontwikkeling van de praktijkgemeenschap (bv. WG1)

SMART-indicator: De praktijkgemeenschap bestaat

De strategie voor de integratie van de Oekraïners in het Brusselse weefsel is opgebouwd rond 7 werkgroepen, waarvan de eerste (WG1) tot doel had de toegang van de OBTB's tot huisvesting te stimuleren²¹. Deze WG introduceerde een elektronisch platform ter ondersteuning van de burgeropvang. Ze stelde aangepaste huurovereenkomsten voor de tijdelijke opvang van OBTB's voor. Maar bovenal organiseerde ze een praktijkgemeenschap die alle Brusselse actoren van de huisvesting van OBTB's verenigt, zowel regionale als lokale of associatieve. Deze praktijkgemeenschap maakt het mogelijk:

- zo nauwkeurig en leesbaar mogelijke informatie over nieuwe voorzieningen en regelgeving te verspreiden;
- ervaringen uit te wisselen, feedback te geven over de doeltreffendheid van operationele modaliteiten;
- samenwerkingsreflexen tussen actoren te creëren.

Deze praktijkgemeenschap zal worden voortgezet. Haar perimeter en samenstelling zullen worden verruimd.

A) Perimeter

De ordonnantie 'Uithuiszettingen', de Huisvestingscode, het SVK-besluit, de ordonnantie betreffende de thuisbegeleiding, het decreet betreffende de VIH's, art. 62 van de wet/organieke ordonnantie op de OCMW's enz. bieden voldoende sterke rechtsgrondslagen om de inspanningen die door deze wettelijke bepalingen worden ondersteund, te coördineren. Het gaat er dus om:

- het werk ter ondersteuning van de toegang tot huisvesting voor OBTB's voort te zetten;
- het vorige punt een universeel karakter te geven door de toegang tot huisvesting voor thuislozen te ondersteunen;
- de voorziening te structureren in de 3 niveaus die in maatregel 2.1 worden toegelicht, meer bepaald door:
 - » een of meer spelers te zoeken die gemotiveerd en bekwaam zijn om niveau 1 te coördineren, eventueel vanuit het Netwerk Wonen, de BFUH, de BBROW, de Federatie van de Maatschappelijke Diensten en haar gratis nummer en/of de verenigingen voor inschakeling via huisvesting;
 - » begrotingsmiddelen vrij te maken voor de ondersteuning van lokale actoren (OCMW's, gemeenten) en verenigingen;
 - » uitwisselingen over casussen en praktijken te organiseren;
 - » de verspreiding van de monitoring van de uithuiszettingen zoals bedoeld in de ordonnantie van 16 juni 2023 te bevorderen, inclusief de rechtspraak en de houding van de vrederechters met betrekking tot de uitvoering van de ordonnantie;
 - » het Bureau voor Juridische Bijstand te ondersteunen bij het uitbreiden van de juridische kennis over de preventie van woonstverlies.

- diepgaander te overleggen met de actoren en de sector van de thuisbegeleiding: thuisbegeleiding maakt het mogelijk personen te begeleiden die behoefte hebben aan ondersteuning na hun inschakeling, wanneer opnieuw een woning is gevonden, alsook woonstverlies voor kansarme personen te voorkomen door psychologische, medische en sociale, administratieve en budgetbegeleiding. Dit netwerk van actoren moet haar samenwerkingen kunnen versterken om zich voluit toe te leggen op een gewestelijke strategie.

B) Samenstelling

- De huisvestingsreferenten in elke gemeente
- De huisvestingscoördinatoren van elk OCMW
- De verenigingen voor inschakeling door huisvesting
- De centra voor thuisbegeleiding
- De SVK's
- De openbare huisvestingsactoren (OVM's, BGHM's, regies,...)
- De huisvestingsdiensten van de OCMW's
- De operatoren van de animatie van tijdelijke bezettingen
- Het consortium voor de captatie van woningen
- Bruss'help en Brussel Huisvesting

19 In die situaties moet worden gezorgd voor mobiele ondersteuning om de omgeving te leren omgaan met de spanningen, voortekenen vroegtijdig te herkennen, passende antwoorden te bedenken, respijtzorg te organiseren: vertrek gevolgd door herinstallatie in een woning; kortstondige mobilisatie van het huisvestingsnetwerk om een terugkeer naar de oorspronkelijke woning voor te bereiden; vertrek als gevolg van geweldadigheden (niet in een instelling geplaatste jongeren die een schadelijke omgeving van familieleden of leeftijdsgenoten verlaten): een transitwoning vrijmaken en onmiddellijk een alternatieve woning zoeken.

20 Eventueel op basis van de expertise, opgebouwd door het Front tegen Uithuiszettingen of in samenwerking/via een delegatie met deze organisatie.

21 WG 2 was belast met het opzetten van noodopvangcentra. WG 3 hield zich bezig met werkgelegenheid, WG4 met onderwijs, WG5 met gezondheid, WG 6 met sociale bescherming en WG 7 met communicatie en mobilisatie op communautair niveau.

Maatregel 4**Een samenwerkingsprotocol voor de preventie van thuisloosheid opzetten in de sector van de jeugdzorg (FR/NL)**

SMART-indicator: Er is een samenwerkingsprotocol tussen AGAJ, Opgroeien en Vivalis dat ingaat in 2026

De 18-25-jarigen maken een derde van de Brusselse leefloontrekkers uit, terwijl een vierde van de jongeren die op straat belanden, een verleden in de jeugdzorg heeft. Er is dus bijzondere aandacht nodig voor primaire preventie door instellingen die bevoegd zijn voor jeugdzorg. Jongeren en kinderen behoren trouwens tot de prioriteiten van het Masterplan.

De dialoog die werd aangevat met enerzijds de Administration Générale de l'Aide à la Jeunesse en anderzijds Opgroeien, laat vermoeden dat de door de gemeenschappen opgezette voorzieningen als basis kunnen dienen voor een samenwerkingsprotocol met deze besturen en dat op die manier kan worden voorkomen dat in moeilijkheden verkerende jonge volwassenen op straat belanden. Daarbij moeten de bevoegdheden van elke partij strikt in acht worden genomen. Dit protocol zal de volgende mogelijkheden bieden:

- regelmatig AGAJ en Opgroeien uitnodigen bij de besluitvormende instanties van Bruss'help;
- in een bufferperiode van 6 maanden vóór en na de meerderjarigheid voorzien zodat de jongeren binnen die termijn over begeleiding door ZOWEL Aide à la Jeunesse ALS het OCMW kunnen beschikken en onderbrekingen in de begeleiding van deze jongeren worden voorkomen. Dergelijke onderbrekingen doen jongeren in bepaalde gevallen immers afhaken zodat ze van de radar verdwijnen;
- de samenwerking tussen Aide à la Jeunesse en de OCMW's versterken;
- de begeleiding en huisvesting van jonge volwassenen met een gevangenisverleden organiseren;
- omstandigheden scheppen die de organisaties in staat stellen verbintenisvoorstellen te formuleren met betrekking tot de deontologische elementen die in maatregel 31 van pijler 4 worden uiteengezet;
- diensten zoals SASE (Services d'accompagnement socio-éducatif) en CBAW (Contextbegeleiding Autonom Wonen), privéprojecten, provinciale teams of ondersteuningsplannen, of zelfs bepaalde verenigingen voor thuisbegeleiding ondersteunen om het zelfstandig maken van jongeren of hun terugkeer naar hun gezin op het ogenblik dat ze meerderjarig worden, te verbeteren;
- met de OVM's overeenkomsten sluiten die afwijken van de algemene regels voor de toewijzing van sociale woningen, voor jongeren die op straat belanden en die een traject hebben doorlopen bij diensten of instellingen voor jeugdzorg;

- de sociale netwerken versterken die transversale acties ondernemen om thuisloosheid bij jongeren te voorkomen en uit te bannen. Die netwerken zijn sectoroverschrijdend en creëren banden met onder meer de lokale instanties en de actoren van de huisvesting;
- de mogelijkheid onderzoeken om te investeren in sectoroverschrijdende teams die met dakloosheid geconfronteerde (of bedreigde) jonge volwassenen begeleiden op een geïntegreerde manier die gericht is op middelen en nabijheid, met huisvesting als prioritair levensdomein naast inkomen, werk/activiteit overdag/opleiding, het informele netwerk en het geestelijk welzijn;
- samen met bijvoorbeeld Abaka, CEMO, SOS Jongeren en Kleine Wooneenheden ... de mogelijkheid onderzoeken om structuren op te richten die geïnspireerd zijn op bijvoorbeeld het Franse model van de 'Foyers de Jeunes Travailleurs' of andere organisaties, om het zelfstandig maken van jonge volwassenen te bevorderen;
- het plan 'jonge volwassenen' van Opgroeien begeleiden in zijn implementatie in Brussel;
- ...

Maatregel 5

Een samenwerkingsprotocol voor de preventie van thuisloosheid opzetten in de gezondheidssector

SMART-indicator: Een samenwerkingsprotocol tussen Brusano, IrisCare, de ziekenhuizen en Vivalis dat ingaat in 2026

De diagnose die in het begin van het Masterplan wordt gepresenteerd, wijst de lichamelijke en geestelijke gezondheid van de personen aan als één van de 4 bepalende factoren van thuisloosheid. Woonstverliezen kunnen bijvoorbeeld toe te schrijven zijn aan een ziekenhuisopname, onaangepast gedrag dat tot burenhinder of beschadiging van de woning leidt, verslavingen, te hoge medische kosten om met het inkomen de huur nog te betalen enz. Het verband tussen gezondheidszorg en thuisloosheid laat zich het scherpst voelen bij het verlaten van de zorginstelling, wanneer de persoon geen huisvesting (meer) heeft. Maar er is een grote verscheidenheid aan problemen:

- de ziekenhuizen dringen aan op oplossingen voor herhuisvesting wanneer het verblijf in het ziekenhuis niet meer nodig is²²;
- inobservatiestellingen leiden tot geweld, terwijl ze net bescherming zouden moeten bieden;
- voor de geestelijke gezondheid zijn respijtplaatsen met psychiatrische begeleiding noodzakelijk;
- onderbrekingen van het recht op medische behandeling leiden tot onderbrekingen in de zorg, achteruitgang van de gezondheidstoestand, financiële problemen voor de zorginstellingen, ...
- de spoeddiensten worden overstelpt met personen die in een sociale noodsituatie verkeren, maar geen nood hebben aan dringende medische hulp;
- ...

- De dialoog die bij de voorbereiding van het Masterplan werd opgestart met de ziekenhuizen, de eerstelijnsgezondheidszorg (waaronder thuishulp en thuiszorg), de medische ngo's en IrisCare, toont aan dat er tussen die actoren allerlei relaties bestaan met betrekking tot thuisloosheid, maar dat er nood is aan een ruimte voor samenwerking rond het thema van de laagdrempeligheid. Het 0,5-platform verenigt de eerste lijn en de outreach-lijn rond de kwetsbare gemeenschappen, en dat initiatief werd '0,5-lijn' genoemd²³. De opdracht bestaat erin een protocol voor individuele (casemanagement) of collectieve therapeutische projecten uit te werken, rekening houdend met het beleid inzake welzijn en gezondheid. Dit protocol is noodzakelijk om een nauwkeurige bevolkingsperimeter, de rol van elke actor en zijn interactie met de anderen te bepalen. Dit protocol moet de instromen, de opvang en de uitstromen beheren in het licht van ten minste de volgende aspecten:

1. Verslavingen, geestelijke gezondheid en beheer van psychiatrische spoedgevallen. Het protocol definieert:

- Zijn interactie met het anticrackplan en de gewestelijke voorzieningen voor de preventie van verslavingen.
- Zijn interactie met het netwerk voor geestelijke gezondheid.
- De rol van het straathoekwerk in stations en metro.
- De rol van de mobiele teams in dit verband;
- Alternatieven voor de Nixon-procedure voor inobservatiestelling om op een minder gewelddadige wijze te reageren op psychiatrische crisissituaties.
- De manieren en middelen om zwarte lijsten in zorginstellingen of zorgcentra te vermijden. Door dergelijke lijsten kan voor een toenemend aantal personen geen oplossing worden gevonden.

2. De financiële dekking van de zorg. Het is de bedoeling dat elke persoon een universele dekking geniet. Dit houdt onder meer de volgende punten in:

- Systematische toekenning van de gezondheidskaart door het bevoegde OCMW.
- Bepaling van typische situaties waarin de zorguitgaven van de zorginstellingen niet gedekt zijn om te vermijden dat dit probleem op de gezondheid van de patiënten gaat wegen en om er indien nodig over te onderhandelen.
- Aanhalen van de banden met de ziekenfondsen om ervoor te zorgen dat elke verzekerbare persoon verzekerd is, ongeacht de reden voor het ontbreken van een verzekering (niet-uitoefening van het recht, administratieve barrières, discriminatie, ...).

3. Gemedicaliseerde opvang en huisvesting Wanneer de persoon die het ziekenhuis of de instelling verlaat, vóór de opname al dakloos was, moet de sector een oplossing kunnen aanbieden die aangepast is aan zijn of haar situatie. Hiertoe:

- Zal worden gewerkt aan oplossingen voor transitopvang en gemedicaliseerde huisvesting met aangepaste opvangvoorwaarden, met name op het vlak van revalidatie.
- De structuur die de hospitalisatie van de rechthebbende organiseert, verbindt zich ertoe de rechthebbende (paradigmatisch voorbeeld: een vrouw die net bevallen is) na zijn of haar hospitalisatie over te nemen of een passende oplossing voor na de hospitalisatie te vinden met de steun van de in maatregel 16 bedoelde centrale doorverwijzingsvoorziening bij het zoeken van opvang²⁴.
- Thuiszorg moet geactiveerd kunnen worden in de diverse inschakelingsvoorzieningen. De rol, de structuur en de kwantitatieve beschikbaarheid van de medische inschakelingsvoorzieningen (uit de sector van de welzijnszorg, maar ook en vooral uit de gezondheidssector, zoals RVT's, PVT's, IBW's, revalidatiecentra, ...) moeten worden verduidelijkt en georganiseerd ...
- Het in maatregel 2 - niveau 1 bedoelde netwerk moet worden geactiveerd wanneer de ziekenhuisopname zelf een direct of indirect risico van woonstverlies inhoudt.

4. Het waarborgen van de rechten van de patiënt bij de uitwisseling van informatie en de inschakeling van zijn omgeving voor de uitoefening van het recht op huisvesting. Dit hoofdstuk moet:

- Een medisch onderzoek garanderen aan elke persoon die in een noodopvangcentrum of een inschakelingsvoorziening wordt opgevangen en die een dergelijk onderzoek wenst.
- Voorzien in de uitwisseling van informatie met de omgeving van de patiënt en met de structuren voor welzijnszorg, ten behoeve van de patiënt.
- De toestemming van de patiënt garanderen in alle fasen van het proces.
- Situaties van huuropzegging tijdens de hospitalisatieperiode die kunnen worden aangevochten wegens indirecte discriminatie, identificeren.
- ...

²² In 2023 ontving Samusocial van de ziekenhuizen en zorginstellingen 840 aanvragen voor herhuisvesting, waarvan bijna 60% werd aanvaard.

²³ Brusano, 0,5-lijn en -functie in de sociale/gezondheidsorganisatie in Brussel. Referentiepunten, april 2022. De 0,5-functie is samengesteld uit een geheel van multidisciplinaire diensten en structuren die primaire gezondheidszorg (inclusief de seksuele en reproductieve gezondheid) aanbieden; ze is bestemd voor kwetsbare populaties (daklozen, nieuwkomers, sekswerkers, drugsgebruikers, enz.), en heeft op termijn als doel die patiënten opnieuw in de traditionele eerste lijn te integreren (<https://www.riziv.fgov.be/nl/publicaties/toegang-tot-de-gezondheidszorg-onze-aanbevelingen-voor-een-inclusiever-gezondheidssysteem>).

²⁴ Dat impliceert dat tijdens het verblijf contact wordt gehouden met de patiënt en het medisch team. Dit vergt extra middelen voor het outreach-werk. Bijgevolg moet worden overwogen plaatsen te reserveren.

Maatregel 6

Een samenwerkingsprotocol voor de preventie van thuisloosheid opzetten in de gevangenissector

SMART-indicator: Er is een protocol voor samenwerking, vanaf 2026, tussen de FOD Justitie, de communautaire besturen voor justitieel welzijnswerk en Vivalis

Met de steun van CAW Brussel, Rizome-Bxl en de Fédération Bruxelloise des Institutions pour Détenus et Ex-détenus (FIDEX) zal de Coördinatie van de Diensten voor Justitieel Welzijnswerk van het Verenigd College in samenwerking met de diensten voor thuislozenhulp opdracht krijgen met de FOD Justitie en de communautaire besturen van de justitiehuisen en het justitieel welzijnswerk te onderhandelen over een herziening van het samenwerkingsprotocol van 25 maart 1999 tussen de minister van Justitie en de leden van het Verenigd College van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie bevoegd inzake welzijnszorg inzake hulpverlening aan gedetineerden en aan personen die het voorwerp uitmaken van een maatregel of straf uitgevoerd in de Gemeenschap.

Die herziening moet de samenwerking structureren voor de organisatie van het tijdelijk of definitief verlaten van penitentiaire inrichtingen (inclusief onder elektronische toezicht). De volgende punten vereisen bijzondere aandacht:

- de taken en verantwoordelijkheden van elke instelling omschrijven;
- de ingeschakelde diensten en de beschikbare middelen in kaart brengen;
- het verband tussen dakloosheid en het verlaten van de gevangenissen kwantificeren (volgens de Waalse telling heeft één op de vijf daklozen een gevangenisverleden/ volgens Myria beschikt 40% van de gevangenisverlaters niet over huisvesting, noch over begeleiding²⁵);
- de middelen bepalen om de initiële huisvesting van vóór de opsluiting veilig te stellen;
- een methode omschrijven om ervoor te zorgen dat de sociale diensten van de penitentiaire inrichtingen situaties met hoog risico op slechte huisvesting bij de vrijlating identificeren, de mogelijkheden voor inschakeling op de arbeidsmarkt bepalen en de betrokken gedetineerden/beklaagden in contact brengen met de diensten voor justitieel welzijnswerk;
 - » ervoor zorgen dat de inrichtingen de gedetineerden informeren over het bestaan van justitiehuisen en diensten voor justitieel welzijnswerk en over de manieren waarop ze contact met hen kunnen opnemen;
 - » de diensten voor justitieel welzijnswerk inlichten over de individuele kalenders voor de voorwaardelijke of definitieve vrijlating van gedetineerden met hoog risico om geen huisvesting te vinden;
 - » de familiale banden evalueren, evenals de mogelijkheid om op korte of middellange termijn terug te keren naar de gezinswoning;

- de modaliteiten bepalen voor de begeleiding van ex-gedetineerden die op straat belanden, met bijzondere aandacht voor de vraag of het aangewezen en haalbaar is de familieband te herstellen (bvb. ontmoetingsplaatsen met de kinderen wanneer de persoon op straat leeft);
- De rol van de transitwoning bij het verlaten van de gevangenis situeren (model van Rizome), alsook de toegang tot onthaalhuizen voor personen die onder elektronisch toezicht staan;
- vermijden dat kansarme personen met verslavingen in aanraking komen met het gerecht. Verslavingen hoeven niet noodzakelijk te worden gecriminaliseerd. Om de behoefte van de betrokkene niet nog erger te maken, is het essentieel dat hij of zij een medische en psychosociale behandeling krijgt. In dat verband zal een dialoog met het parket worden aangegaan. Evenzo moet aan passende begeleiding van gevangenisverlaters worden gedacht;
- de begeleiding en herhuisvesting faciliteren van geïnterneerde personen die op proef worden vrijgelaten. Geïnterneerde personen brengen gemiddeld 7,8 jaar in een interneringsinrichting door. Dit is onder meer toe te schrijven aan het ontbreken van structuren om ze op te vangen bij hun vertrek.

²⁵ Dat is uiteraard het geval voor personen zonder verblijfsvergunning die de gevangenis verlaten of uit voorlopige hechtenis komen. Door hun statuut vinden zij moeilijk sociale begeleiding.

Maatregel 7

Een globaal plan voor hulpverlening aan en begeleiding van slachtoffers van huiselijk geweld steunen

SMART-indicatoren:

- Aantal opvangplaatsen gespecialiseerd in huiselijk en intrafamiliaal geweld.
- Aantal daders van geweld die jaarlijks uit hun verblijfplaats worden gezet.
- Aantal toewijzingen van woningen door de OVM's.
- Invoering en implementatie van thuisbegeleiding, gespecialiseerd in huiselijk en intrafamiliaal geweld.
- Aantal slachtoffers die hun verblijfsrechten verliezen per jaar.

Buiten de sector van de daklozenhulp is het voor de gespecialiseerde politiediensten (bv. EVA-cellen) en de hulpverlening aan de slachtoffers van huiselijk geweld bijna vanzelfsprekend geworden dat de opvangvoorzieningen voor thuislozen de oplossing zijn wanneer het slachtoffer zonder huisvestingsoplossing de woning moet verlaten.

Nochtans bieden slechts enkele noodopvangcentra en onthaalhuizen uit de daklozensector een kader dat voldoende geruimtelijk is voor de slachtoffers omdat ze gespecialiseerd zijn in het huisvesten en opvangen van slachtoffers van geweld. Dat is uiteraard niet voldoende gezien het aantal slachtoffers die nood hebben aan bijstand en begeleiding.

Nog fundamenteeler is dat onze samenlevingen de duidelijke keuze aan het maken zijn om alle vormen van huiselijk geweld doortastend te bestrijden. Gelet op die essentiële keuze moet het Brussels sociaal en gezondheidsbeleid oplossingen aanreiken die aangepast zijn aan dat engagement. De creatie van noodopvangplaatsen en onthaalhuizen voor dit specifieke publiek is momenteel niet voldoende. Daarom pleit het Masterplan enerzijds voor een specifieke bijdrage van de noodopvang en de welzijnszorg aan een globalere voorziening die veel verder gaat dan die sectoren om een daadwerkelijk geïntegreerd beleid tegen huiselijk en intrafamiliaal geweld op te zetten.

Anderzijds moeten specifieke opvangcentra met knowhow inzake hulpverlening aan slachtoffers van huiselijk geweld over de middelen beschikken om tegemoet te komen aan de toenemende vraag naar hulpverlening:

- door de politieke beloften²⁶ en actieplannen tegen huiselijk en intrafamiliaal geweld in versneld tempo uit te voeren;
- door deze actieplannen en beleidslijnen te monitoren;
- door de specialisatie van noodopvangcentra en inschakelingsvoorzieningen voor thuislozen in het onthaal en de opvang van slachtoffers van huiselijk en intrafamiliaal geweld mogelijk te maken zodat deze mensen aangepaste hulp krijgen;

- door meer gebruik te maken van maatregelen om de dader uit de verblijfplaats te verwijderen zodat het slachtoffer op dezelfde plaats kan blijven wonen als de veiligheidsomstandigheden dat toelaten en als deze persoon dat wenst (tijdelijk huisverbod, verbod om het slachtoffer te benaderen, contactverbod, ontwikkeling van het stalkingalarm enz.);
- door de maatregel tot verwijdering van de daders van geweld te combineren met specifieke opvang voor daderbehandeling om het risico van recidieven te beperken en met intensievere daderbegeleiding buiten de opvang. De sector van de daklozenhulp, bepaalde politiezones en het CAW hebben al voorstellen in die zin gedaan;
- door vaker een beroep te doen op de actoren van de sociale huisvesting en de huisvesting met sociale doel, bijvoorbeeld via de afwijking met betrekking tot de OVM's, zoals wordt voorgesteld door artikel 36 van het BBHR betreffende de toewijzingen van sociale woningen dat in prioritaire toegang voor slachtoffers van geweld voorziet;
- door een thuisbegeleidingsdienst op te richten die gespecialiseerd is in thuisbegeleiding van slachtoffers van huiselijk geweld, om de personen waar mogelijk met aangepaste begeleiding in de woning te laten blijven en de personen te begeleiden in aansluiting op een verblijf in een opvangcentrum;
- door het slachtoffer te garanderen dat hij of zij het verblijfsrecht en de daarmee samenhangende rechten niet verliest. Bovendien moeten slachtoffers die geen verblijfsrecht hebben of het door hun scheiding verliezen, worden beschermd door ze toegang te geven tot opvangdiensten voor inschakeling. Hiertoe zou het model, voorgesteld in artikel 5 van het besluit van 14 maart 2023 tot vaststelling van de voorwaarden en de grenzen van de financiële bijdrage van de gebruikers van onthaalhuizen (financiële bijdrage gefactureerd maar niet gevorderd in afwachting dat de betrokkene zijn of haar rechten terugkrijgt), kunnen worden veralgemeend op voorwaarde dat er een fonds ter compensatie van de diensten in wordt opgenomen. Deze voorziening zou een stap in de goede richting zijn voor de naleving van het Verdrag van Istanbul, voor wat de onvoorwaardelijke opvang van het slachtoffer betreft.

²⁶ RAAD VAN EUROPA, Verdrag van de Raad van Europa inzake de preventie en bestrijding van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld, 2011.

Maatregel 8

Een samenwerkingsprotocol voor de preventie van thuisloosheid opzetten in de migratiesector

SMART-indicator: Er is een samenwerkingsprotocol tussen het Brussels Gewest, de FOD Binnenlandse Zaken, FEDASIL en het CGVS dat ingaat in 2025.

Er zijn in het BHG steeds meer migranten die zich in een situatie van thuisloosheid bevinden of erin dreigen te belanden. Dit publiek bestaat uit uiteenlopende administratieve profielen (VIB eerste verzoek, transmigranten, dublinclaimanten, personen zonder wettig verblijf). Momenteel verschillen de verantwoordelijkheden van de federale overheid bij de tenlasteneming van deze groepen naargelang hun statuut en loopt er in dat verband een geschil met het Gewest. Sinds 2023 financiert de Federale Staat het Brussels Gewest voor 2.000 opvangplaatsen die worden beheerd door de Brusselse partnerverenigingen. Dat is de 'Brussels Deal'. De federale overheid verantwoordt dit akkoord met het argument dat FEDASIL niet voldoende capaciteit heeft voor alle personen die recht hebben op opvang. Ze aanvaardt dat die plaatsen onvoorwaardelijk zijn bij aankomst voor zover het statuut van de opgevangen personen zorgvuldig worden gemonitord.

Het Brussels Gewest van zijn kant vraagt al bijna 10 jaar (de crisis van 2015) een federale financiering. Volgens het Gewest wordt het verschijnsel van de dakloosheid in grote mate beïnvloed door het federale migratiebeleid. Het beschouwt de Brussels Deal als de eerste stap naar de erkenning van de federale verantwoordelijkheid voor de gewestelijke uitgaven. Bovendien zijn de door de Federale Staat gefinancierde plaatsen onvoorwaardelijk, ook al eist die Federale Staat een nauwkeurige monitoring van het aantal verzoekers om internationale bescherming dat ze inneemt.

Om de Deal onder tafel te vegen met een formule 'in naam van de solidariteit tussen het federale niveau en het Gewest sluit iedereen de ogen'. Die dubbelzinnigheid brengt op (meer dan € 40 miljoen), maar de Brusselse opvangpartners en vooral de opgevangen personen zelf betalen er de prijs voor. Zij weten niet meer welke kant ze op moeten om hun recht op opvang te laten erkennen. Vergemakkelijkt de opvang in gewestelijke centra de toegang tot federale opvang of leidt hij tot een impasse? Voor hoelang? Volgens welk protocol? Het tekort aan passende opvangvoorzieningen heeft vele nefaste gevolgen: mensen in moeilijkheden die vastzitten in noodsituaties, toename van de geestelijke gezondheidsproblemen, het gebruik van psychotrope stoffen en de verslavingen, verhoogd risico om in mensenhandel of prostitutienetwerken te belanden, gezondheidsrisico's, spanningen in centra die niet zijn uitgerust om een dergelijk publiek op te vangen, toename van het aantal kraakpanden, spanningen in de wijken, ...

Deze groepen die in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (over) leven, komen potentieel in aanmerking voor een traject om toegang te krijgen tot de rechten, maar worden niet correct geïnformeerd over hun rechten.

De Brussels Deal heeft dus nood aan een nieuw evenwichtspunt. Want los van de daklozen die het Gewest opvangt, is de echte uitdaging in deze discussie de financiering van de twintigste Brusselse gemeente, die bestaat uit 50 tot 80.000 personen zonder verblijfsvergunning.

De Federale Regering koestert in dat verband het concept Onthaal en Oriëntatie (letterwoord «O 'n O»). Deze nieuwe term verwijst naar onthaal in een centrum en oriëntatie naar een verblijfsoplossing die vele vormen kan aannemen: vrijwillige terugkeer, indiening van een verzoek om bescherming, regularisatie van het verblijf, voortzetting van het migratietraject naar een ander land, ... FEDASIL steunt dit concept door het financieren van onthaalstructuren (opvang) voor personen die nood hebben aan oriëntatie in hun migratietraject (voornamelijk mensen zonder papieren). Deze voorziening bevindt zich in een experimenteel stadium en is slechts voor enkele tientallen personen bestemd.

Het Masterplan stelt dan ook voor de Brussels Deal nieuw leven in te blazen door 1.000 onvoorwaardelijke opvangplaatsen om te vormen tot «O 'n O»-plaatsen wanneer ze worden ingenomen door personen zonder verblijfsvergunning. De opvangdiensten zullen er de sociale determinatie van de opgevangen personen begeleiden door ze inzicht te verschaffen en ze te helpen een keuze te maken voor hun migratietraject: blijven, een nieuwe aanvraag tot verblijf indienen, doorreizen naar een ander land, terugkeren naar het land van herkomst. Aan het einde van de begeleiding zullen de rechthebbenden zelfstandig beslissen een procedure te starten, eventueel in samenspraak met de bevoegde federale instellingen (ICAM-coach van de DVZ, Reach Out-team van FEDASIL, CGVS, ...). Dit informatie- en oriëntatiewerk krijgt nog meer betekenis als de federale instanties erop steunen om 'het migratietraject te voltooien', d.w.z. de betrokken persoon in staat te stellen een duurzaam verblijfsstatuut te verwerven op de plaats waar hij/zij zich vestigt, met middelen van het Gewest om het migratietraject te bepalen en van de Federale Staat om dat traject te voltooien.

Het Masterplan stelt dus voor de Brussels Deal op te vatten als een samenwerkingsprotocol met betrekking tot dakloosheid:

1. Met inachtneming van de wetgeving en in het belang van de begunstigen zo nauwkeurig mogelijk de profielen monitoren van de personen die worden opgevangen in centra, gefinancierd door de Federale Staat, maar ook door Vivalis of het Brussels Gewest. Die monitoring zou gebaat zijn bij een meting van de impact van de Brussels Deal op de oriëntatie naar FEDASIL, maar ook bijvoorbeeld van de impact van het ontbreken van onthaal op de (geestelijke) gezondheid van de rechthebbenden en, daarmee samenhangend, de toename van het aantal uitsluitingen uit centra wegens agressiviteit, gedragsstoornissen of verslavingen.
2. Met New Samusocial, BelRefugees, Caritas, Fair Work, SAAMO en de OCMW's een Brussels programma voor de 'Bepaling van het migratietraject' ontwikkelen om migratieoplossingen uit te werken voor personen zonder verblijfsvergunning die een beroep doen op de noodopvang of de welzijnszorg. Dit netwerk van actoren en het Gewest zullen de dienst Vreemdelingenzaken, het CGVS, FEDASIL, het DG Economie en Werkgelegenheid van de GOB en de bevolkingsdiensten van de gemeenten uitnodigen om zich achter het streven naar de 'Voltooiing van het migratietraject' te scharen zodat de betrokkenen niet in hun huidige hopeloze statutaire situatie blijven steken.
3. «O 'n O» voor significante volumes (1.000 plaatsen - zie maatregel 16) in de Brussels Deal integreren en dit concept inpassen in een breder plan om oplossingen te vinden voor het statuut van 10.000 Brusselse PZVV's per jaar.
4. De voorzieningen voor integratie door tewerkstelling, de burgeropvang, het leren van talen, de validatie van vaardigheden ... inpassen in de noodopvang- en inschakelingsvoorzieningen die worden gebruikt door de personen zonder verblijfsvergunning (PZVV's).
5. Een dynamisch en gecoördineerd beheer van de onthaalstructuren van FEDASIL en van de gewestelijke opvangcentra organiseren, rekening houdend met de sociale behoeften op het grondgebied.
6. Samen met de Federale Staat oplossingen uitwerken voor personen voor wie het recht op internationale bescherming is erkend, maar die er niet in slagen een woning en dus een inschrijvingsadres te vinden.

Maatregel 9**Bijdragen aan de werkzaamheden rond de energietransitie**

SMART-indicator: Het institutionele kader wordt duidelijk vanaf 2025

In zijn verslag voor 2020²⁷, vat de speciale VN-rapporteur over extreme armoede en mensenrechten, de Belg Olivier de Schutter, zijn besluit als volgt samen: "De 'rechtvaardige transitie' houdt in dat de werknemers en de gemeenschappen die door de ecologische transformatie worden beïnvloed, worden beschermd tegen de gevolgen ervan, maar ze moet ook kansen scheppen en de rechten van de kansarme personen versterken. In bepaalde specifieke deelgebieden zoals energie, bouw, voeding of mobiliteit kunnen maatregelen met 'drievoudig dividend' worden genomen om de ecologische voetafdruk te verkleinen. Dit schept terzelfder tijd mogelijkheden om laaggeschoolde personen aan werk te helpen en het vergemakkelijkt de toegang tot goederen en diensten die essentieel zijn om de grondrechten uit te oefenen." Uiteraard rechtvaardigt thuisloosheid dat in de werkzaamheden rond de transitie bijzondere aandacht wordt geschonken aan personen die:

- hoogstwaarschijnlijk weinig hebben bijgedragen aan de klimaatverandering gezien hun verbruiksniveaus;
- meer dan anderen te lijden hebben van de klimaatontregeling;
- riskeren 'gestraft' te worden door de inspanningen die nodig zijn voor de transitie.

Daarom moeten de thuislozen vandaag bij de onderhandelingen en de werkzaamheden rond de transitie betrokken worden, net zoals er een ecologische dimensie wordt ingebed in de preventie van thuisloosheid.

Dit onderwerp komt nog zeer weinig aan bod in de hedendaagse discussies en het Masterplan moet er de contouren en de locaties voor bepalen. We kunnen al de volgende thema's aanstippen:

- de bevrozing van de huurprijzen na energierenovaties om te vermijden dat de huurders hun huur niet meer kunnen betalen;
- de verplichting tot herhuisvesting van een huurder van wie de huurovereenkomst wordt opgezegd wegens renovatiewerken in het kader van de energietransitie;
- verhoogde renovatiepremies voor personen die de woning waarvan ze eigenaar zijn, dreigen te verliezen omdat ze zonder premie de voor de energietransitie vereiste renovatie niet kunnen financieren.
- ...

Maatregel 10**Een monitoring opzetten over de interacties tussen de gewesten**

SMART-indicator: Vanaf 2025 is er een monitoringmechanisme

De toestand in Brussel wordt beïnvloed door het gedrag van de andere twee gewesten en van hun sociale en gezondheidsinstellingen. Het onthaal van de Oekraïners heeft bijvoorbeeld aangetoond dat het Waalse Gewest (en in mindere mate het Vlaamse Gewest) zijn deel van de verantwoordelijkheid niet heeft opgenomen. Meer dan 10% van de medische aanvragen voor opvang bij Samusocial is afkomstig van de andere twee gewesten. Brussel vangt meer dan 15% van de begunstigten van tijdelijke bescherming op, terwijl het Gewest in het begin van de eeuw alleen het Klein Kasteeltje had voor deze voorziening. Bij de opvangvoorzieningen zijn niet zelden verhalen te horen van thuisloze personen die door Vlaamse en soms ook Waalse sociale diensten naar Brussel worden doorverwezen.

De federale solidariteit past in een breder wederkerigheidskader. Door de stromen te observeren, kan de dialoog over die interfederale solidariteit en over de wederkerigheid worden gestructureerd.

Artikel 2 van het samenwerkingsakkoord 'Dakloosheid' (in herziening) bepaalt dat de gewesten «zich ertoe verbinden hun beleid ter preventie en bestrijding van dakloosheid en thuisloosheid te coördineren en te harmoniseren op basis van de volgende beginselen:

- a) een beleid ter preventie en bestrijding van dakloosheid en thuisloosheid is een transversaal, globaal, geïntegreerd en gecoördineerd beleid. Dit houdt in dat het op alle bestuursniveaus (federaal, communautair, gewestelijk, provinciaal en lokaal) wordt gevoerd en dat het wordt uitgewerkt met de participatie van de personen die rechtstreeks betrokken zijn en/of hun organisaties;
- b) een beleid ter preventie en bestrijding van dakloosheid en thuisloosheid moet worden gecoördineerd en vergt een duidelijke afbakening van de respectieve bevoegdheden en verantwoordelijkheden van elke betrokken partij;
- c) in situaties waar de bevoegdheden van de (voormelde) betrokken entiteiten niet formeel zijn afgebakend, roepen de ondertekenende partijen de bevoegdheidverdelende regels niet in om zich aan hun verantwoordelijkheid te onttrekken. In dat laatste geval verbinden zij zich ertoe concrete oplossingen te vinden;
- d) een beleid ter preventie en bestrijding van dakloosheid en thuisloosheid vergt zichtbaarheid van het bestaande dienstenaanbod en van de beschikbare hefboomen op het gebied van welzijnzorg, huisvestingsbeleid, gezondheid, jeugdhulp, justitieel welzijnswerk, ...»

Bruss'help zal dus de analyse van de stromen en de interacties voeden zodanig dat de interministeriële conferentie belast met het toezicht op het samenwerkingsakkoord over geactualiseerde gegevens beschikt.

²⁷ DE SCHUTTER O., Activiteitenverslag van de speciale rapporteur over mensenrechten en extreme armoede, "De 'rechtvaardige transitie' in het economisch herstel: Uitroeiing van armoede binnen de grenzen van de planeet", 2020.

PIJLER 2

Secundaire preventie

Vroegtijdige interventie²⁸

DOELSTELLINGEN

- Niemand mag op straat slapen bij gebrek aan toegankelijke, veilige en geschikte noodhuisvesting
- Niemand mag langer in een noodopvang- of transitwoning leven dan nodig is voor een geslaagde transitie naar een permanente huisvestingsoplossing.

Deze doelstellingen berusten op pijler 1, die het aantal nieuwe thuislozen drastisch moet verminderen door primaire preventie.

Deze doelstellingen roepen de volgende vragen op:

- Hoe kunnen deze personen zo snel mogelijk van de straat worden gehaald?
- Hoe kan het verblijf in een noodopvangcentrum zoveel mogelijk worden vermeden?
- Hoe kunnen de personen zo snel en zo goed mogelijk worden weggehaald uit de noodopvangcentra?

De door het Masterplan voorgestelde keuze bestaat erin de tegenstelling tussen noodhulp en inschakeling te doorbreken, het sociale straathoekwerk op te voeren, de inschakeling te bevorderen en een gedegen mechanisme te ontwikkelen voor het verlaten van de noodopvang. Dit programma vergt een sterk engagement van de Brusselse autoriteiten in de komende beleidsverklaring, met name wat de toegang tot huisvesting, het creëren van inschakelingsplaatsen en het straathoekwerk betreft.

1. Algemeen kader

De vroegtijdige interventie berust op 5 grote voorzieningen die hierna worden besproken:

- house hunting
- straathoekwerk
- transitwoningen voor eerste aanvragers in een situatie van thuisloosheid
- noodopvangcentra, beperkt tot noodsituaties
- aanbeveling via het doorverwijzingsmechanisme.

Het algemene idee is dat de begeleiding van personen na een eerste ontmoeting (op straat, in een noodopvangcentrum, in een dagcentrum, ...) minimaal en met intensieve ondersteuning gericht is op herhuisvesting en stabilisering van de woonsituatie, zelfs als de vraag en de behoeften van de persoon mogelijk betrekking hebben op het terugwinnen van de rechten, de herinschakeling in de gemeenschap, de continuïteit van de zorg (lichamelijk, geestelijk), de versterking van de autonomie. Met respect voor de persoon moet worden gestreefd naar het inruilen van de straat of het noodopvangcentrum voor een woning of een inschakelingsvoorziening.

De maatschappelijk werker van de daklozenronde of het noodopvangcentrum stelt samen met de rechthebbende een ontwerp van doorverwijzing naar een huisvestings- of inschakelingsoplossing op die overeenstemt met de behoeften van de betrokken persoon. Hij/zij voert de doorverwijzing alleen uit of doet een beroep op het gewestelijke doorverwijzingsmechanisme. Indien nodig wordt voor de betrokken persoon een casemanagementvergadering met zijn maatschappelijk werker gehouden om een inschakelings- of huisvestingsoplossing te kiezen die overeenstemt met de behoeften.

Bruss'help garandeert dus een zeer structurerend en operationeel doorverwijzingsmechanisme, in samenspraak met alle actoren van het straathoekwerk en met de noodopvangcentra stroomopwaarts en de huisvestings- en inschakelingsvoorzieningen stroomafwaarts.

Het doel is binnen 7 dagen tussen de identificatie en de doorverwijzing een oplossing voor te stellen, behalve wanneer de relatie met de rechthebbende te afstandelijk is om die termijn te kunnen nakomen.

Hiertoe moet het beschikbare aanbod van inschakelings- en huisvestingsoplossingen (zowel blijvend als tijdelijk) fors worden uitgebreid. Het aantal inschakelingsoplossingen moet worden verhoogd door 1.000 tot 2.000 noodopvangplaatsen om te zetten in inschakelingsplaatsen.

Die vroegtijdige interventie is op zich al een overgangsmechanisme tussen noodopvang en inschakeling. Naargelang het geval kan ze voorkomen dat de situatie van de geholpen persoon nog erger wordt omdat hij/zij een langer thuisloosheidstraject moet doorlopen. We denken bijvoorbeeld aan personen die een instelling verlaten en die nog eigen middelen hebben, of aan nieuwkomers die sinds 0 tot 6 maanden op straat leven. Bij die overgang brengt het interventiepersoneel de diensten die nuttig zijn voor de begunstigten, met elkaar in contact. Wanneer alles daar is geregeld, wordt contact opgenomen met de herhuisvestingsdiensten, die dan worden belast met de begeleiding op langere termijn. De algemene regel is dat geprioriteerd wordt op basis van de hierna aangegeven volgorde en de analyse van de situatie van het huishouden/ de persoon:

- permanente huisvesting
- transitwoning (individueel of collectief)
- onthaalhuis
- noodopvangcentrum.

Dit intensieve werk vergt middelen voor de overgang van straat naar huisvesting en voor de thuisbegeleiding.

²⁸ Secundaire preventie is erop gericht de prevalentie van dakloosheid bij de bevolking te verminderen. Dit stadium omvat de handelingen die als doel hebben reeds bij de allereerste tekenen van het probleem op te treden en zo te verhinderen dat het zich verder ontwikkelt, of de risicofactoren weg te nemen.

2. Concrete maatregelen

Maatregel 11

Het beschikbare aantal duurzame woningen verhogen

SMART-indicator: Jaarlijks 2.000 plaatsen voor huisvesting creëren

Aan deze doelstelling en deze indicator²⁹ zal waarschijnlijk kunnen worden afgemeten of het Masterplan impact heeft gehad. Gelet op de centrale rol van de huisvesting in de preventie van dakloosheid wordt deze maatregel als cruciaal beschouwd. Huisvesting en het beleid ter ondersteuning van daklozen vormen samen principe 19 van de Europese sokkel van sociale rechten. Het gaat om een absolute vereiste als we daadwerkelijk een rechtvaardig en solidair gewest willen opbouwen. Het huisvestingsbeleid in het Brussels Gewest zoals bepaald door de Huisvestingscode en meer specifiek door artikel 3 daarvan, heeft als doel de omstandigheden te creëren die nodig zijn om het recht op huisvesting voor iedereen te garanderen, overeenkomstig artikel 23 van de Belgische Grondwet. Bovendien is de minst dure en de doeltreffendste oplossing voor thuislozen de duurzame woning, veeleer dan de noodopvang- en inschakelingsvoorzieningen. Ten slotte merken we op dat het gebrek aan behoorlijke en betaalbare woningen een van de belangrijke factoren is die werknemers uit de sector van het welzijnswerk en de bijstand aan personen ontmoedigen.

Bijgevolg moet de herhuisvestingscapaciteit maar liefst verviervoudigd worden, van 400 plaatsen nu (schatting op basis van de OVM-overeenkomsten en cijfers van het house hunting consortium en de OCMW's) naar 2.000, om te vermijden dat de wachtrij van thuislozen almaar langer wordt. Om dat jaarlijkse doel van 2000 plaatsingen in woningen te bereiken, moeten de inspanningen worden opgevoerd om overeenkomsten te sluiten met de diverse actoren van de huisvesting. Om te garanderen dat het sociale huisvestingsbeleid zich prioritair richt op de personen die het verst van dit grondrecht verwijderd zijn en ze structureel en duurzaam toegang te geven tot betaalbare huisvesting, zal de Brusselse Hoofdstedelijke Regering bovendien waarschijnlijk de Brusselse wet- en regelgeving moeten aanpassen. Het akkoord van de gewestregering moet de voor huisvesting bevoegde minister de verantwoordelijkheid geven voor de volgende maatregelen:

Deelmaatregel 11.1.: Overeenkomsten met de OVM's

SMART-indicator: Percentage OVM-woningen jaarlijks toegewezen aan daklozen

Artikelen 35, 36 en 37 van het uitvoeringsbesluit van de Brusselse hoofdstedelijke regering betreffende de huisvestingscode bepalen dat de OVM's van de norm kunnen afwijken en tot 40% van de nieuwe toewijzingen kunnen gaan. Het doel is te bereiken dat, tijdelijk en voor de referentieperiode (tot 2030 en vervolgens degressief), de OVM's voorrang geven aan thuislozen voor 33% van hun toewijzingen.

Er moet een passend begeleidingsaanbod beschikbaar zijn om deze OVM-huurders te begeleiden als zij een kwetsbaar profiel hebben. De OVM's zijn trouwens vragende partij voor sociale begeleiding door een andere actor dan de OVM zelf.

Deelmaatregel 11.2.: Overeenkomsten met de SVK's

SMART-indicator: Percentage SVK-woningen jaarlijks toegewezen aan daklozen

Het in 2023 herziene besluit voor de organisatie en subsidiëring van SVK's kent ze een extra subsidie toe bij toewijzing van een woning aan een thuisloze persoon en plafonneert dit mechanisme op slechts 30% van hun park. Het doel is te verkrijgen dat de SVK's 30% toewijzingen aan thuisloze personen bereiken. Het is mogelijk dat de wetgeving moet worden gewijzigd, maar in dit stadium zou de dialoog met de FSVK een toewijzingsschema moeten kunnen opleveren dat zowel aan de verwachtingen van de SVK's als aan de behoeften van de rechthebbenden voldoet.

Om meer woningen voor thuislozen te garanderen, zou men kunnen overwegen de toewijzingscriteria aan te passen en daarbij meer rekening te houden met de huisvestingsbehoeften van de potentiële huurders. Hiertoe zou het Vlaams Gewest als voorbeeld kunnen dienen. Tot 2022 werden de woningen van de SVK's daar toegewezen op basis van een puntensysteem dat in hoge mate rekening hield met de huisvestingsbehoeften van de kandidaat-huurder. Zo werd 76% van de woningen toegewezen aan personen die thuisloos waren of dreigden te worden (noodhuisvesting, crisisopvangcentrum, einde opzeggingstermijn enz.). Er moet een passend begeleidingsaanbod beschikbaar zijn om deze SVK-huurders te begeleiden als zij een kwetsbaar profiel hebben. De SVK's zijn trouwens vragende partij voor sociale begeleiding door een andere actor dan het SVK zelf. Bij het onderzoek van dit punt moet echter rekening worden gehouden met de verhoging van de middelen die aan de SVK worden toegewezen in het kader van het nieuwe BBHR betreffende de begeleiding van thuislozen.

Deelmaatregel 11.3.: Overeenkomsten met de gemeentebedrijven en OCMW's

SMART-indicator: Aantal toegewezen sociale huurwoningen per jaar

De herziening van hoofdstuk IV van de huisvestingscode zou de gemeentebedrijven en de OCMW's in staat stellen meer duurzame woningen aan thuislozen toe te wijzen, bijvoorbeeld door de socialisering van de huur en een overeenkomst met een dienst voor thuisbegeleiding, een Housing First-dienst enz.

Deelmaatregel 11.4.: Overeenkomsten met het Woningfonds

SMART-indicator: Aantal huurwaarborgen, toegewezen door het Woningfonds

Het Woningfonds helpt de huurwaarborg te betalen, maar zou ook via zijn eigen huurwoningenpark kunnen bijdragen tot de herhuisvesting van thuislozen. Daartoe moet deze opdracht worden opgenomen in zijn beheersovereenkomst.

Deelmaatregel 11.5.: Overeenkomsten met de rust- en verzorgingstehuizen, de PVT's en de IBW's

SMART-indicator: Aantal personen die in rusthuizen met een overeenkomst worden gehuisvest en begeleid

Deze voorzieningen zijn bijzonder goed uitgerust om bepaalde personen met specifieke behoeften op te vangen. Deze overeenkomsten kunnen zich richten op meer gespecialiseerde initiatieven zoals het EHPAD-project dat door Senior-Montessori werd opgezet met HF-projecten.

Deelmaatregel 11.6.: Overeenkomsten met particuliere verhuurders

SMART-indicator: Aantal gevonden privéwoningen per jaar

Particuliere verhuurders kunnen geïnteresseerd zijn in de begeleidings- en waarborgoplossingen die de sociale actoren voorstellen.

Aan het zoeken van particuliere woningen moet bijzondere aandacht worden besteed om geen kansen te missen, maar ook om niet meermaals bij dezelfde verhuurders aan te kloppen.

De door Brussel Huisvesting en Bruss'help beheerde 'Praktijkgemeenschap' (maatregel 3) kan de OCMW's of andere actoren rechtstreeks helpen bij het verhuren van panden met het oog op onderverhuur aan een thuisloze. Ter herinnering: het mechanisme van de 'glijdende huurovereenkomst' stelt personen onder psychosociale begeleiding in staat om een woning te betrekken die door een vereniging, een OCMW of een gemeente van een particulier wordt gehuurd tot zij opnieuw voldoende zelfstandig zijn om de huurovereenkomst zelf over te nemen. Dit mechanisme, dat uit de praktijk is ontstaan, kreeg op 1 januari 2018 een wettelijk kader om de toegang tot huisvesting te vergemakkelijken voor gezinnen in een kwetsbare of uitsluitingssituatie in het BHG. Het is toegankelijk voor een beperkt aantal actoren, opgesomd in het uitvoeringsbesluit van 14 maart 2019.

De huurder ontvangt naast een correct opgestelde huurovereenkomst hulp van een operator om zijn zelfstandigheid op te bouwen op basis van een onderhandeld inschakelingsproject. De rollen van verhuurder en begeleider moeten gescheiden zijn. De OCMW's hebben er ook belang bij overeenkomsten met thuisbegeleidingsdiensten te sluiten wanneer zij met glijdende huurovereenkomsten gaan werken.

De glijdende huurovereenkomst is uiteraard niet de enige mogelijke oplossing om particuliere verhuurders over te halen om hun woningen ter beschikking van thuislozen te stellen. Er zal met voorrang een beroep worden gedaan op de klassieke huurovereenkomst, rechtstreeks ondertekend door de persoon zelf. Eventueel en met de instemming van de huurder kan de huur rechtstreeks op zijn inkomen worden ingehouden en op de rekening van de eigenaar worden gestort. De actoren kunnen ook, zoals het OCMW van Sint-Pieters-Woluwe heeft gedaan, op lange termijn woningen huren en ze op lange termijn onderverhuren aan hun rechthebbenden door middel van huuraanpassingsmechanismen.

Deelmaatregel 11.7. : Overeenkomsten voor tijdelijke huisvesting

SMART-indicator: Aantal personen dat tijdelijk wordt opgevangen en gehuisvest

Het gebruik van leegstaande woningen ten gunste van daklozen mag niet ten koste gaan van de strijd voor duurzame huisvesting. Als openbare of privéinstanties tijdelijke oplossingen aanvaarden, kan dat verkeerdelijk de indruk wekken dat het probleem van de thuisloosheid is verholpen. Tijdelijke huisvesting kan bijzonder nuttig zijn in bepaalde situaties, maar ze is slechts een stap en duurzame herhuisvesting blijft uiteindelijk het doel.

Wat de tijdelijke bezetting van sociale woningen betreft (te renoveren/in afwachting van een project), moet worden gewezen op het streven dat duurzame herhuisvesting in de mate van het mogelijke wordt aangeboden door de OVM waarbij de persoon eerst tijdelijk heeft gewoond.

Tijdelijke huisvesting is een van de weinige middelen waarvoor de Brusselse sector van de daklozenzorg beschikt om personen zonder inkomen van de straat weg te halen. Dit heeft te maken met het ontbreken van een geactiveerd duurzaam verblijfsrecht op het Belgische grondgebied. Deze factor verergert de situatie en verhoogt de kwetsbaarheid van mensen die op straat leven, dus ook van personen met het Housing First-profiel die al problemen hebben met hun geestelijke gezondheid en met verslavingen.

Voor dergelijke profielen/verblijfssituaties is het essentieel dat mogelijkheden voor kosteloze tijdelijke huisvesting met mogelijkheid tot domiciliëring beschikbaar blijven. Dat geldt zeker in de huidige Brusselse context, gekenmerkt door een stijgend aantal mensen zonder papieren. Een deel van dat publiek zou zijn rechten kunnen terugwinnen door zich opnieuw in het rijksregister te laten inschrijven, maar daarvoor hebben ze een adres nodig. De tijdelijke huisvesting dekt een periode van 3 tot 6 maanden voor de rechthebbende, maar blijft ten minste twee jaar ter beschikking van zijn of haar beheerder.

Voor tijdelijke huisvestingsoplossingen moeten duidelijke doelstellingen worden bepaald (intensieve coaching om een duurzame woning te zoeken, kwaliteitsvolle adempauze, in orde brengen van de administratie en openen van het verblijfsrecht, herstel van de toegang tot rechten, hulpverlening en zorg, institutionele 'time in' en 'time out') EN ze moeten voorbehouden zijn aan duidelijk omschreven doelgroepen die niet kunnen worden opgevangen door de centra van de sector: personen die hun rechten niet uitoefenen, personen die hulp en zorg weigeren, personen die door de centra op een zwarte lijst werden geplaatst,

²⁹ En uiteraard de daling van het aantal thuislozen die tijdens de tellingen worden geïdentificeerd.

personen die chronisch gebruikmaken van noodopvangcentra, personen zonder duurzaam verblijfsstatuut, ...

Tijdelijke huisvesting is een krachtige hefboom om rechten te openen en de stap naar duurzame huisvesting te zetten. Een raamovereenkomst is dan ook wenselijk om sociale woningen (OVM) die langer dan twee jaar leegstaan automatisch ter beschikking te stellen en ze aan thuislozen toe te wijzen via samenwerkingsovereenkomsten met huisvestingsbeheerders (Communa, Febul, ...) en met diensten of voorzieningen voor psychosociale begeleiding (ISSUE, diensten voor thuisbegeleiding, ...)

Deelmaatregel 11.8.: Openbare inbeheername van leegstaande woningen

SMART-indicator: tegen 2030 wordt 20% van de leegstaande woningen in elke gemeente in openbaar beheer genomen voor huisvesting

Het recht van openbaar beheer maakt het mogelijk een leegstaande of onbewoonbaar verklaarde woning tijdelijk in openbaar beheer te nemen om ze te renoveren en tegen een lage huurprijs te verhuren voor een periode die de renoverende instelling toelaat haar investering terug te verdienen via de huur. Dit recht kan worden geactiveerd door iedere openbare vastgoedbeheerder (met name de Grondregie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de OCMW's, de gemeenten, de autonome gemeentebedrijven en de Gewestelijke Overheidsdienst Brussel). Gezien het geschatte aantal leegstaande woningen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (tussen 17.000 en 26.400 leegstaande woningen³⁰ of 4.500 woningen in overtreding volgens de recentste studie van de ULB/VUB) en het streven om die woningen op de huurmarkt te brengen tegen een prijs die lager is dan de marktprijs, wordt dat laatste vaak als de oplossing gezien om daklozen te herhuisvesten. De combinatie van zoveel leegstand en personen die op straat leven, is dan ook schokkend.

Toegegeven, het recht van openbaar beheer in zijn huidige vorm beoogt veeleer een doel van algemeen belang: eigenaars die in gebreke blijven, worden tot de orde geroepen. De complexiteit en het tijdelijke karakter ervan zijn moeilijk te rijmen met de dringende noodzaak om woningen te vinden. Maar er zijn meer experimenten nodig om na te gaan hoe de processen kunnen worden versneld. Terzelfder tijd moet het mechanisme van de contractualisering van de huisvesting worden versterkt. Dit systeem werd tijdens de legislatuur 2019-2024 opgezet en een van de doelstellingen was de strijd tegen leegstaande en/of onbewoonbare woningen.

Deelmaatregel 11.9.: Veralgemening van het mechanisme van toewijzing door het Consortium voor de toewijzing van woningen

SMART-indicator: Aantal woningen, toegewezen door het consortium

Het is belangrijk de diverse rollen van de operatoren te verduidelijken: sociale begeleiding, Housing First-systeem, zoeken van woningen, ... Dat zijn allemaal verschillende vakgebieden die duidelijk moeten worden onderscheiden om de goede samenwerking met de geherhuisveste personen in stand te houden. Het zoeken van woningen moet worden toevertrouwd aan personen die daar de knowhow voor hebben.

Het Consortium voor de toewijzing van woningen zal als opdracht hebben duurzame woningen toe te wijzen aan mensen die uit een situatie van dakloosheid komen. Het zal de kandidaten selecteren op basis van een methodologie die door terreindeskundigen is ontwikkeld. Het zal zorgen voor een rechtvaardige en transparante toewijzing van woningen aan de volledige daklozensector. In dat streven naar rechtvaardigheid moet rekening worden gehouden met het feit dat het aantal beschikbare woningen waarschijnlijk ontoereikend zal zijn. De telling en andere objectiveringsinitiatieven zullen als basis dienen voor het streven naar rechtvaardigheid.

Daarom zal het consortium de bevoorrechte gesprekspartner van de SVK's en de actoren van de openbare huisvesting zijn voor het onderhandelen en in stand houden van partnerschappen die de toegang tot huisvesting faciliteren voor personen die door de volledige daklozensector worden begeleid op grond van de artikelen 36 en 37 van het BBHR van 26 september 1996.

Het consortium zal onderzoeken of het mogelijk is zich open te stellen voor alle actoren, inclusief de openbare, om ook artikel 35 te coördineren en het bevoorrechte (maar nooit exclusieve gezien de vrijheid van de operatoren) aanspreekpunt van de openbare en particuliere verhuurders te worden voor de toewijzing van woningen aan alle Brusselse rechthebbenden, ongeacht het OCMW dat en/of de organisatie die ze begeleidt.

Deelmaatregel 11.10.: Monitoring van duurzame huisvesting voor thuislozen

SMART-indicator: de organisatie van een telling tijdens de even jaren

Om de twee jaar objectiveert Bruss'help tijdens de telling de behoeften inzake duurzame huisvesting voor daklozen. Dit is nodig om het aanbod van sociale woningen voor dit publiek aan te passen en dus ook de voormelde percentages te verhogen op basis van de behoeften. Bij een grote crisis van de toegang tot duurzame huisvesting zullen die percentages tijdelijk naar boven worden herzien om de stijging van het aantal thuislozen op te vangen.

Maatregel 12

Een gecoördineerd mechanisme voor begeleiding uit de dakloosheid (FISSA³¹)

SMART-indicator: een voorziening voor midden 2025, gefinancierd in 2026

Bruss'help zal de openbare instellingen (OCMW's, politiezones, MIVB, NMBS, spoorwegpolitie, preventiediensten ...) en de verenigingen die straathoekwerk en/of daklozenrondes doen, evenals de dagcentra die dat wensen, bijeenbrengen om een gecoördineerd mechanisme voor begeleiding uit de dakloosheid te ontwikkelen ten behoeve van nieuwe daklozen. Dit mechanisme moet voor midden 2025 gestructureerd zijn zodat het kan worden ondersteund via de Brusselse begroting van 2026.

Dit mechanisme zal gebaseerd zijn op de volgende elementen:

1. de zorg voor de primaire behoeften door de daklozenronde, de dagcentra of het noodopvangcentrum³²;
2. de vertrouwensrelatie en de oriëntatie via straathoekwerk of in de centra;
3. de vrije keuze en instemming van de rechthebbenden;
4. de diversiteit van de actoren met verschillende werkwijzen, uurroosters, talenkennis ... om meer rechthebbenden te kunnen bereiken;
5. de uitdrukkelijke verbintenis van deze operatoren om:
 - » zich onderling te organiseren teneinde zo goed mogelijk in de vraag te voorzien;
 - » de rechthebbende toestemming te vragen voor de uitwisseling van informatie tussen operatoren;
6. de terbeschikkingstelling van degelijke informatie en van processen voor de individuele en collectieve verstrekking, door Bruss'help (en eventueel door de dagcentra, rekening houdend met hun specifieke kenmerken), van informatie over oplossingen tegen dakloosheid zodat zoveel mogelijk rechthebbenden zelf hun oriëntatie kunnen bepalen;
7. het bestaan van een centrale informatieplaats (beschreven bij maatregel 17) die fysiek, virtueel en telefonisch bereikbaar is, 7d/7 24u/24, en die de volgende mogelijkheden biedt:
 - » gedetailleerde meldingen van thuislozen in een straitsituatie door burgers en diensten verzamelen;

- » gedetailleerde informatie over oriëntatieverzoeken uitgaande van dagcentra verzamelen, met name wanneer die verzoeken worden geformuleerd door de rechthebbenden;
- » deze meldingen doorgeven, afhankelijk van de organisatiewijze die gezamenlijk door de operatoren werd ontwikkeld³³, aan:
 - * de straathoekwerkers als er nood is aan begeleiding of informatie;
 - * de daklozenrondes als er nood is aan hulp, een luisterend oor, medische zorgen, psychosociale ondersteuning, vervoer naar de noodopvangcentra;
- » vragen van rechthebbenden over bestaande voorzieningen beantwoorden. In de periode 2019-23 zijn al inspanningen geleverd op het vlak van informatie en aanbod (en werden nieuwe dagcentra gefinancierd voor specifieke doelgroepen: jongeren en vrouwen), maar de leesbaarheid van het geheel moet nog worden verbeterd. Op het vlak van informatie zorgt Bruss'help oriëntatie ervoor dat nuttige inlichtingen, acties en het beschikbare aanbod digitaal worden verspreid (bv.: Surviving in Brussels, informatiepunten in de openbare ruimte, ...);
- » alle beschikbare informatie verzamelen die de operatoren kunnen helpen de persoon zo goed mogelijk te begeleiden (lichamelijke of geestelijke gezondheidstoestand, dekking door de ziekteverzekering, beschikbare inkomsten, hulpbronnen die de oriëntatie vergemakkelijken, ...).
- 8. de mogelijkheid om meteen naar inschakeling of huisvesting te oriënteren, en het noodopvangcentrum dus niet te beschouwen als een verplichte stap naar inschakeling of huisvesting. De passage langs de noodopvang is een standaardoplossing.

30 Volgens de studie voor 2023 van de ULB/VUB

31 Het FISSA-systeem (First In Street Support Assistant) is een proefproject voor de begeleiding van nieuwe daklozen dat sinds 2020 loopt. In samenwerking met de eerstelijnsdiensten van het Relais Social Urbain Namurois wil het de toestroom van nieuwe daklozen indijken.
32 Centrum Ariane, Rode Kruis, Hoeksteen, New Samusocial, BelRefugees, Abaka, 't Eilandje noodhulp, Transit, SOS Jongeren en de geconventioneerde hotels
33 DIOGENES, Alias, SV, New Samusocial, SubLink, Cover, teams SOS précarité, alsook de openbare veiligheidsdiensten: ZPZ Politie, BIM, MIVB en NMBS. De daklozenrondes en de hulpdiensten worden daartoe versterkt, zodat zij over meertalige teams en peerhelpers uit de gemeenschappen beschikken.

Maatregel 13**Dakloosheid vermijden**

Woonstverlies of het vertrek uit een instelling mag niet tot dakloosheid leiden. Als niet meteen duurzame huisvesting kan worden gevonden, moet worden gestreefd naar tijdelijke huisvesting of het transithotel als brug naar duurzame huisvesting.

Het Masterplan dringt erop aan dat, als er geen woning beschikbaar is voor personen die hun woonst verliezen of uit een instelling vertrekken, de transitwoning, de hotelkamer en de Medihalte in deze behoeften voorzien tot duurzame huisvesting wordt gevonden. Zo moeten voor alle hierna opgesomde situaties duurzame huisvesting en, bij gebrek hieraan, transitoplossingen worden gezocht zonder het noodopvangcentrum als tussenstation te gebruiken (de lijst is onvolledig):

- personen die uit hun woning zijn gezet (zie kader ordonnantie Uithuiszettingen van 2023);
- slachtoffers van huiselijk geweld zonder andere sociale noden;
- jongeren die hun gezin of een voorziening voor jeugdhulp moeten verlaten;
- gestigmatiseerde LGBTQIA+ daar waar zij leven;
- personen die uit een instelling vertrekken;
- erkende vluchtelingen die de woning van Fedasil moeten verlaten (via de begeleiding van de BAPA's);
- personen die nog persoonlijke middelen hebben en blijk geven van een zekere autonomie of geen ernstige naweeën van een verblijf op straat vertonen.

Het mechanisme voor vroegtijdige interventie moet ook voor de verbinding zorgen tussen het mechanisme voor de preventie van woonstverlies (maatregel 2) en het doorverwijzingsmechanisme (maatregel 17).

- Wanneer het woonstverlies of de uithuiszetting niet tot een herhuisvestingsoplossing leidt, zullen de kanalen voor vroegtijdige interventie, die opgezet zijn door de verantwoordelijke instanties en gericht zijn op dispatching, de gebruiker snel opvangen om voor hem een woning te vinden of, als dat niet mogelijk is, een transitoplossing voor de min of meer korte termijn (afhankelijk van het profiel van de betrokken persoon).
- Op vergelijkbare wijze wordt de vroegtijdige interventie bij de instellingen (gezondheidszorg of jeugdhulp enz.) georganiseerd. Daar wordt ten minste 3 maanden vóór de dag van vertrek in overleg met de vertrekkers een begeleiding geprogrammeerd om ervoor te zorgen dat de gebruiker bij het vertrek over een huisvestingsoplossing en geplande begeleiding beschikt. Als er geen duurzame huisvestingsoplossingen zijn, wordt Bruss'help op de hoogte gebracht van de situatie en vindt het een plaats in een transitwoning.

Samen met de sector gaat Bruss'help overleg plegen met de bevoegde overheidsinstanties³⁴ die huisvesting en transitoplossingen organiseren om een oriëntatieprotocol voor de opgesomde doelgroepen te definiëren.

Deelmaatregel 13.1. : Het aantal transitwoningen en glijdende huurovereenkomsten van de lokale overheden verhogen**SMART-indicator: 1200 transitwoningen en glijdende huurovereenkomsten per jaar toegewezen**

Momenteel organiseren de lokale overheden transithuisvesting om de periode te overbruggen waarin geen duurzame huisvesting beschikbaar is. Bij de telling van 2022 werden 588 personen in een transitwoning geteld. Dit geeft een interessant beeld van het dynamisme van de lokale overheden.

Het beleid van de stad en van het Gewest zal de inrichting stimuleren van transitwoningen waarvan de belangrijkste voordelen zijn dat ze van goede kwaliteit zijn, de autonomie van de persoon beschermen en psychosociale begeleiding op maat bieden.

De glijdende huurovereenkomst kan een nuttige aanvulling van de transitwoning zijn omdat ze als doel heeft kwaliteitsvolle huisvesting te creëren met het voordeel dat, na de uitvoeringsperiode van het inschakelingsproject, de onderhuurder van het OCMW huurder van de verhuurder wordt in een klassieke relatie. De rol van het OCMW als verhuurder en begeleider tijdens de inschakelingsperiode kan verwarrend zijn. Daarom wordt de OCMW's aangeraden partnerschappen voor thuisbegeleiding aan te gaan wanneer zij glijdende huurovereenkomsten sluiten.

Deelmaatregel 13.2. : Inrichting van collectieve tijdelijke woningen en ontwikkeling van solidaire woningen**SMART-indicator: Aantal gecreëerde collectieve woningen**

Het is de bedoeling op de vernieuwende experimenten van de covidperiode voort te bouwen om een model van collectieve tijdelijke huisvesting te creëren dat complementair is met de bestaande oplossingen (individueel, familie enz. ...). Collectieve huisvesting is eigenlijk een model van medehuur van een kamer door de betrokken persoon, terwijl de andere leefruimten moeten worden gedeeld met medehuurd. Hiervoor kunnen tijdelijk leegstaande woningen worden aangewend, bijvoorbeeld OVM-woningen vóór de renovatie.

Dit huisvestingsmodel is complementair met de bestaande modellen en door die uitbreiding van het woningaanbod zal de verdeling van de plaatsen beter worden geregeld. Het is tijdelijk, net zoals het model van de transitwoningen, en toegankelijk voor alleenstaande personen. Het biedt de mogelijkheid om er een referentieadres te registreren of er domicilie te kiezen.

Deelmaatregel 13.3. : Hotels als vroegtijdige oplossing om het noodopvangcentrum te vermijden vóór een herhuisvesting**SMART-indicator: Aantal hotelovernachtingen**

Het hotel kan een oplossing zijn voor een publiek dat niet bijzonder veel behoefte aan begeleiding heeft en voor wie de hotelkamer gedurende enkele dagen of weken een verblijf op straat of in het noodopvangcentrum kan vermijden, tot een plaats in een duurzame woning of een inschakelingsvoorziening beschikbaar is.

Hier is enkel sprake van primaire preventie. De hotels kunnen ook als respijtoplossing worden voorgesteld, maar daarvoor is er een andere maatregel. Het gaat hier om:

- een gewestelijke capaciteit voor plaatsen die activeerbaar/desactiveerbaar zijn in crisissituaties, zoals de plaatsen die ter beschikking werden gesteld naar aanleiding van de covidcrisis of van de oorlog in Oekraïne. Over deze plaatsen moet onderhandeld worden en een regionale overeenkomst worden gesloten met de hoteluitbaters. Deze hotelkamers zijn geschikt als transitopvang voor een beperkte periode, tot een duurzame oplossing is gevonden door/voor de betrokken personen;
- een lokaal instrument voor primaire preventie waarover de gemeenten en de OCMW's bijvoorbeeld bij een uithuiszetting kunnen beschikken tot een duurzame oplossing is gevonden voor de betrokken persoon of personen. Over deze plaatsen moet onderhandeld worden en een regionale overeenkomst worden gesloten met de hoteluitbaters, maar het operationele beheer gebeurt op lokaal niveau.

³⁴ OCMW, gewest, gemeenschappen, federaal niveau

Maatregel 14

De noodopvangplaats opnieuw definiëren

SMART-indicatoren : 250 bufferplaatsen, 1000 noodopvangplaatsen, 2000 noodopvangplaatsen omgevormd tot inschakelingsvoorzieningen, 2000 plaatsen in onderhandelde tijdelijke bezettingen.

Op 31 december 2023 financierden het Gewest en Vivalis ongeveer 3084 zogenaamde noodopvangplaatsen (inclusief collectieve opvangvoorzieningen). Die plaatsen kunnen worden ingezet voor personen met specifieke kwetsbaarheden, maar de opvang is er onvoorwaardelijk, d.w.z. zonder selectie van de opgevangen doelgroepen.

De GOB zal van de Brusselse overheid de opdracht krijgen om permanent de 3000 plaatsen ter beschikking te stellen onder de hieronder beschreven voorwaarden, wetende dat New Samusocial al over permanente structuren beschikt en dat BelRefugees er ook heeft.

Bruss’help zal met de steun van de operatoren van de noodopvang een mechanisme ontwikkelen voor overleg met de gemeenten (burgemeester, politie, OCMW) over het opzetten van de centra en de samenwerkingsprotocols. Dit mechanisme kan de vorm hebben van een spreidingsplan, maar moet verder gaan dan de verdeling alleen.

Afgezien van het aantal plaatsen berust deze maatregel van het Masterplan op de omvorming van twee derde van de noodopvangplaatsen tot transitplaatsen. Vooreerst moet worden erkend dat een groot deel van de personen die de noodopvangplaatsen bezetten, er een zekere tijd blijven. Voor een pragmatische en waardige aanpak moeten deze structuren dan ook worden voorzien van inschakelingscapaciteit in plaats van de personen in de noodopvang te laten blijven.

Deelmaatregel 14.1.: De noodhulp beperken en opwaarderen

SMART-indicator: Er wordt een charter voor de kwaliteit en de diversificatie van de noodopvangcentra goedgekeurd

Deze deelmaatregel heeft als doel de noodopvang tot het strikt noodzakelijke te beperken en zo te vermijden dat de doelgroepen in deze structuren vastlopen.

De noodopvangcentra moeten aantrekkelijk zijn voor de doelgroepen die er komen. De individuele kamer is het streefdoel. De toestand van het gebouw en intern geweld mogen niet als gevolg hebben dat de betrokken personen de straat boven het centrum of één operator boven een andere verkiezen. Om de veiligheid van de gebruikers van deze centra te garanderen, is er nood aan specifieke benaderingen en dus aan personeel en materiaal voor:

- NBMV's (inclusief zogeheten straatkinderen)
- alleenstaande vrouwen
- gezinnen of vrouwen met kind(eren)
- groepen met meerdere gezinnen (bv. Roma-gemeenschappen)

- LGBTQIA+
- personen die medische zorgen nodig hebben
- personen met verslavingen (100 van wie een deel met mogelijkheid om te gebruiken)
- daklozen met geestelijke gezondheidsproblemen
- personen met een huisdier.

De specifieke benadering van de centra verhindert niet dat aandacht moet worden geschonken aan de algemene situatie van de persoon en de mogelijkheid dat hij of zij met meerdere problemen kampt. Een kwetsbaarheidsschema zal helpen de specifieke plaats aan te wijzen die moet worden toegewezen. Om de twee jaar herziet Bruss’help de richtcijfers voor de noodopvangplaatsen en voor de doelgroepen met specifieke behoeften. De beheerders van de noodopvangcentra zullen erop toezien dat zoveel mogelijk in die specifieke behoeften wordt voorzien. Er zal een charter voor de kwaliteit en de diversificatie van de noodopvangcentra worden opgesteld en geïmplementeerd.

Deelmaatregel 14.2.: Een snelle oriëntatie naar huisvesting, transitopvang of inschakeling

SMART-indicator: Vanaf midden 2025 krijgt 80% van de rechthebbenden die naar een noodopvangcentrum gaan, binnen 7 dagen een inschakelingsvoorstel. Vanaf eind 2026 bedraagt die indicator 95%.

Een vroegtijdige interventie vergt een snel optreden, om te vermijden dat iemand die voor het eerst op straat belandt, een nacht of een extra nacht op straat doorbrengt. Het is de bedoeling huisvesting, transitopvang, een onthaalhuis of bij gebreke hiervan noodopvang aan te bieden vanaf het eerste contact met de persoon die op straat leeft of die zegt er nood aan te hebben.

Als de persoon standaard naar een noodopvangcentrum wordt doorverwezen, is dat voor korte duur zodat hij of zij een adempauze krijgt en een balans kan opmaken van zijn of haar situatie. Ook hier zijn de betrouwbaarheid en veiligheid van de noodopvangplaatsen essentieel om vertrouwen op te bouwen en in een vroeg stadium te kunnen doorverwijzen.

Dat impliceert de beschikbaarheid van mechanismen voor doorverwijzing naar opvang door de verschillende mobiele teams via een ‘pass night’-systeem dat verbonden is met de dispatching voor noodopvang zoals die werd ontwikkeld tussen NSS en Bruss’help.

De advieswerkgroep (zie maatregel 17) heeft 7 dagen om een begeleidingsplan op te stellen dat gebaseerd is op de specifieke kenmerken en de verwachtingen van de gebruiker en waarvan de duur 6 tot 9 maanden kan bedragen.

Wanneer een voorstel tot begeleidingsplan aan de rechthebbende wordt voorgelegd en dat plan vervolgens door alle partijen wordt goedgekeurd, wordt de rechthebbende met zijn nieuwe referentieoperator in contact gebracht om het herinschakelingsproces op gang te brengen.

De betrokkene wordt voor inschakeling georiënteerd naar:

- **Het gezin:** opnieuw contact opnemen, over de verblijfsvoorwaarden onderhandelen, indien nodig via bemiddelaars;
- **De omgeving:** idem;
- **Huisvesting** (met o.m. Housing First indien aangewezen);
- **Onthaalhuizen** voor intensieve begeleiding volgens de profielen die door het onthaalhuis worden opgevangen;
- **Door de lokale overheidsinstanties** georganiseerde transithuisvesting wanneer autonomie wenselijk is;
- **Hotelkamers** voor een zeer korte transitopvang wanneer er uitzicht op huisvesting is;
- **Onthaalhuizen** met geheim adres voor vrouwen die het slachtoffer zijn van geweld;
- **Fedasil** voor verzoekers om internationale bescherming;
- **Het opvang- en oriëntatiecentrum** voor migranten die zich in een programma voor de voltooiing van het migratietraject bevinden (gezinscentrum Colmeia, Casa van Samusocial, Sister’s House...);
- **Een onderhandelde tijdelijke** bezetting voor migranten die niet wensen deel te nemen aan een programma voor de voltooiing van het migratietraject;
- **Een RVT**
- **Een PVT;**
- **Een IBW;**
- **Een opvangstructuur** voor personen die het slachtoffer zijn van mensenhandel;
- **Gemedicaliseerde centra type Medihalte**
- ...

Deelmaatregel 14.3.: Het transitopvangcentrum

SMART-indicator: Aantal personen per jaar dat de stap zet van transitopvang naar duurzame huisvesting

Transitopvang is de tussenoplossing wanneer het na de noodopvang niet mogelijk is de stap naar huisvesting te zetten. De meeste zogenaamde noodopvangplaatsen worden nu omgevormd tot transitplaatsen. Daar wordt intensiever maatschappelijk werk verricht om zo snel mogelijk tot een duurzame oplossing te komen.

Dat is meer bepaald het geval voor noodopvangplaatsen, ingenomen door personen zonder verblijfsvergunning die worden begeleid bij de bepaling van hun migratietraject (zie maatregel 16). Die begeleiding is niet mogelijk zonder de persoon of het gezin in de opvang te stabiliseren. De plaatsen, ingenomen door gezinnen met schoolgaande kinderen, zullen ook met voorrang worden omgevormd tot transitopvangplaatsen.

De begeleiding gebeurt hetzij rechtstreeks door de organisator van de transitopvang, hetzij door een specifieke structuur, afhankelijk van de behoeften van de betrokken doelgroepen.

Het Gewest en Vivalis bepalen in overleg met de representatieve organisaties de erkenningsvoorwaarden voor die structuren.

Deelmaatregel 14.4.: Het crisisopvangcentrum

SMART-indicator: Een crisismechanisme voor een groep van 250 personen

Bruss’help garandeert ook de permanente beschikbaarheid van een crisismechanisme waarmee aan 250 personen een onderkomen kan worden geboden. Dit mechanisme is opgebouwd rond het crisisplan van Bruss’help en vult het aan wanneer het extra middelen nodig heeft om iedereen een onderkomen te geven.

De strategie van de bufferplaatsen is opgebouwd rond 2 soorten plaatsen:

- **bufferplaatsen** die het hele jaar beschikbaar zijn in de noodopvangcentra. Ze worden alleen in crisissituaties geactiveerd. Ze worden het hele jaar specifiek gefinancierd;
- **buffercentra** die worden geactiveerd wanneer het aantal plaatsen in de opvang en het aantal bufferplaatsen ontoereikend zijn om op een crisis te reageren. Er wordt dan beslist om voor een beperkte periode een ‘buffercentrum’ te openen. Naargelang de beslissing opent dit centrum 12u/24 of 24u/24 zijn deuren met inachtneming van de financieringsvoorwaarden die in de ordonnantie zijn opgenomen.

Deze plaatsen kunnen alleen worden geactiveerd wanneer de volgende voorwaarden vervuld zijn:

- extreme weersomstandigheden (alarmcodes: hittegolf - koude - storm)
- sanitaire omstandigheden op straat (bv. een kamp of een groep mensen die sanitaire risico's lopen waardoor opvang noodzakelijk is, een pandemie, een epidemie van schurft, waterpokken enz.)
- humanitaire redenen (volksverhuizingen/ toestroom van mensen, ...)
- de activering van de bufferplaatsen van NSS gebeurt volgens een mechanisme van tripartiet overleg tussen New Samusocial, Bruss’help en de minister van Sociale Actie. De termijnen voor activering en desactivering verschillen naargelang het om bufferplaatsen of buffercentra gaat.

Als ze ontoereikend zijn wegens de dringende nood, moet de burgerbescherming ingrijpen.

Deelmaatregel 14.5. : Burgeropvang

SMART-indicator: Invoering van een mechanisme van burgersolidariteit in crisissituaties in 2026

Parallel onderzoeken WG1 en BelRefugees de positie van de burgeropvang om hem te situeren als oplossing voor crisis-, nood- en inschakelingssituaties. Deze studie zou in 2025 afgerond moeten zijn om er uiterlijk in 2026 de conclusies uit te trekken en die in de praktijk te brengen.

Maatregel 15

Op grote schaal het begeleid wonen ontwikkelen

Deelmaatregel 15.1. : Housing First-model

SMART-indicator: Jaarlijks worden ten minste 100 personen opgenomen in een HF-voorziening en tegen 2029 zou dat aandeel moeten oplopen tot 1000

Housing First is een begeleidingsmodel, gebaseerd op opvang op lange termijn. Het heeft zijn waarde bewezen in meerdere Europese landen waaronder België, waar het succespercentage meer dan 80% bedraagt. Het richt zich specifiek op dakloze personen die op straat of in de noodopvang leven en meerdere complexe psychische, medische en sociale problemen hebben die onder meer tot uitdrukking komen in geestelijke gezondheidsproblemen en verslavingen.

Housing First biedt ze rechtstreeks (soms voorafgegaan door een transitovereenkomst), zonder behandelings- of ontwenningvoorwaarde, toegang tot duurzame individuele (soms collectieve) huisvesting tegen een lage huurprijs, gecombineerd met mogelijk intensieve mobiele begeleiding met een multidisciplinair karakter. Het is een aanvulling van de huidige voorzieningen.

Wat de woningen betreft: de toegang tot kwaliteitsvolle, duurzame huisvesting, verspreid over de stad, is de kern van het project. Daarvoor is steun van de overheid nodig (zoals voor de meeste Housing First-projecten waar ook ter wereld). De huidige woonoplossingen berusten op een samenwerking met verschillende operatoren. Hierdoor zijn ze kwetsbaar en vergen ze ontzettend veel energie.

Rechtstreekse toegang tot nieuwe toewijzingen via quota's voor sociale woningen en/of SVK-woningen is onontbeerlijk.

Wat de begeleiding betreft: het aantal daklozen dat voldoet aan de Housing First-criteria zoals die in de ordonnantie worden gedefinieerd, is veel hoger dan het aantal personen dat in het kader van het project wordt geherhuisvest. Daarom moet de begeleidingscapaciteit absoluut worden verhoogd.

De functie van huisvestingsverantwoordelijke is een pijler van het succes van Housing First. Ze is nodig om de huuraspecten te scheiden van de begeleiding, de eigenaars te ondersteunen, met de burens te bemiddelen, bij te dragen tot de vele partnerschappen. Deze functie moet worden versterkt.

Deelmaatregel 15.2. : Model van thuisbegeleiding

SMART-indicatoren :

- verhouding tussen het aantal VTE's en het aantal personen dat voor thuisbegeleiding in aanmerking komt per jaar
- verhouding tussen het aantal VTE's en het aantal personen dat thuisbegeleiding krijgt per jaar

Sinds de jaren '90 speelt thuisbegeleiding in op de vaststelling dat herinschakeling door huisvesting voor een kwetsbare persoon zonder passende begeleiding in de grote meerderheid van de gevallen geen toereikende oplossing biedt en tot

nieuw woonstverlies kan leiden. Thuisbegeleiding is een ondersteuningsmechanisme dat personen in moeilijkheden helpt voldoende autonomie en veerkracht te verwerven om op lange termijn zelfstandig in de samenleving te functioneren.

Deze diensten streven naar holistische ondersteuning op maat. Op die manier kunnen de maatschappelijk werkers tegemoetkomen aan de vele problemen waarmee de rechthebbenden worden geconfronteerd. Belangrijk is ook het preventieve karakter van deze vorm van hulpverlening, die niet alleen gericht is op woonstbehoud, maar ook aandacht heeft voor de gezondheid, het budget en het algemene welzijn van de gebruiker en zijn gezin.

Om kwaliteitsvolle begeleiding te garanderen, moet de norm voor het aantal begeleide mensen per maatschappelijk werker worden herzien. Het Masterplan is gebaseerd op een verbetering van de toegang tot huisvesting. Bijgevolg zullen de thuisbegeleidingsdiensten aanzienlijke middelen nodig hebben om beter in de vraag te kunnen voorzien. Daarom moet de wijze waarop het aantal dossiers per voltijdsequivalent wordt bepaald, worden aangepast aan de werksituatie van de diensten voor thuisbegeleiding.

Deelmaatregel 15.3. : Model van nabegeleiding

SMART-indicator: verhouding tussen het aantal VTE's en het aantal in aanmerking komende personen voor nabegeleiding per jaar

Nabegeleiding wordt als volgt gedefinieerd: "Ze heeft tot doel het psychosociaal werk, aangevat tijdens het verblijf, voort te zetten. Dit werk wordt meestal buiten de muren van de instelling verricht om de begeleide persoon in contact te brengen met de externe diensten. Dit laat een betere benutting van de eigen hulpbronnen en/of die van de omgeving toe om te vermijden dat de betrokkene opnieuw op straat en/of in een instelling belandt. De nabegeleiding vindt bij voorkeur in samenwerking met de diensten voor inschakeling door huisvesting of de sociale diensten plaats en is bij voorkeur beperkt in de tijd."

Met dit model van begeleiding na opvang in een onthaalhuis kan 80% van de begeleide personen na afloop van de opvolging in de eigen woning blijven.

Toch wordt slechts 1/2 voltijdsequivalent (COCOF) of in sommige gevallen 1 voltijdsequivalent (+ dan 30 bedden, GGC) aan die begeleiding toegewezen, ongeacht het aantal opgevangen en/of begeleide personen. Dat is te weinig voor een optimale begeleiding van de personen en/of leidt tot een vermindering van het aantal begeleide personen. Daarom zal het personeelskader worden herzien door ten minste één voltijdsequivalent aan te stellen en evolueert het kader volgens de opvangcapaciteit van de onthaalhuizen. Dit moet een optimale benutting van deze voorziening mogelijk maken.

Maatregel 16

Rekening houden met de doelgroep van personen zonder verblijfsvergunning via een dubbele voorziening

SMART-indicatoren:

- 1000 onvoorwaardelijke inschakelingsplaatsen in een opvang- en oriëntatiecentrum waar het migratietraject kan worden voltooid
- 2000 plaatsen in geconventioneerde tijdelijke bezettingen

Een zeer groot deel van de personen die in noodopvangcentra belanden, bestaat uit mensen zonder verblijfsvergunning. Voor hen voorziet het Masterplan in drie mechanismen:

- ofwel gaat de betrokkene naar het noodopvangcentrum;
- ofwel wenst hij na te denken over zijn oriëntatie. In dat geval wordt hij opgenomen in een programma voor de bepaling en de voltooiing van het migratietraject en kan hij, als hij dat wenst, worden opgevangen in een inschakelingscentrum dat opvang- en oriëntatiecentrum wordt genoemd;
- ofwel wenst de persoon dat niet en zal hij dus in zijn eigen behoeften moeten voorzien, eventueel via een onderhandelde tijdelijke bezetting.

Deelmaatregel 16.1. : Opvang- en oriëntatiecentra en het programma voor de bepaling van het migratietraject

SMART-indicator: Aantal noodopvangplaatsen, omgevormd tot opvang- en oriëntatieplaatsen

De opvang- en oriëntatiecentra ontstaan uit de geleidelijke omvorming van noodopvangplaatsen tot opvang- en oriëntatieplaatsen die als doel hebben de verblijfsstatus te bepalen. De omgevormde plaatsen worden ingenomen door personen zonder verblijfsvergunning die hun migratietraject willen herformuleren. Zij worden naar die plaatsen doorverwezen door het doorverwijzingsmechanisme waarvan sprake is in maatregel 18. In deze centra, waar de opvang kan worden gestabiliseerd, helpen begeleiders de personen keuzes te maken voor hun migratietraject in de zin van een regularisatie, een vrijwillige terugkeer, een verzoek om bescherming, een arbeidsvisum of een andere legale migratieoplossing. Na afloop beslist de rechthebbende autonoom om al dan niet een officiële procedure te starten en/of met de DVZ, FEDASIL of het CGVS te werken.

De CASA's van Samusocial en van het Burgerplatform, zoals bepaalde tijdelijke woningen van ISSUE, kunnen gemakkelijk worden omgevormd tot OOC's.

Deelmaatregel 16.2. : Een programma voor de voltooiing van het migratietraject (VMT)

SMART-indicatoren:

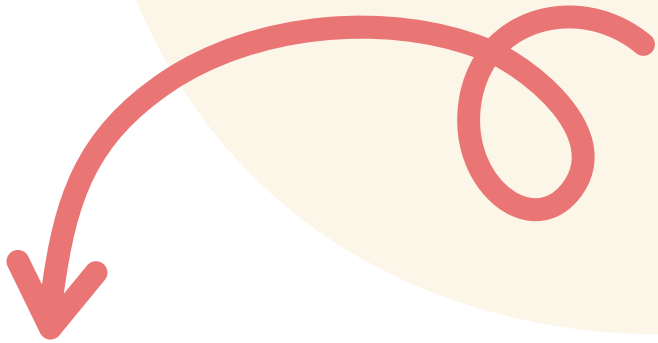
- Eind 2024: het programma is er
- Eind 2025: er hebben 1.500 mensen deelgenomen aan dit programma
- Eind 2026: er hebben 3.000 gezinnen deelgenomen aan het programma
- In 2027 hebben er 5.000 gezinnen aan deelgenomen.

Op basis van de beslissingen van de Federale Ministerraad van 24 november 2022 (de zogeheten 'Brussels Deal') kreeg Bruss'help van de Brusselse gewestregering opdracht de gewestelijke coördinatiecel te leiden met het oog op de opstelling van een plan voor de voltooiing van het traject van de Brusselse migranten in het kader van een gewestelijk beleid inzake humanitaire hulp. Dit plan heeft tot doel de tekortkomingen van de Federale Staat recht te zetten. Dit beleid wil migranten een begeleiding geven die hun maximale kansen biedt om hun migratietraject te voltooien.

Bruss'help structureert de voorziening en ontwikkelt de gewestelijke coördinatiecel. Er wordt verslag uitgebracht bij het stuurcomité van de Brussels Deal dat is samengesteld uit vertegenwoordigers van Fedasil, het staatssecretariaat voor Asiel en Migratie en de Brusselse autoriteiten. Dit comité vergadert om de drie maanden.

Het programma wordt opgesteld:

- in samenspraak met de OOC's (Belrefugees, Rode Kruis, New Samusocial, Ukrainian Voices) voor de bepaling van het migratietraject;
- in samenspraak met de overheidspartners om ervoor te zorgen dat die 'bepaling' zich vertaalt in de 'voltooiing' van het migratietraject. Die partners zijn: de dienst Vreemdelingenzaken, het CGVS, FEDASIL, het OCMW van Brussel. Bruss'help ziet erop toe dat deze actoren bijdragen tot de voltooiing van het traject en niet tot de regelmatige herhaling van administratieve patstellingen, want Brussel heeft dringend nood aan oplossingen voor het probleem van de daklozen zonder papieren. Als Brussel tussen 40 en 80.000 PZVV's telt³⁵, moet er een mechanisme worden opgezet om ieder jaar +/-10.000 personen (5.000 gezinnen) uit die situatie te halen. Om die volumes te bereiken, is het aangewezen de OCMW's hierbij te betrekken. Zij mobiliseren de PZVV's op basis van hun verzoek om dringende geneeskundige hulp bij het OCMW teneinde een breder publiek te bereiken dan de dakloze PZVV's alleen.

Deelmaatregel 16.3. : Onderhandelde tijdelijke bezettingen

SMART-indicator: 2.000 geconventioneerde plaatsen eind 2025

Op 31 december 2023 ondersteunden het Gewest en Vivalis ongeveer 900 plaatsen in tijdelijke bezettingen. De overheidssteun verschilt van bezetting tot bezetting en wordt verleend via verenigingen zoals Febul, La Voix des Sans Papiers, Zone Neutre, Underground of zelfs de OCMW's. Achter die overheidssteun schuilt een dubbele idee:

- openbare orde: er zijn mensen zonder verblijfsvergunning en dus zonder rechten. De openbare orde heeft er baat bij dat rekening wordt gehouden met de feiten in plaats van de ogen te sluiten voor een verpletterende realiteit in Brussel;
- risicobeheersing: in een ongecontroleerd kraakpand laten het maatschappelijk werk en de hygiëne vaak te wensen over, met gezondheidsproblemen als onvermijdelijk gevolg. Bovendien is er meer geweld en gevaar voor uitbuiting. Dat betekent niet dat die problemen zich niet voordoen in de OTB's, maar de risico's worden daar in de mate van het mogelijke beperkt.

Er zijn nog andere factoren die geen verband houden met de openbare orde.

- Eigenaars die panden ter beschikking willen stellen of krakersacties willen regulariseren, kunnen door een overeenkomst te ondertekenen de kosten voor het energieverbruik, verzekeringen en eventuele werken recupereren. Op die manier kan worden opgetreden tegen leegstand en illegale kraakacties in leegstaande gebouwen.
- Bepaalde groepen spreken hun voorkeur uit voor deze vorm van bezetting, die bepaalde voordelen biedt: autonoom leven, openen van rechten, administratieve stabiliteit, territoriale verbondenheid enz.

Er wordt hier gepleit voor een pragmatische vorm van erkenning door conventionering en voor begeleiding door meerdere actoren. Wat de ramingen van het aantal personen zonder verblijfsvergunning betreft (tussen 40 en 80.000 volgens de ramingen van het Gewest), moet voldoende capaciteit beschikbaar zijn om de potentiële wrijvingsfactoren op te vangen, wat neerkomt op 3 tot 5% van deze groep. Er moeten dus middelen worden uitgetrokken om hen te ondersteunen. Er moeten 2000 mensen worden bereikt en de omkadering moet drastisch worden verbeterd.

Over die bezettingen moet een akkoord worden gesloten met de eigenaar van het betrokken gebouw. Ze moeten gedekt worden door een overeenkomst voor kosteloze tijdelijke bezettingen, maar waarbij de tenlasteneming van energiekosten, verzekeringen en eventuele vooraf goedgekeurde inrichtingswerken de veiligheid van de bezetters garandeert, overeenkomstig de aanbevelingen van SIAMU (overigens moeten er specifieke SIAMU-normen worden uitgewerkt voor deze bezettingen).

In het kader van die bezettingen worden bewoonbare infrastructures ter beschikking gesteld, maar ze omvatten geen andere diensten zoals voedselbedeling of sociale begeleiding. Een identificeerbare gesprekspartner met rechtspersoonlijkheid moet financiële middelen ontvangen voor de begeleiding van het project. Hij verbindt zich er in de overeenkomst toe de veiligheid van de bezetters en de handhaving van de rust en de openbare orde te garanderen. Mobiele outreach-teams (Cover, Samusocial enz.) komen in die bezettingen tussen via een gezamenlijke interventiestrategie. Andere actoren kunnen de collectieven ook begeleiden bij de organisatie van leefomgevingen in zelfbeheer. Zo moeten mobiele logistieke en technische teams ter beschikking van deze bezettingen worden gesteld.

Aan de gemeente en/of het OCMW wordt voorgesteld de overeenkomst voor tijdelijke bezetting te ondertekenen. Zo staan zij sterker om de toegang tot de rechten en de hulpverlening aan de bewoners te bevorderen.

Om het succes van deze bezettingen te garanderen, is het belangrijk dat de ervaring van de bewoners, de effectieve strategieën van de collectieven en hun innovatieve sociale acties worden benut, alsook hun capaciteit om oplossingen uit te werken die aangepast zijn aan de behoeften.

Bruss'help organiseert de oprichting van een intersectoraal begeleidingscomité voor de bezettingen dat een goede basis vormt voor overleg: operationeel, via een gezamenlijke interventiestrategie, via overleg en gemeenschappelijk lobbywerk rond de uitdagingen van deze bezettingen.

Bij het opstarten van tijdelijke bezettingen moet worden gestreefd naar een evenwichtige en veilige integratie in de buurt om gettovorming te voorkomen.

35 PZVV (Persoon zonder verblijfsvergunning): iedere persoon die niet over een geldig verblijfsdocument beschikt.

Maatregel 17

Een centraal punt invoeren voor informatie, dispatching, ondersteuning bij de oriëntatie en monitoring

SMART-indicator: Beschikken over een centraal punt voor informatie, dispatching, ondersteuning bij de oriëntatie en monitoring dat actief is in 2030

Dit centrale informatiepunt heeft de volgende opdrachten.

- Opdracht 1: informatie en melding
- Opdracht 2: dispatching naar de noodopvangplaatsen
- Opdracht 3: ondersteuning en oriëntatie naar huisvesting, transitplaatsen en inschakelingsvoorzieningen via de adviescommissie
- Opdracht 4: monitoring, reporting en formulering van aanbevelingen voor de te volgen koers

'Dispatching' verwijst naar het toewijzingsmechanisme voor een noodopvangplaats, 'oriëntatie' naar de begeleiding en het aanbevelen van een huisvestingsoplossing en/of een inschakelingsvoorziening.

Deelmaatregel 17.1.: Algemene principes

SMART-indicator: invoering van garanties dat de principes worden nageleefd bij het opzetten van het centrale punt voor informatie, dispatching, ondersteuning bij de oriëntatie en monitoring

- **De rechthebbende** staat centraal bij de controles van de informatie en van het proces tijdens zijn volledige traject van informatieaanvragen tot dispatching naar de noodopvang of oriëntatie naar de inschakeling. Hij behoudt ook het recht om elke voorgestelde dispatching of oriëntatie te weigeren.
- **De samenwerking** tussen de actoren van de sector. De voorziening wordt opgebouwd in nauwe samenwerking en samenspraak met de sector van de daklozenhulp, zonder welke deze coördinatie onmogelijk is. De betrokkenheid van de sector is een noodzakelijke voorwaarde voor succes. In dat verband werken bijvoorbeeld de Nederlandstalige en Franstalige operatoren samen.
- **De deontologie**, waarvan het beroepsgeheim deel uitmaakt. Alle informatie wordt anoniem of met inachtneming van het gedeelde beroepsgeheim doorgegeven, met de toestemming van de rechthebbende.
- **De diversiteit** van het aanbod: dit is een troefkaart van de sector van de daklozenhulp. Ze wordt uitgespeeld via een groot aantal kanalen, evenals de inachtneming van de pedagogische projecten en de daarmee samenhangende werkwijzen.
- **De intersectorale praktijken**. Het systeem is op alle niveaus opgevat als een intersectorale praktijk. Elke dienst uit aanverwante sectoren kan met het centraal punt contact opnemen voor informatie, een dispatching of een oriëntatie. Indien nodig is dispatching naar aanverwante sectoren mogelijk. De diensten van de sector van de daklozenhulp maken nu trouwens al gebruik van die mogelijkheid.
- **De voorrang van oplossingen voor preventie en huisvesting**. Wanneer oplossingen voor preventie

(woonstverlies voorkomen door de betrokkene in contact te brengen met een OCMW en een thuisbegeleidingsdienst enz.) of inschakeling (onthaalhuizen, Housing First of andere) mogelijk zijn, worden die altijd voorgesteld vóór een oplossing voor noodopvang.

Deelmaatregel 17.2 : Informatie en melding

SMART-indicator: Informatiemechanisme uitgerold en actief in 2025

Het informatie- en meldingsmechanisme is 24u/24 en 7d/7 beschikbaar en wordt beheerd door Bruss'help. Het door deze cel beheerde gratis nummer kan worden opgebeld door rechthebbenden, burgers, de politie, de autoriteiten, ziekenhuizen, openbaarvervoernetten en professionals uit het hulpverleningsnetwerk, ook om een straatsituatie te melden. Het kan zeer snel reageren (wachtijd maximaal 10 minuten). De taken zijn:

- telefonisch informatie over de bestaande diensten verstrekken, dankzij een volledige en bijgewerkte website. Belang van de medewerking van de sector voor het updaten van de informatie;
- een internetsite en een mobiele app aanmaken;
- informatie over de aanverwante sectoren verstrekken (prioriteit gezondheid, geestelijke gezondheid en VVF);
- advies verstrekken voor oriëntatie, rekening houdend met de situatie;
- meldingen: het melden van thuis- en daklozen vergemakkelijken voor een betere hulpverlening;
- informatie verstrekken over de procedure om klachten in te dienen, zie maatregel 32.

De werknemers van deze cel hebben een diepgaande kennis van de diensten van de thuislozenzorg en hun werking, maar ook van de aanverwante sectoren (huisvesting, preventie via OCMW, geestelijke gezondheid, verslaving, migratie enz.). Ze weten bovendien welke mogelijke oplossingen er zijn voor specifieke doelgroepen (NBMV's, slachtoffers van intrafamiliaal geweld, nieuwkomers op straat enz.); Een nauwe samenwerking met de actoren van de sector en de aanverwante sectoren is onmisbaar om die kennis aan te scherpen (eerder proactieve dan reactieve overdracht van informatie).

De eerste stappen in de consolidatie van het informatiepunt zijn:

- opstellen van een plan op papier, gebaseerd op gegevens die jaarlijks worden bijgewerkt;
- invoering van een systeem waarmee Bruss'help in real time het aantal bezette of vrije plaatsen kan updaten;
- consolidatie van een informatieve website over alle bestaande voorzieningen, bestemd voor thuislozen, migranten en professionals uit de sector in het Brussels Gewest. Zoeken is mogelijk per gemeente of per dienst en de informatie kan worden afgedrukt. Zo is deze informatie

gemakkelijk toegankelijk voor de begunstigden. Deze site wordt door de regelgevende instanties gebruikt om de bevolking over de diverse diensten te informeren;

- ontwikkeling van een mobiele app met deze informatie.

Om de toegankelijkheid van de informatie te verbeteren, zal ze, ten minste in de geschreven versie, beschikbaar zijn in meerdere talen en in de vorm van pictogrammen.

Deelmaatregel 17.3 : Dispatching naar de noodopvangplaatsen

SMART-indicatoren:

- Aantal doorverwijzingen naar een noodopvangplaats
- Een protocol tussen de dispatchingdienst en de openbaarvervoerdiensten
- Het aantal personen dat door het medische focal point in de gemedicaliseerde opvang wordt geplaatst.

De voorziening voor dispatching naar de noodopvangplaatsen is 7d/7 beschikbaar en wordt door Bruss'help bemand. Ze kan zeer snel reageren (de wachtijd bedraagt maximaal 10 minuten). Op basis van een protocol met elk noodopvangcentrum worden de doorverwijzingen naar noodopvangplaatsen in het BHG gecentraliseerd in de dispatchingdienst van Bruss'help. Die centralisatie van de plaatsen is noodzakelijk voor de goede werking van de dispatching naar de noodopvangplaatsen. Ze zorgt voor een gelijke behandeling van alle begunstigden, maar zonder ze de mogelijkheid te ontnemen om een voorkeur te vermelden wat de opvanglocatie betreft. De centralisatie van de aanvragen biedt nog andere voordelen. Zo resulteert ze in een betere afstemming tussen het aanbod en de vraag omdat het meest geschikte centrum voor de begunstigde wordt voorgesteld door de maatschappelijk werker, die een globaal beeld heeft en de sector goed kent. Dat vereenvoudigt ook de toegang tot een noodopvangplaats, want nu moet de rechthebbende nog contact opnemen met elke operator.

Voor de specifieke situatie van de personen die in metro- en treinstations leven, is een samenwerkingsprotocol tussen de noodopvangcentra en de openbaarvervoermaatschappijen nodig, met inachtneming van de verantwoordelijkheden van elk van deze partijen.

De doorverwijzing naar gemedicaliseerde opvangplaatsen gebeurt via een medisch focal point dat door artsen en verpleegkundigen wordt bemand. De doorverwijzende diensten staan rechtstreeks in contact met het medisch focal point om de situatie van de rechthebbenden te beoordelen en de doorverwijzing zo doeltreffend mogelijk te laten verlopen.

Om de laagdrempeligheid te behouden, wordt de dispatching aangevuld met een mechanisme voor de opsporing van grote kwetsbaarheden door de partners die, voor de kwetsbaarste rechthebbenden, toegang hebben tot een voorrangskanaal voor de toewijzing van de plaatsen.

Deelmaatregel 17.4.: Doorverwijzing naar specifieke, stabielere of zelfs permanente oplossingen

SMART-indicator: Aantal doorverwijzingen naar een stabiele situatie door Bruss'help en de externe diensten

Bruss'help garandeert de oriëntatie naar een deel van de transitopvangplaatsen en inschakelingsplaatsen, maar is niet het enige toegangspunt. Bepaalde doorverwijzingen gebeuren rechtstreeks vanuit externe diensten. Om het proces van doorverwijzing naar transitopvangplaatsen en inschakelingsplaatsen door het gecentraliseerde punt of door een andere doorverwijzende dienst/rechthebbende vlotter te laten verlopen, moet worden onderzocht of het mogelijk en wenselijk is om de modaliteiten voor het contacteren van de diensten te harmoniseren:

- Behoud van de rechtstreekse doorverwijzingen vanuit de externe diensten. Het rechtstreekse doorverwijzingskanaal vanuit de externe diensten blijft behouden voor transit- en inschakelingsvoorzieningen die dat wensen. De externe dienst neemt rechtstreeks contact op met het onthaalhuis of de transitvoorziening en ze bereiken samen overeenstemming over de doorverwijzing. Zo kunnen de doorverwijzingen worden uitgevoerd door de maatschappelijk werkers die als referentiepersoon optreden, binnen de OCMW's, de dagcentra, de noodopvangcentra, de maraudediensten, de diensten voor straathoekwerk, ...
- Voor rechthebbenden zonder referentiepersoon moet worden onderzocht of het aangewezen is een specifiek doorverwijzingsloket binnen Bruss'help of een door Bruss'help verzorgde permanentie voor doorverwijzing binnen de bestaande structuren te introduceren.
- Verzoek om informatie bij Bruss'help en doorgeven van het verzoek naar de meest aangewezen transit- of inschakelingsdienst, afhankelijk van het project van de instelling maar ook van de beschikbare plaatsen. Via een oproep naar het 0800-nummer van de referentiepersoon of van de rechthebbende zelf voert Bruss'help een eerste anamnese van de situatie uit en schakelt ze het gesprek door naar het meest geschikte transitcentrum of onthaalhuis, afhankelijk van de behoeften van de begunstigde.
- Rechtstreeks doorverwijzing voor transit- en inschakelingsverzoeken die dat aanvragen. Voor partners die erom verzoeken, kunnen de doorverwijzingen rechtstreeks worden uitgevoerd door Bruss'help. Dit vergt een nauwere samenwerking, afgestemd op het project van de instelling, de opgevangen profielen en de beschikbare plaatsen.
- Ondersteuning voor doorverwijzingen die worden aanbevolen door de daklozenronde of het noodopvangcentrum. Bruss'help neemt contact op met de inschakelingsvoorziening om de doorverwijzing van de begunstigde naar deze voorziening te concretiseren op advies van de professionals uit de sector, meer bepaald de daklozenrondes of de PMS-teams van de noodopvangcentra.
- Beheer van complexe situaties door Bruss'help gecoördineerd via de advieswerkgroepen.

Deelmaatregel 17.5.: Advies- en oriëntatiemechanisme, inclusief doorverwijzing van complexe situaties

SMART-indicator: Het adviesmechanisme is operationeel in 2025

De advieswerkgroep vergadert één tot twee keer per week. Ze bestaat uit de volgende actoren: gedetacheerde

maatschappelijk werkers van de noodopvangcentra (doorverwijzende dienst), gedetacheerde maatschappelijk werkers van transit- en inschakelingsvoorzieningen (ontvangende diensten), maatschappelijk werkers van Bruss'help. Het zou interessant zijn te onderzoeken hoe relevant de deelname van een vertegenwoordiger van de overheidsinstanties aan deze commissies zou zijn. Die manier van werken werd geïntroduceerd bij de SIAO van Lyon en blijkt daar onmiskenbare voordelen te bieden. De deelname van gedetacheerde deskundigen van de aanverwante diensten (geestelijke gezondheid, verslaving, gezondheid, huiselijk geweld, ...) lijkt noodzakelijk te zijn, vooral bij specifieke commissies rond deze problematieken. De rechthebbende en zijn referentiepersoon worden voor de commissie uitgenodigd om er aan de besprekingen deel te nemen en mee te beslissen over de persoonlijke situatie van de rechthebbende.

De advieswerkgroep heeft als doel op collegiale wijze een oriëntatie voor te stellen als reactie op een complexe situatie waarbij de lichamelijke en geestelijke gezondheid van de gebruiker zwaar te lijden heeft van het verblijf op straat of van een combinatie van onopgeloste problemen en een verzadiging van het aanbod voor bepaalde profielen (vb. groot gezin + vrouw die het slachtoffer is van intrafamiliaal geweld + intra-Europese migranten) en waarbij deze problemen mogelijk nog worden verergerd door de omstandigheid dat er van een administratief en rechtsstatuut nauwelijks sprake is of dat de betrokkenen meerdere doorverwijzingsvoorstellen weigeren of geweigerd zien.

Het verzoek om deelname aan de adviescommissie wordt meestal via een partnerdienst geregistreerd, maar kan, voor rechthebbenden zonder referentiepersoon, uitzonderlijk ook rechtstreeks bij de cel Doorverwijzing van Bruss'help worden ingediend.

De advieswerkgroep biedt ook ondersteuning voor de doorverwijzing van complexe situaties van de noodopvang naar de inschakeling.

De advieswerkgroep moet over prioritaire plaatsen in de transitcentra, de inschakelingsvoorzieningen en de aanverwante sectoren kunnen beschikken om het verstrekte advies daadwerkelijk te kunnen opvolgen met een doorverwijzing.

In Pijler 3, maatregel 23 wordt de voorbereiding van de aanbeveling met betrekking tot crisissituaties en zeer complexe situaties beschreven.

Deelmaatregel 17.6.: Monitoringcel

SMART-indicator: een maandverslag van de statistieken van de dispatching

De monitoringcel, samengesteld uit medewerkers van Bruss'help, dient maandelijks de cijfergegevens in die bruikbaar zijn voor rapportage- of lobbydoeleinden. De voor statistische doeleinden verzamelde gegevens worden geanonimiseerd en gebruikt met inachtneming van de rechten en de belangen van de rechthebbenden.

De monitoringcel maakt statistieken aan van de dispatchinggegevens, evenals van de resultaten van de doorverwijzingsadviezen, de rechtstreekse doorverwijzingen en de adviescommissies. Ze centraliseert de geanonimiseerde statistieken van de partners, verkregen via de gemeenschappelijke IT-tool, en voegt ze samen. Ze presenteert ook de resultaten van de advies- en doorverwijzingscellen.

Maatregel 18

Specifieke acties ten behoeve van migranten

SMART-indicator: Voor elk specifiek migrantenpubliek het aantal personen aangeven voor wie de situatie volgens de meting is verbeterd.

Migranten zonder verblijfsvergunning of verzoekers om internationale bescherming zonder opvang ... worden in de hoger beschreven algemene voorzieningen geïntegreerd. Die algemene voorzieningen voorzien al in verschillende regelingen naargelang de verblijfsstatus of andere sociale of administratieve kenmerken van de personen.

De verduidelijkingen hieronder geven enkele richtsnoeren voor het zoeken naar oplossingen voor zes specifieke doelgroepen:

1. Mensen zonder papieren: Het programma voor de bepaling van het migratietraject moet personen zonder verblijfsvergunning en thuislozen zo snel mogelijk bereiken zonder te wachten tot deze personen hier al jaren zonder verblijfsvergunning leven. Dit betekent dat het in maatregel 16.1 beschreven opvang- en oriëntatiecentrum het doel is voor dit publiek. Voorts moeten pilootprojecten voor onderhandelde tewerkstelling zoals het project van SAAMO worden ondersteund, zelfs vanaf OOC's en OTB's.
2. Asielzoekers: De Brussels Deal moet absoluut zorgen voor kortere termijnen tussen de Brusselse infrastructuur en de opvang door FEDASIL. De monitoring moet die verkorting van de termijnen aantonen.
3. Begunstigden van internationale bescherming: De onthaalbureaus voor nieuwkomers zijn verantwoordelijk voor de begeleiding van personen die pas zijn erkend in het kader van de internationale bescherming. Het is essentieel dat deze actoren worden geïntegreerd in het systeem voor vroegtijdige opsporing.
4. Mobiele Europese burgers: Mobiele Europese burgers hebben de bijzondere eigenschap dat ze in België werk komen zoeken terwijl ze in hun land van herkomst al in een onzekere situatie leven. Er kan een 'job first-programma' worden uitgewerkt met partners zoals Bruxelles Formation, Actiris, Hobo en partners die betrokken zijn bij inclusieve digitalisering en het leren van de landstalen om personen met een kwetsbaar profiel een betere toegang tot werkgelegenheid te geven. In het kader van dit programma zou op verzoek sociale bijstand kunnen worden verleend die rekening houdt met de buiten België verworven beroepservaring.

Om de toegang tot de sociale rechten te verbeteren voor mobiele Europese burgers in een situatie van dakloosheid, moet men hun de toegang tot een referentieadres garanderen en partnerschappen ontwikkelen met consulaten (aanstelling van SPOC's: single points of contact) voor de aflevering van papieren (paspoorten, ...). Bovendien moet de implementatie van de interculturele bemiddeling in de eerste- en tweedelijnsdiensten worden gefinancierd, ongeacht of die diensten tot de particuliere dan wel de overheidssector behoren. We denken daarbij aan daklozenrondes en straathoekwerk, dagopvangcentra, ziekenhuizen, medische centra, gemeenten, OCMW's, ...

Er zal met de EU worden overlegd over de eventuele ontwikkeling van een beschermingsmechanisme voor deze personen (Europees solidair fonds, gefinancierd door de lidstaten, overdraagbaarheid van sociale rechten, ...).

Voor sommige van die voorzieningen kan het zinvol zijn inspiratie te zoeken in de ervaring en de sociale innovaties van het Rights First-project dat tussen 2022 en 2024 in Brussel liep. Denk aan job coaching en job hunting, interculturele bemiddeling, SPOC's, ...

5. Transmigranten: Transmigranten maken weinig gebruik van de toegangs- of beschermingsmechanismen omdat ze niet in België wensen te blijven. In afwachting doen ze voornamelijk een beroep op humanitaire hulp in de humanitaire hub, die toeziet op twee essentiële aspecten:
 - » toegang tot de zorg via onmiddellijke aansluiting bij DGH;
 - » ondersteuning van de geestelijke gezondheid, op specifieke wijze te ontwikkelen.
6. Zogenaamde Roma: Gelet op de specifieke kenmerken van de zogenaamde Romagemeenschappen in Brussel moet steun verleend kunnen worden aan personen die hun wil te kennen geven om er zich te vestigen, er te werken of er hun kinderen op te voeden. Deze personen moeten de beschikbare kanalen kunnen gebruiken om zich in te schakelen in de maatschappij. Seizoenarbeiders kunnen door versterkte outreachdiensten worden geholpen om ervoor te zorgen dat zij toegang hebben tot die diensten. De aanwezigheid van hun kinderen en adolescenten op straat en hun betrokkenheid bij het leven daar blijft de thuislozensector grote zorgen baren. Bedelen, soms hun enige legale bron van inkomsten, mag niet als een misdrijf worden beschouwd. Om de toegang tot rechten te bevorderen voor dakloze Roma, moeten ze de garanties krijgen die worden opgesomd in het punt over mobiele Europese Burgers (maatregel 18.7). Andere noodzakelijke maatregelen zijn:
 - » investeren in dagopvangcentra die de Romabevolking ondersteunen (sociale, medische, juridische permanenties, ...) en activiteiten (alfabetiseringscursussen, kinderopvang, administratieve ondersteuning, informatie over rechten en procedures, ...) aanbieden;
 - » zorgen voor effectieve herhuisvesting van personen die worden getroffen door de sluiting van een kraakpand of kamp;
 - » onthaal en passende gespecialiseerde juridische begeleiding op het gebied van familie- en vreemdelingenrecht organiseren volgens een holistische en multidisciplinaire benadering;
 - » overgangsklassen en interculturele bemiddeling uitbreiden tot nieuwe scholen en zorgen voor volledige tenlasteneming van de schoolkosten (inclusief indirecte kosten: maaltijden, vervoer, schoolreizen, materiaal enz.);
 - » bewustmakingscampagnes financieren om het beeld van de Roma in de publieke opinie te verbeteren: ontcrachten van de vooroordelen en stereotypes die over deze personen de ronde doen.

Maatregel 19

Specifieke acties ten behoeve van minderjarigen

SMART-indicator: nooit kinderen weigeren

Artikel 5 van het samenwerkingsakkoord dakloosheid in herziening bepaalt dat de ondertekenende partijen de bijzondere kwetsbaarheid van kinderen en jongeren in een situatie van uitsluiting op de woningmarkt erkennen en dat zij zich ertoe verbinden bijzondere aandacht te schenken aan de preventie en bestrijding van uitsluiting op de woningmarkt bij kinderen en jongeren, op grond van de bepaling over geschikte huisvesting voor kinderen en jongeren zoals aanbevolen in de Europese Kindergarantie.

Het Masterplan heeft het mechanisme voor vroegtijdige bescherming ten behoeve van jongeren en minderjarigen nog niet gedefinieerd. Dit mechanisme kan worden uitgewerkt met de Service d'Aide à la Jeunesse, OpGroeien en het Crisisnetwerk Jeugdhulp Brussel (samenwerking tussen het CAW en Brustars).

PIJLER 3

Tertiaire preventie

DOELSTELLINGEN

- Niemand zou langer dan nodig in een overgangverblijf mogen wonen.
- Maatschappelijk werkers en inschakelingsinstellingen moeten over de nodige middelen beschikken om hun opdracht uit te voeren.

Tertiaire preventie omvat alle maatregelen die de verdere ontwikkeling en de complicaties van bewezen thuisloosheid beperken, structuur geven aan een inschakelingsproces door huisvesting en de levenskwaliteit van de betrokken personen verbeteren. Het gaat hier dus om de volledige sociale, psychologische en eventueel medische begeleiding, de omstandigheden waarin de betrokken personen tijdens deze begeleiding leven en de omstandigheden waarin de begeleiding wordt gegeven.

Tertiaire preventie beoogt dus 4 specifieke doelstellingen ter ondersteuning van de diensten voor thuislozenzorg:

- het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving van de rechthebbenden tijdens hun overgangstraject
- het verbeteren van de kwaliteit van de begeleiding van de rechthebbenden
- het verbeteren van de werkomstandigheden van de professionele hulpverleners
- het documenteren en evalueren van de trajecten met het oog op het verbeteren van de processen.

Maatregel 20

De overdraagbaarheid van de door de OCMW's geopende rechten waarborgen

SMART-indicator: Eind 2027 integreren de OCMW's hun operationele strategieën

De 19 Brusselse OCMW's sloten een gentlemen's agreement om de overdraagbaarheid te waarborgen van de rechten die zij openen voor thuislozen die in een noodopvangcentrum worden opgevangen. Wanneer iemand van centrum verandert, behoudt deze persoon hetzelfde OCMW.

De OCMW's worden verzocht die overdraagbaarheid uit te breiden tot alle daklozen, ongeacht hun verblijfplaats, en regels inzake territoriale bevoegdheid toe passen die vergelijkbaar zijn met die voor studenten: «het bevoegde OCMW is het OCMW van de plaats waar de dakloze bij de eerste steunaanvraag verbleef». Dit zou betekenen dat een OCMW, wanneer het eenmaal als bevoegd wordt beschouwd, bevoegd blijft zolang de thuisloosheidssituatie voortduurt, ongeacht de verblijfplaats van de thuisloze rechthebbende. Aan die maatregel kunnen nadelen verbonden zijn zoals de vervreemding van de werkelijke leefwereld van de betrokken persoon. Daarom kan het zinvol zijn twee aanvullende stappen in het proces van overdraagbaarheid van de rechten te overwegen:

1. een gemeenschappelijke operationele strategie voor de 19 OCMW's uitwerken, met bijzondere aandacht voor de gezondheidskaart, het zoeken van een geschikte woning en het gebruik van de glijdende huurovereenkomst, het behoud van het leefloon, de berekening van de inkomsten enz.;
2. de diensten van de 19 OCMW's met betrekking tot de opvang en de begeleiding van thuislozen groeperen (volgens het model dat wordt voorgesteld voor Dringende Geneeskundige Hulp).

Maatregel 21

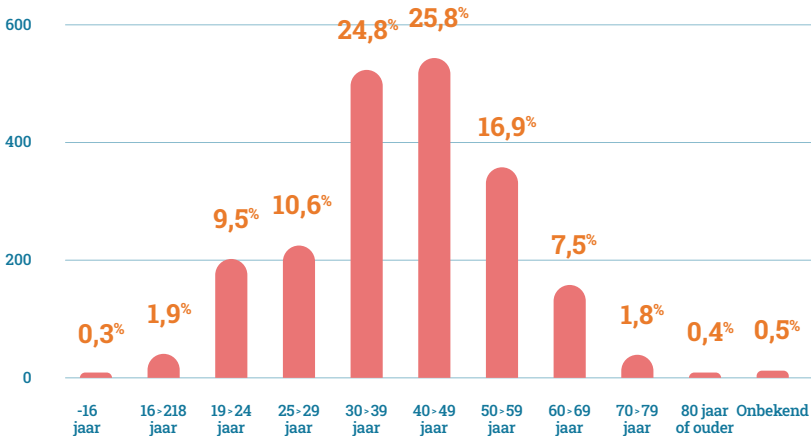
Een grootschalig Rights First 2.0-programma dat werkgelegenheid en huisvesting aan elkaar koppelt

SMART-indicator: Ieder jaar vinden 300 thuisloze personen een behoorlijke baan EN duurzame huisvesting

Samen met de huisvesting vormde de werkgelegenheid in het verleden een van de twee blinde vlekken in het beleid voor thuislozenzorg. Het Rights First-programma, medegefinancierd door de Europese Commissie en Vivalis, toonde de haalbaarheid en het maatschappelijk belang aan van het openen van de rechten, gekoppeld aan kwaliteitsvolle huisvesting en tewerkstelling. Bovendien toonde dit programma aan dat de maatschappelijk werkers hun werk weer als zinvol ervaren wanneer de personen die zij begeleiden, zich meteen veilig en gewaardeerd kunnen voelen in een woning en met een baan. Tenslotte is 1 thuisloze op de 2 tussen 18 en 40 jaar.

Geïnspireerd door het Rights First-programma en de bijbehorende instrumenten moet een samenwerkingsverband tussen de OCMW's en de vrijwilligersverenigingen (zoals Hobo) het mogelijk maken een groot aantal personen aan werk, gekoppeld aan huisvesting, te helpen. Op die manier vormt het programma op zich al het bewijs dat thuisloosheid geen onafwendbaar verschijnsel is, noch een impasse waarin mensen zonder toekomstperspectieven vastlopen. Actiris zal worden benaderd om mee te werken aan dit samenwerkingsverband en het te benutten in het kader van de partnerschappen tussen Actiris en de lokale autoriteiten (OCMW's).

Deze partnerschappen moeten ervoor zorgen dat het maatschappelijk werk van de partnervereniging optimaal wordt benut. Het verlangen naar een baan (of opleiding) moet in een zo vroeg mogelijk stadium worden geïdentificeerd door de verenigingen en overheidsdiensten die actief zijn in de thuislozensector. Daarvoor is een identificatieprotocol nodig, maar ook een opleidingsproces voor de maatschappelijk werkers.

Maatregel 22**De toegang tot en het behoud van het referentieadres verbeteren**

SMART-indicator: In 2025 wordt een grote enquête uitgevoerd bij personen met een referentieadres om het mechanisme van binnenuit te begrijpen

Het referentieadres is in het maatschappelijk werk een belangrijk instrument om de rechthebbende aan zijn sociaal-economische rechten te koppelen. Het Masterplan wil dit instrument opnieuw activeren om het een nieuwe dynamiek te geven. Samen met de betrokken actoren, de OCMW's, de gemeenten, de verenigingen van rechthebbenden ... zal Bruss'help de volgende kwesties aankaarten:

- de toegang tot het referentieadres;
- de overdraagbaarheid van het referentieadres met behoud van de territoriale bevoegdheid van het OCMW. Hoe verlies van rechten vermijden;
- de sociale begeleiding van personen met een referentieadres, die soms van de radar van het maatschappelijk werk verdwijnen;
- de geldigheidsduur van het referentieadres: hernieuwingscriteria, regelmatige controles en hun verband met de sociale begeleiding;
- de voorafgaande voorwaarde voor schrapping om administratieve complicaties te vermijden, met name voor personen die een tijdelijk onderkomen vinden bij familie;
- herziening van het principe van de automatische inschrijving na 3 maanden in een instelling, zoals voorgesteld in de omzendbrief van 7 juli 2023, om de ongewenste effecten ervan te vermijden;
- identificatie van snelle en efficiënte interinstitutionele praktijken bij onbevoegdheidsverklaring van een OCMW om het herinschakelingsproces van de rechthebbende niet te blokkeren;
- toekenning van het referentieadres aan migranten in een kwetsbare situatie. De migranten worden ook met schrapping door de gemeenten geconfronteerd, terwijl ze een verblijfsrecht in België hebben. Die situatie kan worden verholpen door de toekenning van een referentieadres;
- vergemakkelijken, met de rechtbank van strafuitvoering en de rechtbank voor de bescherming van de maatschappij, van de toegang tot een referentieadres als voorwaarde voor voorwaardelijke vrijlating wanneer er geen huisvesting/opvang beschikbaar is voor de justitiabelen.

Maatregel 23

Een dubbel ondersteunend mechanisme voor begeleiding in ‘crisis-’ of ‘complexe’ situaties ontwikkelen

SMART-indicatoren:

- Begin 2025 wordt een pool van 1000 overnachtingen per jaar in een sociaal hotel gevormd
- Midden 2025 worden 50 complexe situaties opgevolgd door het mechanisme
- Eind 2025 zijn er geen uitzettingen uit inschakelingsvoorzieningen wegens crisissituaties zonder oplossing voor herhuisvesting
- Eind 2026 zijn er geen uitzettingen uit noodopvangcentra wegens crisissituaties zonder oplossing voor herhuisvesting

Deelmaatregel 23.1. : Potentiële crisissituaties vermijden

Ongeacht de woning of opvangvoorziening waarin de persoon leeft, kunnen zich crisismomenten voordoen waarbij er geen andere oplossing lijkt te zijn dan de uitsluiting van de betrokkene, wegens onaanvaardbaar gedrag of onverenigbaarheid van het verblijf met de veiligheid van de maatschappelijk werkers of de andere rechthebbenden.

Er zal een consortium van gespecialiseerde (kwetsbaarheid, verslavingen, geestelijke gezondheid) mobiele teams worden opgericht. Elke onthaalbeheerder sluit zich al dan niet aan bij dit consortium. Dit consortium zal interventiecapaciteiten hebben en een pool van 1000 hotelovernachtingen per jaar beheren.

Bruss’help zal dit consortium helpen bij het samenstellen van de pool van 1000 hotelovernachtingen per jaar, alsook tijdens de eventuele heroriënteringsfase van de rechthebbende.

Dit consortium zal een dubbele taak hebben:

- reageren op aanvragen van aangesloten interventiebeheerders³⁶ in geval van risico op een ‘crisissituatie’ met een rechthebbende wegens agressiviteit, geestelijke gezondheidsproblemen, probleemgebruik, medische of psychische crises. Dit consortium zal de persoon stabiliseren, de teams wapenen om met de tegenslag om te gaan en met de gemeenschap van de rechthebbenden van een centrum en de opvanginstelling onderhandelen over de voorwaarden om de persoon in een crisissituatie in de gemeenschap te houden.
- Als die drie doelstellingen niet kunnen worden bereikt, organiseert het consortium de overplaatsing van de persoon naar een noodopvang- of transitplaats die als een vorm van respijtplaats kan worden gebruikt. Die respijtplaatsen worden gevonden in de vorm van hetzij beschikbare plaatsen in onthaalhuizen of noodopvangcentra als de situatie het toelaat, hetzij overnachtingen in een sociaal hotel. Overnachtingen in een sociaal hotel kunnen gedurende één tot drie weken ter beschikking van een rechthebbende worden gesteld. Aan het einde van deze variabele opvangperiode in een van die alternatieve opvangvoorzieningen wordt de situatie door de rechthebbende, de operator die de persoon vóór de crisis opving en het mobiele team geanalyseerd om een eventuele terugkeer van de rechthebbende naar het

centrum te bespreken. Als dat laatste niet mogelijk is, worden oplossingen aan de rechthebbende voorgesteld via de cel Doorverwijzing.

Het consortium moet sterke banden smeden met de urgentiediensten van het UMC Sint-Pieters, alsook met de klinische psychiatrie, om crises op te lossen die niet ambulantly ‘thuis’ kunnen worden verholpen.

Deelmaatregel 23.2. : Competenties uitwisselen om de meest complexe situaties het hoofd te bieden

SMART-indicatoren:

- Aantal complexe situaties dat per jaar door het consortium wordt opgelost.
- Aantal crisissituaties als gevolg van geestelijke gezondheidsproblemen, verslavingen of andere redenen.

Onthaalhuizen, dagcentra, centra voor straathoekwerk, transitwoningen, noodopvangcentra, OOC’s, OTB’s, ..., kunnen te maken krijgen met rechthebbenden met wie de maatschappelijk werkers het zeer moeilijk hebben of geen raad meer weten.

Deze operatoren organiseren een begeleidingsconsortium³⁷ voor complexe situaties en sturen er een door hen gekozen maatschappelijk werker naartoe om mee te werken aan de aanpak van die complexe situaties, zoals het geval is voor Réseau BITUME (toepassing van het WaB-model), met de instemming van de rechthebbende. Het overleg van de diensten is erop gericht het netwerk van ondersteuningsdiensten (dakloosheid, verslavingen, geestelijke gezondheid, ...) aan te wenden in het belang van de gebruiker. De personen die opdracht hebben die complexe situaties aan te pakken, worden uitgestuurd (gedetacheerd) door de operatoren. Zij zijn de schakel tussen de rechthebbende en de ondersteuningsdiensten. De tenlasteneming kan tot gevolg hebben dat de persoon wordt overgeplaatst van één beheerder naar een andere die beter beantwoordt aan zijn behoeften.

Het consortium moet het begeleidende team opleiden om de complexe doelgroep beter op te vangen, teneinde het reactievermogen van de diensten te verbeteren.

Deelmaatregel 23.3. : Voor de doelgroep met verslavingen

SMART-indicator: Aantal interventies van mobiele teams per jaar voor crisissituaties wegens verslavingen of alcoholgebruik

De kwestie van het drugs- en alcoholgebruik, al dan niet in combinatie met geestelijke gezondheidsproblemen, maakt deel uit van de uitdagingen die aan de opvang van thuislozen zijn verbonden. De prevalentie van drugs- en alcoholgebruik bij personen die in de Brusselse metro leven, wordt op meer dan 50% geraamd, en 40% van deze mensen heeft geestelijke gezondheidsproblemen (SITREP SubLINK okt-nov-dec 23).

De maatregel om potentiële crisissituaties te vermijden en die in verband met complexe situaties hebben betrekking op het behoud van opvang/huisvesting. Zij moeten gepaard gaan met een medisch en psychosociaal onderdeel dat de sociale en gezondheidsrisico’s van mensen met verslavingen kan beperken. De voorziening moet openstaan voor personen met of zonder verblijfsvergunning.

Hotelovernachtingen: een instrument op maat voor maatschappelijk werk

Begeleiding in hotels en respijtopvang - zoals vandaag wordt toegepast in het kader van het project SubLINK - wordt gegeven via versterkte mobiele partners die zich engageren om mensen te begeleiden en oplossingen te creëren door het smeden van banden met partners die gespecialiseerd zijn in oriëntatie en het vinden van woningen. De voorziening ‘hotelovernachtingen’ kan de opvang van de begunstigden verbeteren. Dankzij deze hotelovernachtingen krijgen ze niet alleen een adempauze en een tijdelijk onderkomen, maar kan ook een psychologisch, medisch en sociaal begeleidingstraject worden uitgestippeld. Deze voorziening is noch een noodopvangcentrum, noch een duurzame oplossing, maar kan een belangrijk instrument zijn voor het uitstippelen van een duurzaam traject om mensen van de straat weg te halen. Voor de begunstigden biedt dit systeem (hotelovernachtingen + gepersonaliseerde individuele begeleiding) een onderkomen/een adempauze in een alternatieve vorm die verschilt van de klassieke noodopvang. De criteria die het plaatsen in een hotel door een terreinwerker rechtvaardigen, hebben betrekking op drie dimensies:

1. **adempauze:** uitputting, bescherming van een kwetsbare persoon (besmettelijke ziekte, zwangerschap, een conflict laten uitdoven enz.);
2. **begeleiding:** openen van rechten (DGH, identiteitskaart enz.), administratieve stappen, vrijwillige terugkeer naar het land enz.;
3. **time-in/time-out:** vóór een geplande opname in een voorziening of vóór een afspraak (ziekenhuisopname, kuur, opvangcentrum, onthaalhuis enz.).

Operationele coördinatie drugs en kwetsbaarheden:

De voorziening moet een verwijdering van de gebruikslocaties bieden, evenals ruimte voor privacy en een plaats waar de betrokkene zijn traject in handen kan nemen

Wat operationele coördinatie betreft, werkt Bruss’help met het Dienstenplatform van mobiele actoren die actief zijn rond het thema ‘crack’, of rond andere stedelijke kwetsbaarheden in de metro, op straat of in kraakpanden. Het Dienstenplatform is gericht op het zoeken van oplossingen, op coconstructie in het kader van complexe individuele of collectieve situaties. De partners die aan het Platform meewerken, krijgen versterking van verbindingsfuncties.

Het Platform sluit aan bij de andere onderdelen van het Masterplan en heeft als doel contact te houden met de gebruikers en de ‘hard-to-reach’ locaties. Het Platform kan ook zorgen voor oriëntatie en/of doorstroming naar de problematiek met betrekking tot verslavingen of geestelijke gezondheid. Het ontwikkelt ook de input van specifieke epidemiologische kennis in het migratietraject van de personen die met verslavingen leven.

Beperking van de alcoholrisico’s:

De beperking van de alcoholrisico’s verbetert de gezondheidstoestand van de personen met een alcoholverslaving, maakt het mogelijk aansluiting te vinden bij een zorgtraject, vermindert de uitsluitingen uit de centra en verbetert de kwaliteit van de opvang. Samusocial zal programma’s voor de beperking van de alcoholrisico’s ontwikkelen in twee van zijn centra. Cover, dat als taak heeft risicobeperking in de daklozensector te ondersteunen, schoolt zichzelf bij en zorgt ook voor de opleiding en begeleiding van de teams die structuren met beperking van de alcoholrisico’s ontwikkelen.

Hotelvoorziening van het type ASSORE:

Het voorzieningstype Assore moet voor de volgende legislatuur worden geprogrammeerd met 200 plaatsen in hotels of individuele opvang om daklozen uit de Brusselse metro’s met of zonder middelengebruik, met of zonder papieren voor een langere periode (1 jaar) te begeleiden. Bruss’help neemt het logistieke beheer op zich, terwijl de SubLINK-partners en/of andere geconventioneerde verenigingen voor de PMS-begeleiding zorgen. Het individuele verblijf en de begeleiding zijn gericht op de langere termijn en op het vinden van inschakelingsoplossingen. Dit is een essentiële voorziening van het anticrackplan.

Het overleg van de actoren van noodopvang en inschakeling over de begeleiding van het middelengebruik ondersteunen:

De nood- en transitopvangcentra zullen worden ondersteund om in de mate van het mogelijke drop-outs en uitsluitingen wegens middelengebruik in de instellingen te vermijden. De ondersteuning zal er enerzijds op gericht zijn middelen met een kleiner risico ter beschikking te stellen en materiaal van de gebruiker te recupereren. Anderzijds moeten de personen worden beschermd door een soepele, inclusieve reglementering die crisissituaties vermijdt. Daartoe wordt in alle noodopvang- en inschakelingsvoorzieningen informatie en promotiemateriaal rond gezondheid verspreid en ter beschikking gesteld.

Bovendien worden transitwoningen en onthaalhuizen ingericht om een gecontroleerd gebruik en een beperking van de risico’s te garanderen. Er wordt rekening gehouden met de specifieke kenmerken van doelgroepen zoals migranten, jongeren en oudere personen.

Beschikken over materiaal voor risicobeperking en gezondheidspromotie dat naar de talen van de begunstigden is vertaald:

Gelet op de kosmopolitische structuur van de dakloosheid is het belangrijk dat de betrokken personen toegang hebben tot geletterdheid inzake gezondheid in hun eigen taal. Het materiaal is niet aangepast voor straatmedicijnen of voor drugs die door anderstaligen worden gebruikt.

De toegang tot de ziekenhuizen verbeteren voor kansarme gebruikers met een probleem van dubbele diagnose:

Samenwerkingen met BRUMENTA en PFCSM zullen zorgen voor een betere begeleiding van druggebruikers met een diagnose van zowel verslaving als geestelijke gezondheidsproblemen. Bij de reorganisatie van de diensten voor geestelijke gezondheidszorg in zorgnetwerken en -circuits in het kader van de ‘hervorming 107’ werden voorzieningen opgezet waarvan de financiering moet worden ondersteund.

36 Tot de leden behoren onder meer de interventiediensten van de aanverwante sectoren zoals Fedasil, de diensten voor jeugdzorg, de onthaalstructuren voor ex-gedetineerden enz.
37 Eventueel (met) Brusano

Maatregel 24

Over een NBMV-aanpak voor het Brussels Gewest beschikken

SMART-indicatoren:

- Aantal NBMV's per jaar dat door de bevoegde instellingen wordt opgevangen
- Aantal NBMV's per jaar dat toegang heeft tot de rechten
- Aantal weigeringen van begeleiding van een NBMV per jaar

De begeleiding van niet-begeleide minderjarige vreemdelingen is de verantwoordelijkheid van FEDASIL en van de voogdijdienst van de FOD Justitie. Wanneer deze personen specifieke bescherming nodig hebben, worden de gemeenschappen bevoegd. Het Gewest en de GGC vallen hier dus buiten. Dat belet niet dat de Brusselse autoriteiten kunnen tussenkomen, bijvoorbeeld via:

- de Brussels Deal, die betrekking heeft op 2 niet-geïnstitutionaliseerde specifieke centra voor NBMV's;
- de gezamenlijke oprichting door FEDASIL, het Gewest en de 3 gemeenten rond het Zuidstation van een opvangvoorziening voor NBMV's die op straat leven;
- stadsvernieuwingscontract 7 voor de inrichting van een NBMV-ruimte.

Het Masterplan nodigt uit tot het omschrijven van een procedure die de Brusselse actoren in staat stelt gemeenschaps- (SAJ/ SPJ/ Opgroeien) en federale (FEDASIL, voogdij), maar ook gewestelijke (bijvoorbeeld om woningen te zoeken), of lokale (zoals politiediensten en OCMW's) voorzieningen beter te activeren.

De uitdagingen zijn vooreerst de bescherming van minderjarigen en hun toegang tot de grondrechten. Wat dat betreft, is het belangrijk dat de dispatching en het doorverwijzingsmechanisme waarvan sprake is in het Masterplan, geen extra verwarring veroorzaken met betrekking tot de meldingen aan de voogdijdienst en Fedasil. Om de meldingen niet door elkaar te halen, worden dus geen NBMV's gemeld aan de dispatchingdiensten en doorverwijzingsmechanismen. Opgevangen worden zonder gemeld te worden, blijft bovendien een recht.

Vervolgens hebben de uitdagingen een sociaal karakter: hoe begeleiden we deze jongeren bij het opbouwen van hun heden en hun toekomst? Er zijn aanzienlijke marges voor innovatie op dat vlak.

Ten slotte zijn er ook uitdagingen op het vlak van preventie en veiligheid: hoe vermijden we criminaliteit en uitbuiting? Uiteraard moet iedereen zijn eigen vak uitoefenen, maar het huidige gebrek aan communicatie tussen de sociale actoren en de actoren van preventie en veiligheid komt de NBMV-jongeren zeker niet ten goede.

De werkzaamheden die zijn aangevat door de federale overheid, het Gewest, de drie gemeenschappen, de OCMW's , het Zuidstation, CREBIS en een uitgebreid netwerk van verenigingen (zoals SOS Jongeren, Caritas, Mentor, Lama ...), moeten worden voortgezet om een protocol voor de aanpak van deze drie uitdagingen te ontwikkelen en zo de mobilisatie van de diverse expertises en competenties te bevorderen. De twee gemeenschappen moeten hier dringend bij worden betrokken.

Maatregel 25

Een plan voor gezondheidsmonitoring en een gewestelijk proces voor aansluiting bij DGH ontwikkelen

SMART-indicatoren :

- Ontwikkeling van een monitoringplan in 2024
- Ontwikkeling van een gewestelijk mechanisme voor aansluiting bij de DGH in 2026.

Het gaat hier om de permanente voortzetting van het overleg inzake gezondheidsmonitoring, ondersteund door de SPOC-opdrachten van het COVER-team, dat de volgende taken heeft:

- ontwikkelen van een strategisch plan rond bewustmaking, voorbereiding en informatie over vaccinatie, tracing, tests en preventieve maatregelen;
- opstellen van aanbevelingen en uitvoering van strategieën voor risicobeperking binnen de daklozensector (RDR, alcohol, drugs, HVC, hiv);
- opstellen en verspreiden van informatie over regelgeving om de gezondheid van de bevolking te beschermen;
- opstellen en verspreiden van omzendbrieven met informatie over deze regelgeving en de maatregelen die voor de daklozensector worden toegepast, met de hulp van Bruss’help en Vivalis (voor het opstellen en de interpretatie van de aangepaste maatregelen voor de sector).

Dit behoort niet tot de perimeter van het plan voor gezondheidsmonitoring, maar zou eraan toegevoegd moeten worden: de verschillen in de praktijken van de Dringende Geneeskundige Hulpverlening bemoeilijken de toegang tot de gezondheidszorg. Een zeer groot deel van de thuislozen heeft alleen toegang tot de DGH. Experimenten voor zo goed als automatische aansluiting die bepaalde OCMW's hebben opgezet, hebben aangetoond dat de uitbreiding van de gedekte groep mensen niet noodzakelijk tot een stijging van de uitgaven in de gezondheidszorg leidt.³⁸

Met het oog op de optimalisering van de voorziening moet de Brusselse Regering met de Federale Regering onderhandelen over de invoering van één gewestelijk systeem voor aansluiting bij de DGH en de terugbetaling van de zorg, en moet ze de Federale Regering ertoe overhalen 100% van deze voorziening te financieren.³⁹ Dit zou het mogelijk maken een gecoördineerd beheermodel voor DGH voor alle Brusselse OCMW's uit te werken. Zo zouden de sociale actoren minder formaliteiten bij de OCMW's moeten vervullen om de territoriale verankering te bewijzen. Ten slotte zou het op die manier gemakkelijker moeten zijn om het gewestelijk ondersteuningsprogramma voor de bepaling en de voltooiing van het migratietraject (VMT) vanuit de DGH en de opvangoperators uit te werken.

Maatregel 26

Een gezamenlijke inspanning doen om de kwaliteit van de begeleiding te verbeteren

SMART-indicator: Eind 2025 [2027] hebben 30 [100] operatoren hun begeleidingsprojecten herzien en gedeeld

Met het oog op de uitdieping van de aanpak waarover Vivalis momenteel met de AMA- en BICO-federaties onderhandelt (kwaliteitsbeleid), wordt elke operator uitgenodigd om zijn sociale, psychologische en eventueel medische project te versterken met een institutionele visie, met bijzondere aandacht voor de doelstellingen, de sterke punten, de zwakke plekken, de verbeterpunten en zijn vermogen om de diensten samen met de rechthebbende te organiseren, rekening houdend met hoe hij/zij zijn/haar toekomst ziet. Elke operator wordt uitgenodigd om zijn project te delen met de andere partners.

De operatoren en het OCMW worden uitgenodigd om hun relaties verder uit te bouwen, onder meer via de sociale coördinatie en de governancemechanismen van GWGP.

In de collectieve inspanning waarachter de sector van de thuislozenzorg, de aanverwante sectoren en de beleidsmakers zich scharen, is het essentieel dat goede praktijken worden verzameld en gedeeld. Het delen van goede praktijken wordt regelmatig door middel van verslagen of seminars georganiseerd om ze uit te leggen of uit te breiden tot andere locaties of interventiedomeinen met betrekking tot thuisloosheid. Bruss’help staat in voor de organisatie van regelmatige uitwisselingen van ervaringen en seminars om de goede praktijken optimaal te benutten. Deze bijeenkomsten worden bijgewoond door vertegenwoordigers van de OCMW's en de eerstelijns sociale actoren. De praktijkgemeenschap zoals toegelicht in maatregel 2 kan als voorbeeld dienen.

Maatregel 27

Een renovatiefonds voor kwaliteitsvolle opvang- en huisvestingslocaties oprichten en operationaliseren

SMART-indicator: aantal uitgevoerde renovaties

Meerdere onthaalhuizen, dagcentra en opvangcentra zijn aan renovatie toe, hetzij omdat ze verouderd zijn, hetzij omdat de leefomstandigheden er niet meer aan de normen voldoen, hetzij omdat de energieprestaties van de gebouwen niet meer in overeenstemming zijn met de huidige milieunormen.

Geruggensteund door de deskundigheid van de BGHM en van Leefmilieu Brussel zal een consultant een diagnose van de gebouwen uitvoeren om de behoeften en de kostprijs van de noodzakelijke renovaties⁴⁰ in te schatten. De Brusselse autoriteiten zullen een financieringsmechanisme voor die renovaties op het getouw zetten, en elke beheerder kan op vrijwillige basis beslissen om al dan niet gebruik te maken van de door de overheid ter beschikking gestelde faciliteit.

Zoals in maatregel 9 wordt aangegeven, hebben de kwetsbaarste personen het minst bijgedragen aan de klimaatverandering, maar lijden ze er het meest onder en dreigen ze er het zwaarst door getroffen te worden. Een rechtvaardige transitie is alleen mogelijk als rekening wordt gehouden met de levensomstandigheden van deze bevolkingsgroep.

38 Momenteel maken slechts 16.000 in Brussel verblijvende personen gebruik van de DGH, terwijl het totale aantal personen op 56.000 tot 80.000 wordt geschat. Dat maakt dus een dekkinggraad van 20 tot 30%. De sector van de welzijnszorg en met name de noodopvangstructuren besteden te veel energie aan het openen van de DGH, en slagen daar niet in voor een groot deel van de doelgroep waarop ze zich richten. Voor de OCMW's vertegenwoordigt de werkdruk ondanks dit zwakke resultaat in totaal +/- 7,5 miljoen euro aan personeelsuitgaven uit eigen middelen, terwijl de zorg en de onderzoeken die nog voor hun rekening zijn, overeenstemmen met +/- 1,5 miljoen euro aan uitgaven, eveneens uit eigen middelen.

39 67% van de DGH-begunstigden ontvangt DGH via een Brussels OCMW. De kwestie van de DGH is dus zeer specifiek voor Brussel. Ze is er veel meer aan de orde dan in Vlaanderen (18%) of Wallonië (15%). De federale overheid moet dus de specifieke Brusselse situatie van de DGH erkennen en ze financieren.

40 Of van de veranderingen van gebouwen (verkoop van het oude, aankoop van een nieuw)

Maatregel 28**Ervoor zorgen dat iedereen over een elektronische documentenhouder beschikt****SMART-indicatoren:**

- Eind 2025 is de sociale portefeuille toegankelijk.
- Eind 2026 beschikken 2000 personen over een sociale portefeuille, eind 2028 is dat aantal gestegen tot 5000.

Elke rechthebbende (met regelmatig, onregelmatig of zelfs illegaal verblijf) kan, indien gewenst, beschikken over een elektronische documentenhouder (EDH) met daarin alle documenten die hij wil bewaren en die hij mogelijk wil delen met de welzijnswerkers.

De doelstellingen zijn:

- ervoor zorgen dat de rechthebbende snel de nodige documenten kan voorleggen tijdens afspraken met sociale diensten;
- gemakkelijk informatie doorgeven die de rechthebbende liever niet bij elke afspraak herhaalt (zoals het relaas van zijn persoonlijk traject);
- over een back-up beschikken van papieren documenten die gestolen of verloren kunnen worden.

Deze elektronische documentenhouder wordt volledig beheerd door de rechthebbende, die zich kan laten bijstaan door een professional van zijn keuze of door eender welke andere persoon. Het verschil met het model van het globaal medisch dossier (GMD) is dat de elektronische documentenhouder eerst in handen komt van de persoon zelf, terwijl het GMD begint bij de artsen.

Alleen de rechthebbende zelf kent de inhoud van de documentenhouder, die alleen voor hem toegankelijk is. Zo is er geen verplichting om er specifieke documenten in te plaatsen. De professionele gesprekspartner is dus niet op de hoogte van de inhoud. De rechthebbende mag de inhoud delen met wie hij wil. Afhankelijk van zijn behoeften selecteert hij de document(en) die hij wil delen. Hij kan ook zelf beslissen welke documenten hij in de documentenhouder plaatst. Dat kunnen bijvoorbeeld zijn:

- verslagen van sociale interventies;
- elementen van de sociale voorgeschiedenis zoals een overzicht van de essentiële punten:
 - » rechten die kunnen worden geopend (leefloon, dringende geneeskundige hulpverlening (DGH) enz.);
 - » financiële middelen die kunnen worden ingezet;
 - » de contactpersoon van het team of van de referentiepersoon voor de rechthebbende;
 - » bewijs van voorrang voor de toegang tot bepaalde voorzieningen;
 - » ...
- de stappen die de rechthebbende en/of de maatschappelijk werker heeft ondernomen om (sociale, economische, politieke en culturele) rechten van de betrokkene te openen, te herstellen of te consolideren;

- de onbevooroordeelde transcripties van uitdrukkelijke en uitgedrukte verzoeken van rechthebbenden (aard van het verzoek, bekende/vertrouwde geografische locatie, ...) en de situatie van de rechthebbende;
- de ontvangstbevestigingen van de bijstandsaanvragen aan de OCMW's (inclusief een referentieadres), de kennisgevingen van de beslissingen van de raden voor maatschappelijk welzijn van de OCMW's, de excepties van onbevoegdheid en de handhaving van bevoegdheid in het kader van het gentleman's agreement tussen de OCMW's in het kader van de noodopvang;
- de SPI-initiatieven, de validatie van vaardigheden, de erkenning van diploma's, de opleidingsdagen, ...;
- het openen van een Globaal medisch dossier (GMD), de activering van de gezondheidskaart (inclusief DGH), ...;
- het bewijs van inschrijving van de kinderen aan een school en de andere diensten voor jongeren, kinderen, kleuters en peuters;
- de door de diensten van ONE en K&G opgestelde documenten voor de gezondheidspreventie en -monitoring van kleine kinderen;
- de opvangstructuren voor kinderen en jongeren tijdens de vrije tijd en de vakantie;
- de aansluitingsdocumenten bij een club of een vereniging.

Het bezit van deze documentenhouder is nooit verplicht.

De IT-tool die voor de elektronische documentenhouder wordt gebruikt, moet de nodige garanties bieden om misbruik te vermijden. Het moet ook mogelijk zijn een dergelijke documentenhouder aan te maken voor een gebruiker die anoniem blijft of een pseudoniem gebruikt.

Voor de praktische uitvoering van deze maatregel moeten vrij toegankelijke lokalen met computers beschikbaar zijn zodat de rechthebbende zijn ontmoeting met de betrokken diensten kan voorbereiden. Voorbeeld: een vergrendel-/maskeersysteem om te verhinderen dat een eventuele kwaadwillige professional druk op de rechthebbende kan uitoefenen om hem documenten te bezorgen die hij niet wenst te delen. Alleen op die manier kunnen we het vertrouwen van de rechthebbenden winnen om gebruik te maken van dit systeem, dat zoals het hier wordt voorgesteld nog niet geschikt is voor ieder publiek.

Paradigm⁴¹ zal van de Brusselse autoriteiten opdracht krijgen de EDH tijdens een testfase te introduceren en te beheren op basis van de aanbevelingen van de rechthebbenden. In dit verband moet worden verwezen naar het Gezamenlijk decreet en ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en de Franse Gemeenschapscommissie betreffende de openbaarheid van bestuur bij de Brusselse instellingen (2019).⁴²

Alle personen die toegang hebben tot het dossier van een rechthebbende verwerken de informatie discreet, in overeenstemming met de GDPR.⁴³

Maatregel 29**Volledige dematerialisatie verbieden en fysieke toegang garanderen****SMART-indicatoren:**

- Aantal fysieke loketten
- Aantal toegangspunten tot computers, internetaansluitingen en opleidingen voor personen die het wensen

Jarenlang werd de digitalisering van de samenleving in snel tempo doorgevoerd. Het is tijd voor een pauze om de toegang tot de essentiële diensten snel en op grote schaal te verbeteren. Hiertoe moeten nieuwe loketten worden geopend. Dit zal tot uiting komen in:

- toegankelijke en kwaliteitsvolle loketten en telefonische dienstverlening op de diensten van algemeen belang (overheidsdiensten, ziekenfondsen, socialezekerheidsinstellingen, banken, openbaar vervoer, energieleveranciers, ...);
- een onderbreking in de digitalisering van de diensten van algemeen belang;
- overleg over de plaats van de digitalisering in de samenleving, rekening houdend met de impact op de democratie en de maatschappelijke en ecologische gevolgen, met name voor de thuislozen.

Ongeacht de inspanningen die in de strijd tegen de digitale kloof worden geleverd, is het essentieel dat de fysieke loketten bij de overheden en de dispatching- en doorverwijzingsdiensten behouden blijven.

⁴¹ Paradigm is de IT-partner van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze onderneming kan belast worden met elke mogelijke ontwikkelings- of ondersteuningsopdracht in verband met informatica, telematica en cartografie.

⁴² Dit gezamenlijk decreet en ordonnantie herinnert aan de toepassing van de Europese richtlijn (EU) 2016/679 van 27 april 2016 betreffende de bescherming van natuurlijke personen in verband met de verwerking van persoonsgegevens en betreffende een vrij verkeer van die gegevens en tot intrekking van richtlijn 95/46/EG.

⁴³ Interregionaal samenwerkingsakkoord 2023

Maatregel 30

De beroepen van de hulp- en zorgverlening aantrekkelijker maken

SMART-indicator: Verhouding tussen de werkelijke personeelsbehoefte en de aanwervingen per vakgebied

Gezien het personeelstekort in de gezondheids- en welzijnssector moet het Brusselse beleid gericht zijn op de herwaardering, de aantrekkelijkheid, de kwaliteit en de stabiliteit van de banen. Evenzo moet het vrijwilligerswerk worden opgewaardeerd en is er een behoefte aan gedegen opleidingen voor vrijwilligers, ervaringsdeskundigen en peerhelpers (zie pijler 4).

Rekening houdend met de diversiteit van de doelgroepen en de complexiteit van de problematiek moet bovendien worden gegarandeerd dat elke operator over voldoende gekwalificeerd personeel beschikt. Indien nodig moeten de in de bestaande regelgeving vastgelegde begeleidingsnormen worden herzien.

Deelmaatregel 30.1.: Peerhelpers en ervaringsdeskundigen

SMART-indicatoren:

- Aantal peerhelpers per jaar dat voor een dienst voor thuislozenzorg is gaan werken
- Aantal ervaringsdeskundigen dat is gaan werken voor een dienst die thuisloosheid aanpakt

Peerhulp en het werk van ervaringsdeskundigen berusten op het professioneel inschakelen van (voormalige) hulp- en zorgbehoevenden. Deze personen, die zelf een hersteltraject hebben doorlopen om hun levenskwaliteit te verbeteren, zetten zich met hun levenservaring in voor anderen. Ze doen dat in de vorm van psychosociale begeleiding, animatie, opleiding of politieke vertegenwoordiging van kansarme groepen of personen met psychosociale problemen. In dat kader doen peerhelpers rechtstreeks aan welzijnswerk en komen ze dus in contact met kwetsbare doelgroepen, terwijl ervaringsdeskundigen zich veeleer richten op het adviseren en bewustmaken van beleidsmakers, hulpverleningsdiensten en burgers, of op de implementatie van het overheidsbeleid in de administraties van de hulpverlening.

Die aanpak is een van de belangrijkste recente innovaties op het gebied van hulp- en zorgverlening. Door de expertise van de voormalige hulp- en zorgbehoevenden te integreren, helpt peerhulp de professionele teams hun praktijken te herzien en hun relatie met hun doelgroepen op een andere manier te bekijken. De integratie van die 'praktijkervaring' in de welzijns- en gezondheidsberoepen opent nieuwe mogelijkheden om nauwkeurig in te spelen op de behoeften van de kwetsbare groepen. Evenzo zijn peerhulp en het delen van ervaringen een onmisbaar instrument om de diensten toegankelijker te maken en ervoor te zorgen dat ze meer worden gebruikt.

Het is echter ook belangrijk oog te hebben voor de moeilijkheden die aan het aanwerven van een peerhelper in het personeelskader verbonden zijn. Om de teams niet te verzwakken, is het dus essentieel dat peerhelpers ten minste gedurende een aanpassingsperiode van meerdere maanden of zelfs een jaar worden gefinancierd bovenop het basiskader. Peerhulp opent nieuwe mogelijkheden, maar de peerhelpers, de nieuwe vakgebieden en de nieuwe praktijken moeten ook worden omkaderd. De structuren moeten over de middelen beschikken om ze te omkaderen.

Deelmaatregel 30.2.: Financiering van de medewerkers

SMART-indicator: SMART-indicator: Al het personeel in de sector van de daklozenzorg wordt gefinancierd in het kader van een nieuw subsidiebeleid

Een aanzienlijk deel van het personeel van de sector bestaat uit gescos en maribels ter compensatie van personeelstekorten in de teams als gevolg van niet-aangepaste en te restrictieve kaders in de wetgeving van de GGC, de CoCof en de VG. Voor dit personeel is er een verschil tussen de werkelijke loonkost en de toegekende subsidie en zijn er ook beperkingen met betrekking tot de profielen die men mag aanwerven (beperkte anciënniteit enz.). Voor tal van instellingen is die situatie financieel niet houdbaar op termijn. Bovendien gaat kostbare knowhow verloren wanneer men verplicht is altijd personeel met weinig anciënniteit aan te werven om het financieel houdbaar te maken. Daarom zal al het personeel in de sector van de daklozenhulp gebaat zijn bij 100% financiering door de subsidiërende instanties. Desnoods moet dat maar geleidelijk gebeuren zoals in andere sectoren.

Deelmaatregel 30.3.: Zwaarte van het werk, personeelstekort en erkenning van het maatschappelijk werk

SMART-indicatoren:

- Werknemerstevredenheid via het kwaliteitsplan van de diensten voor daklozenhulp.
- Aantal verkregen structurele banen
- Nieuw loonbeleid dat het werk minder belastend maakt

Het personeelstekort en het belastende karakter van het werk houden onder meer verband met de arbeidsvoorwaarden, maar ook met vrijwillige ontslagen van personeelsleden, wervingsproblemen, ontoereikende omkaderingsnormen en de loonvoorwaarden. Er moeten inspanningen worden gedaan op de volgende punten:

- structurele banen scheppen in het kader van het functionele beleid om de ontwikkeling van het dienstenaanbod te bevorderen. Dit impliceert allereerst dat het personeelskader van de door de GGC, de CoCof en de VG erkende diensten naar boven wordt herzien door de invoering van nieuwe functies of de versterking van de bestaande functies in de diensten op basis van

overleg met de sector. Anderzijds laten het voorzitterschap van de Regering en dat van het Verenigd College een kadaster opmaken van de programma's om te voorzien in de structurele behoeften die met facultatieve subsidies worden gefinancierd. Zij zorgen ervoor dat die facultatieve subsidies voor innovatieve projecten die al enkele jaren bestaan, worden omgezet in meerjarenfinancieringen die rekening houden met de loonindexeringen. Wanneer een project wordt beschouwd als structureel noodzakelijk voor het aanbod in de sector, worden besprekingen gevoerd rond een wetswijziging en een erkenning van het project om de werking en de financiering ervan op lange termijn te garanderen. Het Masterplan is trouwens een instrument voor de identificatie van essentiële diensten waarvan er vandaag meerdere worden gefinancierd met facultatieve subsidies;

- toegang geven tot premies, een beperkte loopbaan, extra verlofdagen, een degelijk contract met voordelen (dertiende maand, maaltijdcheques, groepsverzekering enz.), in de meeste gevallen voor onbepaalde tijd, met een aantrekkelijker salaris door een algemene verhoging van de schalen;
- de wedden van de medewerkers in de sector aantrekkelijker maken door ze in overeenstemming te brengen met de risicopremies die gebruikelijk zijn in de politieberoepen;
- de veiligheid, het welzijn op het werk en de preventie van psychosociale risico's verbeteren door er arbeidstijd aan te besteden in het personeelskader, en begeleidingsinstrumenten zoals die van ABBET nog meer ontwikkelen;
- beschikken over verbindingspersoneel in instellingen of mobiele teams die gespecialiseerd zijn in de begeleiding van specifieke doelgroepen (bv. partnergeweld, verslavingen, geestelijke gezondheid, SW enz.);
- beschikken over een mobiel team van ervaren medewerkers om de leemten in de teams als gevolg van langdurige afwezigheden op te vullen;
- de economische, zuiver op cijfers gestoelde visie op de door de diensten aangeboden psychologische, medische en sociale opvolging vermijden bij de coördinatie, de financieringen en de controles die hun worden opgelegd. Dat zorgt voor administratieve overlast en extra druk op de medewerkers, die al overbelast zijn, zodat zij hun werk niet meer naar behoren kunnen doen. Om de rechthebbenden oplossingen voor de lange termijn aan te bieden, is het belangrijk de kwaliteit, en niet de kwantiteit van de hulp te benadrukken. Het smeden van een vertrouwensband tussen de medewerker en de begunstigde vergt tijd, maar is essentieel voor de kwaliteit van de hulpverlening;
- het vrijwilligerswerk is een niet te onderschatten troefkaart om de inspanningen van het Masterplan te ondersteunen. Elke structuur die een beroep doet op deze arbeidskrachten, moet een omkadering bieden die aangepast is aan de verleende diensten.

PIJLER 4

Preventie van institutioneel geweld & mobilisatie van de stem van de rechthebbenden

DOELSTELLINGEN

- Niemand mag het slachtoffer zijn van discriminatie wegens zijn of haar status van dakloze
- «Niets voor de rechthebbenden zonder de rechthebbenden».

Geweldpleging komt op verschillende niveaus voor: door hulp- en zorgverleners tegen rechthebbenden of tegen andere hulp- en zorgverleners, door instellingen die rechtstreeks of onrechtstreeks bij de thuislozenzorg betrokken zijn tegen rechthebbenden of tegen hulp- en zorgverleners, door de samenleving tegen rechthebbenden of tegen hulp- en zorgverleners. Quaternaire preventie is gericht op het wegnemen van drempels en hinderpalen, vrijwillig of onvrijwillig gecreëerd door instellingen die een rol spelen in een of meer types van preventie van thuisloosheid.

Uitgaande van het principe dat de rechthebbenden in elke operationele of beleidsmaatregel een rol moeten spelen, heeft zij als doel rekening te houden met de stem van de eerste betrokkenen. Daklozen, peerhelpers en gemeenschappen zijn de referentiepartners voor dit preventieniveau.

Maatregel 31

De professionele en institutionele deontologie voeden

SMART-indicatoren : Zie indicatoren voor dispatching en doorverwijzing

De deontologische code van het maatschappelijk werk⁴⁴ voorziet in een verplichting tot samenwerking, onderlinge hulp en collegialiteit. Hij bepaalt dat maatschappelijk werk altijd in het belang van de rechthebbende moet worden verricht. Teamwork of, bij uitbreiding, samenwerking met externe partners, ontslaat de maatschappelijk werker van geen enkele van zijn verplichtingen ten aanzien van de rechthebbende.

Het Masterplan is gericht op preventie. Het wil ook een reactie zijn op het verminderde vertrouwen van de rechthebbenden in de oplossingen die hen worden voorgesteld en op de uitputting van de maatschappelijk werkers. In dat opzicht kan de professionele deontologie een krachtige hefboom zijn voor een oplossing.

De welzijnswerkers moeten dan ook, op het niveau van hun instellingen, geregeld de tijd nemen om de deontologische code van het maatschappelijk werk opnieuw te bekijken met bijzondere aandacht voor de volgende punten:

- **de band** met de thuisloze in het licht van het risico op verwatering van de verantwoordelijkheden binnen netwerken of teams. Te veel rechthebbenden raken de weg kwijt, haken af of worden vergeten. «De band garanderen», «de band niet loslaten» zijn een herformulering van de deontologie;
- **de overdracht en in omgekeerde richting de feedback** tussen organisaties wanneer de rechthebbende van begeleiding verandert. De rechthebbenden zeggen moe en soms beschaamd of zelfs gekwetst te zijn omdat ze voortdurend dezelfde trieste levensverhalen moeten vertellen. In het belang, op verzoek en met de medewerking van de rechthebbende voeden de maatschappelijk werkers de kwaliteit van het maatschappelijk werk door informatie te verstrekken aan de instelling die de rechthebbende overneemt en, omgekeerd, door de vorige begeleidingsinstantie feedback te geven over haar impact. Dit alles met strikte inachtneming van het beroepsgeheim;
- **do-no-harm:** het vermijden van elke praktijk die de rechthebbende uitsluit of zijn situatie verergert. In dat verband zou het zinvol zijn het gebruik van 'zwarte lijsten' opnieuw te bekijken in die zin dat er altijd een aan de persoon aangepaste oplossing mogelijk moet zijn. Deze herziening zou bijvoorbeeld kunnen leiden tot vastberadenheid om te vermijden dat wie dan ook wordt weggestuurd zonder dat er alternatieve oplossing beschikbaar is.

Die drie deontologische verbeteringen zijn moeilijk vol te houden en de omgekeerde praktijken zijn wijdverbreid in alle sectoren die verband houden met het recht op huisvesting of het welzijnswerk. Het is ook wenselijk collectieve werkruimten rond deontologie te organiseren, bijvoorbeeld op initiatief van beroeps- of ondersteunende organisaties.

⁴⁴ https://www.comitedevigilance.be/IMG/pdf/code_belge_AS.pdf

Maatregel 32

De rechthebbenden kennen de procedure voor het indienen van klachten op het niveau van de dienst, de erkenningsadministratie van de dienst en de gewestelijke ombudsman

SMART-indicator: Om de twee jaar wordt een evaluatieverslag gepubliceerd over de klachten die rechthebbenden hebben ingediend

In hun HR en hun begeleiding nemen de actoren mechanismen op voor het formuleren en het beheer van de klachten van rechthebbenden. Ze plannen in hun bestuursorganisatie een moment in voor het behandelen van klachten. Ze verwijzen de rechthebbenden door naar een klachtenmechanisme met drie niveaus:

- intern (zie hoger);
- op sectorniveau bij Vivalis, de CoCof, de VGC, de GOB als administratie die toeziet op de naleving van de regelgeving voor de sector;
- op gewestelijk niveau bij de gewestelijke bemiddelingsdienst (Ombuds.brussels).

De dispatching en de doorverwijzingsvoorziening helpen de rechthebbenden hun weg te vinden in de klachten die zij willen indienen.

Op elk niveau is transparantie gewaarborgd, in het bijzonder wat de rapportage betreft.

Het Masterplan voorziet in een monitoring van dit mechanisme op drie niveaus. De resultaten van die monitoring worden om de twee jaar gepubliceerd.

Maatregel 33**De rechthebbenden betrekken bij elk niveau, van bestuur tot klachtenbeheer**

SMART-indicator: Midden 2025 hebben alle centra een HR waarin het participatieproces verwerkt is

Elk erkend centrum verbindt zich ertoe tijd te besteden aan het toelichten van het huishoudelijk reglement, de werking van de voorziening en de klachtenprocedure. Bovendien moet de betrokkene de kans krijgen om die informatie in zich op te nemen en vragen te stellen. Elk centrum verwerkt in zijn pedagogisch project en zijn kwaliteitsbeleid een duidelijke visie en structuur voor de participatie van de rechthebbenden.

Het Masterplan doet de volgende aanbevelingen: de oprichting van gespreksgroepen, de mogelijkheid voor de rechthebbenden om te zien wat er met hun inbreng gebeurt, de participatie van de rechthebbenden in de bestuursorganen, het gebruik van een externe facilitator voor de participatie, de begeleiding van de rechthebbenden in hun participatie, enquêtes (in een vorm die aangepast is aan de doelgroepen (talen, interviews enz.)) over de perceptie van de dienst, ook bij de personen die de diensten hebben verlaten ...

De evaluatie van de participatie is cruciaal. Een actor die daarvoor de competenties heeft, organiseert een regionale ondersteuning van deze participatiedynamiek.

Maatregel 34**Meer aandacht besteden aan de supervisie/intervisie van de maatschappelijk werkers, de peerhelpers en de vrijwilligers in elk centrum**

SMART-indicator: Tal van diensten hebben deze praktijken geïmplementeerd via het jaarlijks kwaliteitsplan

Maatschappelijk werkers en peerhelpers moeten op termijn worden voorbereid op hun rol als hoeders van de participatie en van de strijd tegen discriminatie. In dat verband verbinden de actoren van de hulpverlening zich ertoe het aanbieden van supervisie en/of intervisies verplicht te maken binnen hun respectieve centra. Supervisie maakt het mogelijk:

- de reflectie rond de mechanismen van institutioneel geweld te ontwikkelen en te bevorderen;
- ervoor te zorgen dat de deelnemers lering kunnen trekken uit moeilijke periodes en dat ze de instrumenten kunnen ontwikkelen om ze het hoofd te bieden;
- een pool van professionele supervisors samen te stellen waarop de instellingen in de sector gratis een beroep kunnen doen. Een dergelijke pool zou beschikbaar moeten zijn om de ontmoetingen te leiden;
- te werken met interdisciplinaire, intersectorale supervisie waarbij de peerhelpers worden betrokken. Op die manier kunnen professionele hulpverleners hun moeilijkheden delen met andere professionals met uiteenlopende beroepsprofielen.

Het Masterplan pleit voor een open dialoog, inclusief klinische supervisiesessies in aanwezigheid van de betrokken persoon en zijn hulpverleningsnetwerk.

Gelijktijdig met de ontwikkeling van dat engagement zal meer aandacht worden besteed aan de jaarlijkse intersectorale opendeurdagen ten behoeve van de terreinwerkers en de interinstitutionele onderdompelingsdagen.

Maatregel 35**Een opleidingsschool rond de preventie van thuisloosheid opzetten die universitaire getuigschriften kan afleveren aan de maatschappelijk werkers en de rechthebbenden**

SMART-indicator: Academiejaar 25-26, 50 personen met een getuigschrift onder wie 50% rechthebbenden

Het Masterplan beschrijft een algemene methodologie voor preventie. Het plan structureert de toegang tot huisvesting op basis van de maatschappelijke en gezondheidsproblemen van de betrokken personen. Het baseert zich daarbij op een aangescherpte deontologie van het maatschappelijk werk. Het heeft aandacht voor wat er bij de rechthebbenden leeft en geeft ze verantwoordelijkheid. Voor al die elementen, en nog vele andere, moeten er certificerende opleidingen worden georganiseerd ten behoeve van medewerkers, vrijwilligers en rechthebbenden.

De oprichting van een 'school' of de certificering van een bestaande school is nodig om dit op preventie en huisvesting gebaseerde paradigma van het welzijnswerk te verspreiden. Deze school moet in staat zijn opleidingen te geven, maar ook getuigschriften uit te reiken. Ze moet niet alleen maatschappelijk werkers certificeren, maar ook rechthebbenden voor hun competenties als peerhelpers, en die certificering moet tot uitdrukking komen in de baremisering van hun functie.

Deze school kan een beroep doen op de knowhow van de werkgeversorganisaties, die al vele opleidingen organiseren. Ze kan ook een beroep doen op bestaande hogescholen, universiteiten en onderzoekscentra zoals Trahome en zijn jaarlijkse studiedag voor de verspreiding van onderzoeksresultaten, of de Chaire Santé-Précarité van de ULB, die aan een relance toe is.

Deze school moet gericht zijn op de participatie van de rechthebbenden, de peerhelpers en de professionals van de 0,5-lijn tot in het bestuur.

De actoren op het terrein (professionals, vrijwilligers, rechthebbenden) kunnen zo hun basisexpertise aanscherpen; de nieuwkomers en de professionals van morgen kunnen hun aan hogescholen en universiteiten verworven kennis aanvullen met analytische vaardigheden en de knowhow om middelen te mobiliseren. De rechthebbenden van hun kant krijgen, als zij dat wensen, toegang tot bezoldigde functies als ervaringsdeskundige of peerhelper.

De verstrekte opleidingen passen in een multidisciplinaire benadering van gezondheid en welzijn met een zowel theoretische als praktijkgerichte insteek. Tot de behandelde thema's behoren sociologische, criminologische, epidemiologische en politieke problemen en kwesties op het gebied van volksgezondheid, met bijzondere aandacht voor thuisloosheid en preventie in hun sociale, gezondheids- en milieuaspecten. De opleidingen berusten op complementaire expertises: ervaringsdeskundigheid, academische kennis en beroepservaring.

Deze opleidingen moeten worden gegeven in vormen die aangepast zijn aan de personen die ze volgen en aan de behoeften van de actoren. Er kan gedacht worden aan de volgende vormen:

- mentorschap of praktijkstage waarbij de deelnemers hun kennis in levensechte situaties kunnen toepassen en zij aan de zijde van professionals en actoren op het terrein kunnen leren;
- interactieve sessies en workshops om de uitwisseling van ervaringen tussen de deelnemers te bevorderen. Deze sessies kunnen worden geleid door vakspecialisten en kunnen mogelijkheden bieden voor discussie en probleemoplossing;
- permanente evaluatie tijdens de volledige opleidingscyclus om de vorderingen van de deelnemers te meten. Het kan gaan om peerevaluaties, praktijkoefeningen en individuele of groepsprojecten;
- ondersteuning na de opleiding om na afloop van de cyclus de betrokkenheid van de deelnemers te bestendigen en de ontwikkeling van competenties voort te zetten. Daarbij horen mogelijk bijscholingsseminaries, opportuniteiten voor networking en extra pedagogisch materiaal;
- samenwerking met gerenommeerde deskundigen in de preventieve aanpak van thuisloosheid om de kwaliteit en de relevantie van de opleidingsinhoud te optimaliseren;
- certificering en academische erkenning om de geloofwaardigheid en de waarde van de opleidingscyclus te garanderen.

Governance van het Masterplan

Aard van het Masterplan en band met de politieke besluitvorming

Het Masterplan is tegelijk de visie van Bruss'help voor de korte, middellange en lange termijn en zijn instrument voor de coördinatie van de noodopvang- en inschakelingsvoorzieningen, de basis voor de interactie tussen Bruss'help, de operatoren, de overheidsinstanties, de autoriteiten van de sector en van de aanverwante sectoren.

Het Masterplan is ook het beleidsadvies van Bruss'help aan het Verenigd College overeenkomstig art. 87 van de Ordonnantie van 14 juni 2018 betreffende de noodhulp aan en de inschakeling van daklozen: «De opdracht van het Coördinatiecomité [van Bruss'help] bestaat erin de samenwerking tussen de verschillende actoren (...) te verbeteren, meer bepaald door (...) richtlijnen voor het doorverwijzen van daklozen of begeleidingsbehoefte aan het Verenigd College voor te leggen. Het Verenigd College bepaalt de richtlijnen en neemt alle aangelegenheden die behoren tot de bevoegdheden van de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie op voor het bepalen van zijn beleid inzake de bestrijding van dakloosheid. Het integreert deze richtlijnen in het Brussels actieplan armoedebestrijding».

Het gezamenlijk decreet en ordonnantie betreffende het GWGP⁴⁵ heft de vroegere ordonnantie van 2006 (betreffende het Brussels armoederapport waarvan het plan voor armoedebestrijding deel uitmaakte) op. Na die wijziging werd het plan voor armoedebestrijding een samenvattend verslag van algemene maatregelen voor armoedebestrijding op gewestelijk niveau, ze worden eenvoudig bij het GWGP gevoegd. Voortaan staat het GWGP centraal in het mechanisme voor acties en voor praktische en beleidsveranderingen. In artikel 16 in de tweede paragraaf staat het volgende: «Om de samenhang te bevorderen tussen het GWGP en de maatregelen van de andere instanties die bevoegd zijn voor armoedebestrijding op het grondgebied van het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad, nodigen de Colleges de betrokken instanties uit om hen de maatregelen door te geven die aangenomen zijn om armoede en sociale en gezondheidsongelijkheden te bestrijden. Alle maatregelen worden bij het GWGP gevoegd en vormen de samenvatting van de maatregelen ter bestrijding van armoede en sociale ongelijkheden in gezondheid.»

Aan de 4 Brusselse executieven (Verenigd College, Gewestregering, College van de Cocof en de VGC) wordt voorgesteld dit Masterplan als hun 'richtsnoeren' te beschouwen en het te integreren in alle openbare voorzieningen die verband houden met een van de door het Masterplan voorgestelde maatregelen.⁴⁶

Bruss'help vraagt jaarlijks door de Brusselse executieven te worden ontvangen om de voortgang van de werkzaamheden rond het Masterplan te presenteren en de veranderingen in de wet- en regelgeving voor te stellen die nodig zijn voor de uitvoering van het plan.

Overeenkomstig het overleg dat op grond van de wet tot versterking van het federale armoedebeleid (2023) moet worden gevoerd⁴⁷, en omdat thuisloosheid meerdere oorzaken heeft, wordt aan de federale en communautaire executieven (FWB, VG) voorgesteld het Masterplan in hun eigen plannen voor armoedebestrijding te verwerken voor de aangelegenheden die tot hun bevoegdheid behoren.

Uitvoering van het Masterplan

Het Masterplan zal 4 parallelle processen doorlopen tijdens de 6 jaar waarin zijn doelstellingen worden nagestreefd.

Het begrotingsproces

Vóór de verkiezingen van 2024 en om de nieuwe Brusselse gewestregering en het nieuwe Verenigd College in staat te stellen het Masterplan met kennis van zaken te ondersteunen, zal Bruss'help een meerjarige begrotingslezing van het Masterplan indienen. Deze budgettering zal gebaseerd zijn op de bepaling van de directe en indirecte kosten van elke maatregel. Zo kunnen meerdere maatregelen enkel worden toegepast als alle actoren tijd vrijmaken voor overleg en coördinatie. Die tijd vertegenwoordigt een kost die moet worden vastgesteld en gewaardeerd om het Masterplan te kunnen uitvoeren. Dit werk zal worden uitgevoerd in mei 2024, maar ook na de twee amenderingsfasen (in 2025 en 2027).

De budgettering zal gebaseerd zijn op de studie van Dulbea⁴⁸, besteld door het Syndicat des Immenses en gefinancierd onder meer door Bruss'help, over de kostprijs van de thuisloosheid. Deze studie toont aan dat de huidige begeleiding van thuisloosheid even duur is als of zelfs duurder is dan de begeleiding naar huisvesting, inclusief de huisvesting zelf.

Het verrijkingsproces

Elke actor die zich aangesproken voelt, wordt uitgenodigd om een lijst te maken van de maatregelen van het Masterplan die hij prioritair acht, de maatregelen waaraan hij wil bijdragen en de maatregelen die beter zouden worden omgewerkt; Dit is een permanent proces. Maar er zullen twee mijlpalen zijn: in 2025 en in 2027 wordt het Masterplan geamendeerd op basis van de feedback van de gemeenschap van actoren uit de non-profit- en de openbare sector die eraan zullen bijdragen.

Het uitvoeringsproces

Het team van Bruss'help is verantwoordelijk voor de uitvoering van het Masterplan. Het onderhandelt met de sectoren die betrokken zijn bij de uitvoering van de maatregelen door de actoren die erin worden genoemd.

Het monitoring- en evaluatieproces

Voor eind 2024 zal het personeel van Bruss'help, belast met studies en analyses, een voorstel uitwerken voor een monitoring- en evaluatiemethodologie. Voor alle indicatoren van het Masterplan zullen een baseline en een geobjectiveerde methode voor het verzamelen van de gegevens worden vastgesteld. Ook het budgettaire aspect wordt gemonitord. Deze methodologie zal input voor het verrijkingproces opleveren. Zo moet voor elk van de twee heronderhandelingsrondes voor het Masterplan in 2025 en 2027 een tussentijdse evaluatie ter beschikking worden gesteld. De monitoring en de evaluatie van het Masterplan gebeuren volgens een constructieve aanpak en zijn niet bindend voor de actoren die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van een of meer maatregelen van het Masterplan. In de mate van het mogelijke worden relevantie, doeltreffendheid en uitvoerbaarheid als criteria gebruikt. De middelen voor onderzoek en analyse die in de beheersovereenkomst van Bruss'help zijn vastgelegd, zijn voornamelijk bestemd voor de telling en voor deze monitoring en evaluatie, inclusief met betrekking tot de onderhandelingen over de protocols voor samenwerking met de andere gewestelijke, communautaire en federale departementen die zich bezighouden met thuisloosheid.

⁴⁵ Gezamenlijk decreet en ordonnantie GWGP
⁴⁶ Gezamenlijk decreet en ordonnantie GWGP, afdeling 5, artikelen 18 en 19.
⁴⁷ Wet tot versterking van het federaal armoedebestrijdingsbeleid, 2023.

⁴⁸ https://dulbea.ulb.be/wp-content/uploads/2023/06/Sans-chez-soirisme_rapport-final-et-resume-operationnel.pdf BAYENET B., CARLIER J., TOJEROW I., VERDONCK M., Rapport final: Le sans-chez-soirisme : suite ou fin ?, ULB (DULBEA), 2022.

Aansturing van het Masterplan door het coördinatiecomité

Artikel 86 van de ordonnantie van 14 juni 2018 voorziet in de invoering van een Coördinatiecomité en bepaalt er de volgende regels voor: "Ten minste eenmaal per jaar wordt door Bruss'help een Coördinatiecomité georganiseerd en voorgezeten. Dit Coördinatiecomité groepeerde de centra, de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, het Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van Brussel-Hoofdstad en iedere andere openbare of particuliere actor waarvan Bruss'help de aanwezigheid nuttig acht om de opdracht van het Coördinatiecomité te vervullen."

De raad van bestuur besliste het Coördinatiecomité te organiseren in de vorm van een conferentie met alle actoren die willen bijdragen aan de werkzaamheden rond de richtsnoeren voor de aanpak van de thuisloosheid. De raad van bestuur van Bruss'help organiseert een beperkt [Coördinatie]comité dat uitgaat van het Coördinatiecomité en belast is met de aansturing van het Masterplan. Het is trouwens dit comité dat de werkmethode bepaalde, de 3 dialoogdagen organiseerde en het Masterplan opstelde.

Het Beperkt Comité is dus belast met de voortzetting van zijn werk en het toezicht op de uitvoering van het Masterplan.

Het heeft in dat verband de volgende taken:

- het door het team van Bruss'help voorgestelde werkplan voor de uitvoering van het Masterplan (prioriteiten, tijdschema) goedkeuren;
- de door het team van Bruss'help voorgestelde methodologie voor de evaluatie van het Masterplan goedkeuren;
- bij de raad van bestuur van Bruss'help advies uitbrengen over de begroting voor het Masterplan en de amenderingen ervan in 2025 en 2027;
- jaarlijks de plenaire vergadering van het Coördinatiecomité organiseren om de uitvoering en de verrijking van het Masterplan te stimuleren;
- de twee grote afspraken voor de actualisering van het Masterplan in 2025 en 2027 organiseren in samenspraak met de aanverwante sectoren;
- de raad van bestuur van Bruss'help een optimale samenstelling van het Coördinatiecomité voorstellen, zowel in de plenaire als in de beperkte vorm;
- voorstellen formuleren en bespreken met betrekking tot het samenwerkingsproces met de aanverwante sectoren en hun regulatoren, met name:
 - » huisvesting (Brussel Huisvesting)
 - » gezondheid (Brusano en IrisCare)
 - » migratie (Fedasil, DVZ)
 - » penitentiare inrichtingen (FOD Justitie, AGMJ, AJH)
 - » jeugdzorg (AGAJ, Opgroeien)

Interinstitutionele dialoog

Bruss'help geeft de gewestelijke executieven input voor de voorbereiding van hun interventies in de instanties, voorzien in het samenwerkingsakkoord dakloosheid, voornamelijk de interministeriële conferentie 'Grootstedenbeleid, maatschappelijke integratie en huisvesting' en de bijbehorende werkgroep 'Dakloosheid'.

Afgezien daarvan vraagt Bruss'help de leden van de gewestelijke executieven (Gewest, Verenigd College en Taalraden) om:

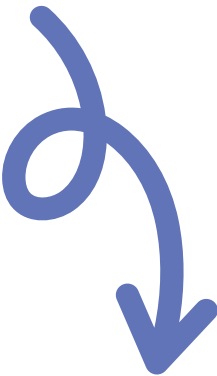
- voor elk van de betrokken bevoegdheden een hoge functionaris aan te stellen als aanspreekpunt bij de onderhandelingen met Bruss'help over de uitvoering van het Masterplan. Die dialoog zal het mogelijk maken om door het Masterplan voorziene intersectorale samenwerkingsprotocollen voor te bereiden. Wanneer die afgerond zijn, zullen ze ter goedkeuring worden voorgelegd aan de betrokken executieven. De door hun voorgedijministers aangestelde hoge functionarissen worden op de jaarlijkse dag van het Coördinatiecomité uitgenodigd om de voortgang van de interinstitutionele dialoog over het uitbannen van de thuisloosheid te presenteren voor wat hun bevoegdheden betreft;
- het Masterplan voorstellen als bijdrage aan de werkzaamheden voor het toekomstige federale plan voor armoedebestrijding;
- een Brusselse interministeriële conferentie over het uitbannen van thuisloosheid organiseren.

Bruss'help vraagt de gemeenschaps- en federale executieven hetzelfde te doen, namelijk een hoge functionaris aan te stellen om over de uitvoering van het Masterplan te onderhandelen voor wat hun bevoegdheden betreft.

Bruss'help vraagt effectief lid te zijn van:

- het Beheerscomité van IrisCare;
- de Rvb van de vzw die werd opgericht om het GWGP te coördineren;
- de Adviesraad voor Huisvesting.

Bijlagen

BIJLAGE 1

Lijst van voorbereidende werkzaamheden

Vooronderzoek

In oktober 2022 peilde Bruss’help bij de sector van de daklozenhulp (alle vakgebieden) en de rechthebbenden naar hun bezorgdheden, de hefboomen om de dakloosheid te bestrijden en de prioriteiten. Deze enquête droeg bij aan de uitwisselingen van het Beperkt Comité over de structuur van het Masterplan.

Drie dialoogdagen

Deze dialoogdagen begonnen met een inleidende conferentie waarbij deskundigen een diepgaande introspectie over dakloosheid in Brussel uitvoerden. Bij die gelegenheid werden bezorgdheden, uitdagingen en perspectieven voor oplossingen gedeeld. Daarna volgden vier rondetafels waarbij telkens een dertigtal aanwezigen een preventieniveau (zie p. 13) bespraken. Elke dag konden de rondetafels een preventieniveau aansnijden vanuit verschillende invalshoeken:

- 17/02/2023 bij Leefmilieu Brussel: welke diagnose voor de huidige situatie?
- 15/05/2023 bij Blue Point: welke middelen kunnen worden ingezet?
- 06/06/2023 bij la Tricoterie: welke extra middelen moeten worden ingezet om structurele oplossingen voor te stellen?

Aan het einde van elke dag werden beknopte verslagen opgesteld om een spoor van de uitwisselingen te bewaren voor de rondetafels en het Beperkt Comité, waar ze als werkmiddel kunnen worden gebruikt.

Bouwplaatsen

Beperkt Comité:

- 30/08/23 voorstelling van het verslag
- 20/09/23 Werkdag
- 23/10/05 Werkvergadering
- 26/10/23 Werkvergadering
- 21/11/23 Werkvergadering
- 13/12/23 Werkvergadering
- 17/01/24 Werkvergadering
- 23/02/24 Werkvergadering
- 29/02/24 Werkvergadering
- 24/03/08 Werkvergadering
- 11/03/24 Werkvergadering met de raad van bestuur van Bruss’help

RVB :

- RVB 25/11/2022
- RVB 26/05/2023
- RVB 10/03/2023
- RVB 30/06/2023
- RVB 25/08/2023
- RVB 29/09/2023
- RVB 20/10/2023
- RVB 6/12/2023
- RVB 22/12/2023
- RVB 30/01/2024
- RVB 1/03/2024
- RVB 29/03/2024

Overlegvergaderingen

Kabinetten:

- 18/10/23 Kabinet van minister Alain Maron: minister Maron, Benedicte Hendricks
- 21/12/23 Kabinet van minister Nawal Ben Hamou: Jeremy Onkelinx, Florence Wautelet, Chloé Denis
- 21/12/23 Kabinet van minister Rudi Vervoort: Apolline Baudoux, Tina Martens, Julian Poelman

Administraties:

- 15/12/2023 en 25/01/24 bij de GOB met David Van Vooren, Peter Michiels, Sandrine Jacobs.
- 21/12/23 bij Fedasil met Pieter Spinnewijn
- 22/12/23 en 29/01/24 bij de Service d’Aide à la Jeunesse van de FWB met Stéphanie de Paepe, Philippon Toussaint, Valérie Devis, Pedro Ferreira Marum, Emmanuelle Bogaert, Cédric Lammens, François Doyen, Virginie Degey, Julie Dehoust, Samuël Desmedt
- 08/01/24 bij de POD MI met Fabrizio Leiva Ovalle, Geert de Bolle, Caroline Simon
- 10/01/24 bij Opgroeien met directeur Bruno Vanobbergen, An Rommel, Kathy Jacobs
- 18/01/24 bij Iriscare met Muriel Quinet, Sebastien Palmaerts, Benjamin Carette
- 23/01/24 op de Service des Maisons de Justices van de FWB met mevr. Boigelot
- 07/02/24 bij Vivalis met Nathalie Noël, Vladimir Martens, Anne-Sophie Verriest, Noémie Timmermans

Overheidsdiensten:

- 05/01/24 bij de MIVB met Claire Masson, Laurent Delbrouc
- 10/01/24 bij Unia met Anaïs Lefrère
- 12/01/24 bij de Federatie van OCMW’s met Georgy Manalis, Céline Grimberghs

- 24/01/24 bij het Steunpunt tot bestrijding van armoede, bestaansonzekerheid en sociale uitsluiting en Myria met Henk Van Hootegem, Koen Dewulf, Mathieu Beys, Ina Vandenberghe, Iris Halfants
- 31/01/24 bij de politiezone Elsene met afdelingscommissaris Christelle Legros en de Hershams-cel

Actoren op het terrein:

- 10/01/24 bij het Belgische Rode Kruis, met Mélanie Tremmel, Christophe Januel
- 11/01/24 in het UMC Sint-Pieter met Mohamed Ouarighli, Michelle Dusart, Charles-Antoine Sibille, Anne-Cécile Noel, Eleni Alevanti, Frédéric Galbrun
- 12/01/24 Straatverplegers met Pierre Ryckmans, Adrienne Vanvyve
- 15/01/24 BelRefugees met Mehdi Kassou, Fabienne De Leval
- 22/01/24 Communa met Antoine Dutrieu, Isabelle Hoyez, Salud Juan, Nola Kerstenne, Martina Serangeli
- 24/01/24 bij Réseau Nomade met Simon Lemaire
- 25/01/24 in de Kliniek Sint-Jan met Alexandre Deschuymere
- 31/01/24 bij Artsen Zonder Grenzen met Pierre Van Heddegem en Amélie Deprez
- 02/02/24 bij Project Lama, Transit en FEDABXL met Stéphane Leclercq, Eric Husson, Kris Meurant
- 16/01/24 bij GIBBIS met Karel Van De Sompel, Christian Dejaer en Edward Van Rossen
- 05/02/24 bij PAG-ASA en Myria: Sarah de Hovre, Koen Dewulf

Schriftelijke bijdragen

- Vakbond GIGANT
- FIRM
- POD MI
- VG/VGC
- Project Lama
- Aide à la Jeunesse
- Umbrella Refugee Committee
- Réseau Nomade
- Rode Kruis België

Vergadering AMA-BICO federaties van 30/01/2024

- Leden van de AMA- en BICO-federaties
- Team van Bruss’help
- Rvb van Bruss’help
- Vertegenwoordigers van de kabinetten van de ministers Rudi Vervoort en Alain Maron

BIJLAGE 2

Lijst van leden van de raad van bestuur van Bruss'help

Bestuurders afkomstig van maatschappelijke organisaties

- Muriel Allart
- Birger Blancke
- Angela Van de Wiel
- Christine Vanhessen
- Pierre Verbeeren, voorzitter

Regeringscommissarissen

- Benedicte Hendrick
- Gudrun Willems

Uitgenodigd

- Tina Martens
- Julian Poelman
- Laurent Fripiat

Leden die het Verenigd College vertegenwoordigen

- Sophie Berlaimont
- Luc Detavernier
- Bram Fret, vicevoorzitter
- Catherine Morenville
- Pierre Muylle
- Cédric Verschooten, penningmeester

BIJLAGE 3

Lijst van de leden van het Beperkt Comité

Leden die de sector van de daklozenhulp vertegenwoordigen

- Odile Dayez (Spullenhulp)
- Laurent Demoulin (DIOGENES)
- Sébastien Roy (New Samusocial)
- Deborah Oddie (Maison Escale)
- Louis Berny (AMA-federatie)
- Birger Blancke (BICO-federatie)
- Georgy Manalis (Federatie van de Brusselse OCMW's)
- Bart Van Den Ven (Netwerk tegen Armoede)
- Laurence Noël (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest)
- Anke Verbeke (Observatorium voor Gezondheid en Welzijn van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest)
- Anne-Sophie Verriest (Vivalis)
- Benjamin Brooke (Doucheflux)
- Cathy Van Heer (La Fontaine)

Vertegenwoordigers van de rechthebbenden

- Benoît Thielemans
- Barbara Frère
- Luc Bolssens

Uitgenodigd

- Adrienne Vanvyve
- Mehdi Kassou
- Fabienne De Leval

Team van Bruss'help

- François Bertrand, directeur van Bruss'help
- Eléonore de le Court, coördinatrice van de activiteiten
- Magali Pratte, consulente
- Constance de Crombrugghe, consulente
- Sarah Van Gaens, consulente
- Pauline Tombus, consulente
- Louise Paquot, consulente
- Margot Lebrun, consulente
- Adèle Pierre, consulente
- Anne-Catherine Lepers, projectmanager
- Eva Salman, Communicatiemanager

Lid dat de Rvb vertegenwoordigt

- Pierre Verbeeren, voorzitter van de Rvb van Bruss'help

Bruss'help vzw

Verenigingstraat 15
1000 Brussel
02 880 86 89 – 02 219 78 00

info@brusshelp.org
BTW BE 0723.632.965

www.brusshelp.org

Met de steun van:

